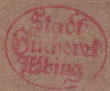
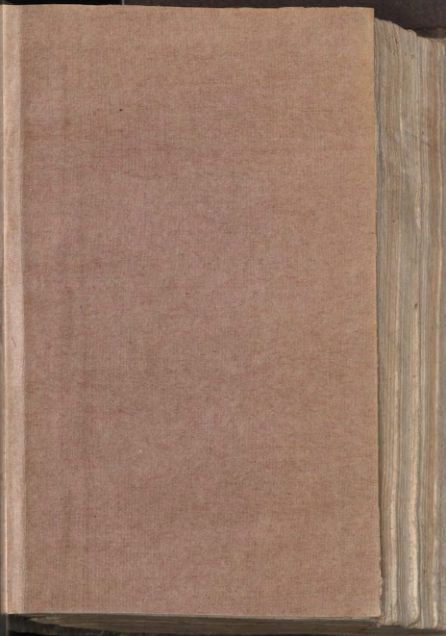
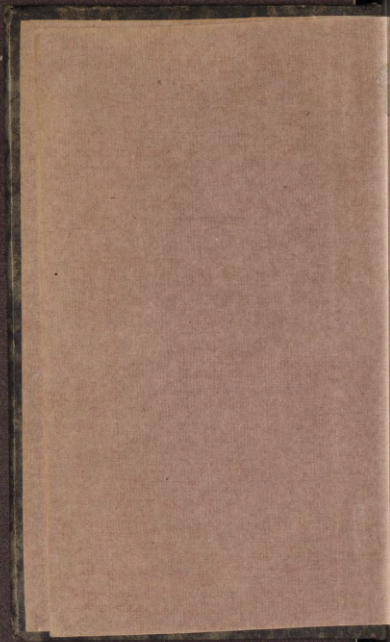

Uf 210

PROGYMNASMATA

ALCHEMIÆ,

Sive

PROBLEMA-

TA CHYMICA,

*Conaginta & una Questionibus
dilucidata:*

DE M LAPIDIS PHI-
SOPHICI VERA CON-
FICIENDI RATIONE:

Auctore

MARTINO RVLANDO

Phil. & Medic. D.

M

DCVII

FRANCOFVRTI, E Collegio Musarum
PALTHENIANO.

ORLEANS

CHRYMCA

LAURENCE

1800

1800

DZZiS

0064

067 3621

ILLVSTRI ET MA-
GNIFICO DOMINO DN.
ANDREÆ HANNEVALD AB
Bekersdorff, Iglingen, Superioris Tschirni-
zii & Dansdorffii &c. Cæsareæ Maiestatis a
Consiliis intimis Imperialibus, Domino
atque Patrono suo submitte &
officiose honorando.

S. D.

 Ambrosius Camald. ord. pro
Dionysio Arcop. pro Al-
chemia; condolendum est,
inquit, plerisque miseris, qui
propter suam ignorantiam,
acerbos se aliorum iudices atque censors præ-
bent, quiq; acuta ceterorum inuenta, prout
ignorantia sua dicat acerbe carpentes, cum
legunt, quæ non intelligunt, scriptorem sta-
tim condemnant, neque eos pudet, quod nec
redarguere, nec emendare possunt, quæ pu-
tant male scripta. In seipsos igitur i-
ram conuertant suam, sibi que ipsis acer-

Dedicatio.

bi sint, qui per negligentiam altiora addiscere nequiverunt, quisque a doctioribus petere dedignati in dubiis suis contabuerunt. Quo excellentior ars, eo pauciores habet cultores, plures contumtores. Verumque ob sui altitudinem non cuius ascendendum. Plato nullam omnium artium Astrologia præclariorem sensuisse videtur, cum datos hominibus oculos huius artis potissimum causa dixerit: Idem videlicet intelligens, quod D. Paulus scripsit, ad Dei cognitionem ex operis pulcerrimi contemplatione, mentes hominum cælum intuentes, tanquam compendiarie quadam via peruenire. At quis immensi inaccessique huius cæli, Astrologorum subiecti, naturam penetrataque omnia intime perspecta habere sibi persuadere ausit? Ea qua terris serpunt, manibus tractantur, & pedibus calcantur, adeo nobis, quoad suam naturalem compositionem, atque essentiam explorata fuisse Philosophis sapientissimis, ut plurimum dubii, falsique relique-

Dedicatio.

querint, etiam in iis, quæ accessu cognitu-
que faciliora erant; omni: pene natura-
lia, infima, summaque imperscruta-
bilia opinantes; & de quibus certi quip-
piam perscrutari videbantur, tamen a
posteris experientia atque observatione
solentiori edoctis aliter, multum a veri-
tatis scopo & natura rerum aberrasse
sunt habiti, per transfennam res dun-
taxat aspicientes. *Artem DEO o-*
mnis, boni auctore elargiente clementer,
quæ intima natura densissimis velamini-
bis inuoluta, ideoque plerisque Philoso-
phantium minus acute videntium abstru-
sa, in apertum proferret reclusa, conspi-
cuæque: ea non solum reliquis arti-
bis ob naturam rerum reconditam mini-
me absolutis, ingens perfectionis accessio
adiungeretur: sed & DEI cognitio, si
ex naturalium contemplatione Paulo te-
ste, DEVS cognosci datur, exquisitior
foret, & inde consequentia amor & pie-
tas erga DEVM ardentior feruentior-
que in corde viuentium suscitaretur.

Dedicatio.

De pastu animi suauissimo ex arte hac ori-
undo, vsibus atq; commoditatibus in ge-
nus mortaliu abundantiissime effusis, di-
cam nihil, per se voluptuose fructuosissime-
que perceptibilibus. Sed Alchemia ars
huiusmodi est, qua abstrusissimarum in na-
tura rerum & essentias & virtutes non
modo scrutatur, aperit, & in lucem con-
spectumque hominum, sublatis alienita-
tibus, h. Etenus ignorantiam & stultit am-
misoehymicis parientibus, protrahit; sed
& ignobilia nobilitat, summisque ad hu-
manam salutem viribus ex abscondito in
apricum prolatis, denuo affabre exornat.
Ars haec omnium eminentissima exsplen-
descit, nulli secunda: Quia nulli datum in-
tina natura & pensissime abdita eruere
adeo concinne, & in vsus humanos aliosq;
multisariam proferre solerterq;. Si Paulo
ratiocinari consentiente licebit, cui dentionor
Dei notitia, ex huius artis Alchemia pra-
xi hauriri potest, ipsis sacrarum literarum
monumentis. Si enim ex operis pulcerrimi
contemplatione rudi, essentialibus abditis
excellentiis ad notitiam Dei promouenti-
bus,

Dedicatio.

bus, ad cognitionem Dei peruenire possu-
mus; si quae inuisibilia Dei e creatione Mun-
di, per ea, quae facta sunt, intellecta conspi-
ciuntur, sempiterna quoque eius potentia &
diuinitas: contemplatio autem illa mera sit
καλοῦσι καὶ & superficialia, non nisi tale emer-
git de Deo eiusque essentialibus iudicium,
atque notitia rudis & superficialia. Prius
tam verum, quam S.S. literarum axioma-
ta & veritate verior. Posterius ergo. Ve-
rum si qua ars velamenta ista pandit plau-
straque rerum, in qua noster olim erat & et-
iamnum intuitus, ad cognoscendum Deum
deducens, ut in reconditis rerum essen-
tias & potentiam Dei & diuinitatem non
καλοῦσι καὶ: sed dilucidissime, apertissime
μεγάλη φωνὴ μικρὰ τὰ ἀπανάστατα conspice-
re liceat, quid non perfectioris notitiae co-
gnoscendi Dei, diuinorumque, expectari in-
de posse, demonstratur? Nam si ex velami-
num rebus naturalibus ad cognitionem Dei
deducentibus (ut concisius dicam aperti-
usque) in ductorum contemplatione, Paula
asseuerante, comparari potest ea, quae dedu-
cat ad intelligibilem Dei cognitionem, Dei-

Dedicatio.

que, notio: Multo praestantior multoque nobilior capi poterit notitia, intima reconditaque natura rerum essentialia possis velis aspiciendo. At prior ostruitur a Paulo. Ergo & posterior affirmanda. Diuina itaque ars & praeceteris omnibus eo maiori honore amoreque prosequenda, quo aliis longis parafangis anteit eminentior. Iure igitur optimo a sapientiorum familia accessita & exculta, & in amplexus & penetralia Magnatū adeo est constanter recepta, ut, quanque, sicut omnibus nobilioribus euenit scientiis, non defuerint impostores & falsarii, sceleribus suis fraudibusque eam contaminare studentes: tamen apud plerosque splendorem, amoremque sui & desiderium neutiquam perdidit, sed firmiter cum dignitate pristina, locoque obtinuerit.

In Principum & Regum vetustissimorum Aegyptiorum, Chaldaeorum, Babyliorum vniuersis ars ista & inuenta est & exculta propagataque administris Philosophis Hermete, Zoroaste & reliquis, unde adhuc inter artifices durat aris

Baby-

Dedicatio.

Babylonii & aliorum documentorum fama. Arabas nominem, Mauritanos, Hispanos, Abarinos & ceteros, qui Auicennae, Geberi, Bulcasis & aliorum Philosophorum ingenii scientiam Chymicam ad culmen excellentiae perduxerunt. Nolo producere Indos, in quorum possessione ab antiqua memoria Chymica enchi-remata fuisse, & adhuc esse Indica Gazia Historia contestantur. Nec attinet superiorum annorum Imperatores, Principes, & totam Nobilium familiam citare; cum manifestissimum sit, multum studii, laboris, diligentiae atque sumtuum in nobilissimam hanc artem collocasse. Augustissimum nostrum Caesarem RVDOLPHVM adducere licebit, quem publica fama passim constat, artem hanc Alchemiae impense amare & excolere, & sicuti insignis est artifex, artificiumque studiose de his exquirere, non raro opera ipsa Chymica aggredi, tractandaque, non dedignari. Documento euidenti in artibus Magnatum Alchemia adhuc loci tantum esse, artificio-

Dedicatio.

busque, quantum aliis, minus e scientiis suis sapientiaque animi partus, ususque communis adferentibus haud concedi aequissimum est. Hi auctores cultoresque artis diuinia Alchemia. Paucos dices? Inquio, paucos capaces esse, ideoque paucos. At plures contemptores maximi, minimi, literati, illiterati. Hi & illudendi sunt, & Magistratus committendi inuicem. Si infimus & illiteratus diuinam artem odio acrius persequetur, tum eius artifices immerēter, supremi erit Magistratus & sapientioris, iure in illum imprudenter de arte ignorata utilissima Republica censentem, animaduertere, illicque inbere, suo ut satisfacere officio, cui persurgendo diuinitus est praesentus, studeat, alioribus, quibus impar, ualedictis. Nō si tantum otii ei sit factum, tantumque eruditionis super sit & sapientia, inani forsā persuasione ducto, aliena ut curat temere iudicet que de rebus non intellectis. Sed ium artificio artem suam propugnare iure omni incūbit, & Thamyris modo eiusmodi sciolos excipere. In ullū magistratū omnib. respiciendū scribo nihil, neque dignus.

Dedicatio.

*ignus. Sciolos ex illo, noto, πολυτροπῶν ποδας
boustatem in omnes facultates promiscue
animaduercendi, de iisque censendi πει-
σιμους scil. temere sibi arrogantes. At vi-
tuperium contemptusq; talium tolerabilior.
Literatorum maleficatorum & conuicia
in artem & maledicta nent q̄ ferenda, do-
ctrina Philosophia colorib. fucatis pigmē-
tibus exspuentiū. Si n. arti nobilissima & tot
artificū, sapientumq; vetustissimorū mo-
numētis eruditissimis, auctoriute locuple-
tissima confirmata contumeliosiss. me neq;
terq; maledicere eis fas est, quis mihi vicio
vertet bonus & a quo iudex, si cōuictus la-
cessit a arti atrocissimū pse quidē nobilita-
te & veritate exsplē. Ascendi, cuius me stu-
diosissimum p̄ficior, fuero κατὰ δύναμι καὶ
ἐπιτιμῶν patrocinatus, meq; nugantium
in fumos dissipatis, & veritate propugna-
ta, ad cuius oppugnationem in hac arte q̄-
dem. vah pudor, calumniatores isti mali-
tiosissimi, conuiciando, sophisticando, men-
tendoque nihil reliqui secuisse sibi in pro-
patulo. Qua tamen speciem ver similitum
artem Chymicam sapientius & imperuis*

Dedicatio.

literatis inuisam reddere valentium pro
se ferebant, hac aggressus sum hoc opte
sculo diluere & subruere, arte Chymica
pristino nitore & suo genuino restitutum.
Conuicia & calumnias in artem tantam
& artifices summos effutitas DEO, in
quem utpote artis istius, ut omnis boni
auctorem, adeo ingratis iniurii sunt, &
Magistratus, cuius omnino est artes Re-
bus publicis proficuas & consequenter ea-
rum artifices industrias artem solerter ex-
ercentes, salutique pra calumniantibus
istis medicastrois studiosius consulentes a-
mare, fouere, & aduersus eiusmodi insul-
sos conuiciatores propugnaculo esse, plectē-
da committo. Hoc vero quidquid est labo-
ris I. V. E. inscribendum duxi, quod o-
mnino in defensione artis diuina aduer-
sus tot gyganteos conuiciatores in sta, pa-
trono iustitiae opus mihi fore videretur,
non vbiuis adoptabili. Ars enim Alche-
mia artificesque Chymici tum Chymistri
adeo insensis omnium oculis conspiciun-
tur, ut quo confugiendum sit, nusquam ap-
pareat locus. At hoc non tam in scilicet, in-
videntia-

Dedicatio.

identitque hominum, quam fraudibus
& imposturis Paracelsistarum, Principes
& bonos viros mendaciis circumscriben-
dum acceptum ferendum. Vera Alche-
mia studiosus ego sum & assertor Chymi-
atria strenuus, nullius impostura patro-
tinans, nec fraudes aliorum docens pro-
mouensque. Nec Chymiatrnam propu-
gnando, & Galenica remedia acrioribus
verbis persequendo Galenicisque aliis se-
te quam dogmatica Hippocraticaeque a-
umnus doctorque iuratus censeri velim.
Remedia ista quae dicuntur Galenica, &
nerito castiganda, Galeni fuere nunquam,
id a Galenicis efficta & conficta, & di-
na in qua arma acuuntur. Galenicos con-
utando medicastro, nec Galenum nec
Hippocratem, quos sancte veneror, refuta-
um volo, quia nec digni, nec Chymiatrnia
aduersantes. Chymia hostes, qui se Galeni-
cos profitentur, adior, oppugno, expugna-
tos volo, quia in me & alios artifices iniu-
riose, Chymiatrnam Vaticanano odio prose-
quentes, adeo ut nouitatis inductae in
Republicam tum veneficorum medica-

Dedicatio.

mentorū me accusent quidē, sed quare
vere opusculum hoc docebit, tum eviden-
tissime curationes libro secundo Prag-
maticarum exercitationum. Si ars Chymi-
ca antiquissima est, & a multis seculis edoc-
ta excelsaque, quomodo ego nouitatis, nou-
rumque remediōrū inductorum reus? Est
tamen nouum, si Reipubl. communi vna
quaque emolumento, vsuique euidenti
quid merui: noua in vsū cōmunem asc-
scendo, experiri ante multa secula probat.
Natus sum Reipubl. ut prosem, quantum
pro parte mea licet. Iubent leges ciuiles &
diuina proximo ut commodum. Si nou-
sciois maledicis istis medicastriis talia sunt
que salutis adferre possunt plus vulgari
receptis medicaminibus, quid admissi m-
str, noua huiusmodi amplectendo, vsu
pandoque? Veneficii reus sum? Venenati-
rumque medicamentorū fabricator? Quis
credit? Aiunt tamen intrepide miso-
mici medicastrii, argumento quod ignis
Chymico medicamina mea sint fabricata.
Ob argumentum ferulis expurgandum
cuis. Ergo & Casarea Maiestas tum

Dedicatio.

Principes Serenissimi Italiae, Germania,
Galliae, venetici & venenorum fabricato-
res? Omnes enim isti artifices Alchemia
Chymicorumq; remediorum elaboratores
& usurpatores industrii. Ridendi essent
eiusmodi calumniatores pessimi, illusione
puerili; ni atrox conuictum constanter af-
firmaretur, propagareturque; niue metus
foret, ne loci quid tandem sit habiturum
apophtegma; calumniare audacter sem-
per aliquid haret. Sed tamen bona tandem
caussa triumphabit, conuictis istis cum au-
ctoribus in auras euanescentibus. Nobilis
usus Chymica remedia esse, testimonio mi-
hi esse potest cura Serenissimi Archiducis
Matthiae, Domini mei clementissimi, an-
te triennium ineuntibus comitiis ex ta-
tarrho febrili epidemico grauiter decum-
bentis, & adeo grauiter, ut de salute eius iam
fuisset desperatum, ni remedijs Chymicis,
sua Celsitudine Serenissima & vulgaria &
Galenica remedia omni fastidio nauseante,
abs me consulto fuisset occursum. Huius
cura felicitate & remediorum Chymicorum
prospero effectu incitatus excellenter do-
ctus

Dedicatio.

*Etas & peritus Sereniss. sua Celsitudinis
Medicus D. D. Magnus, amicus meus
ab eo tempore Chymiatra studere cepit,
eumque iam ad artis excellentia fastigium
peruenisse spero. Quid autem Soli lucidissi-
mo lumen infero, veritatemque per se satis
illustrem illustriorem sat ago proferre. Ar-
tem Chymicam fors amabis, Illustris Han-
noe valde omni bono & sapienti ut divi-
nam amandam. Amabis itaque eius &
Artifices & propugnatores. Ama igitur
& fove hocce propugnaculum Chymicum
pro veritate artis, huiusque auctoribus
defendendis exstructum, meque tibi com-
mendatissimum habe. Cursum Ratisbonae
10. Maii Anno 1606.*

E. T. N.

Submisit & officiose
colens.

Martinus Rulandt.

PROGYMNA-
SMATVM AL-
CHEMIÆ.

QVÆSTIO I.

An Alchemia sit Philosophiæ pars?

NULLVS Philosophorum
physica philosophiæ sub-
iici negabit, idcircoq; par-
tem doctrinã eorũ Philo-
sophiæ esse. Quandoquidem ergo &
chymia subalternata sit physicæ do-
ctrinæ circa idem subiectum occupa-
ta, iure pars Philosophiæ æstimanda.
Aristoteles in *contextu 75. lib. i.* post sci-
entiæ subalternatæ tribuit nomẽ sub-
alternatis. Si itaque Physicã pars Phi-
losophiæ; etiam alchemia erit. Si item
Physicã, pars Philosophiæ existit, &
subiectum Philosophiæ tractet, subie-
ctum idem & Alchemiæ sit, forma seu
modo tractandi duntaxat varians, eã

A

neutiquam proscibenda agro philosophico. Mineralia, metallica, vegetabilia subiecta sunt physices, a Philof. 4. *meteor. & sparsim alibi* pertractata, eadem & alchemiæ modo tamen alio & diuerso a Physico tractanda. Ergo philosophiæ pars alchemia. Quæcunq; enim subiecto philosophiæ occupatur ars determinato, ea erit ex pars philosophiæ. Atqui Alchemia versat' circa Physica Philosophiæ subiecta, suo modo contéplanda & elaboranda. Ergo.

QVÆSTIO II.

An Alchemia sit ars.

VAtinianum odium extorsit negationem misochymicis, at virgis digna artis ignorantia. Si vulcaniam ingressi ἐρχομένηματα cūcta vel aliqua obseruassent, liuore Vulcani circum volitantib. fauillis fors exusto rectius sentirent. Euictum iam est, Philosophiæ partem esse chemiam. Ergo, & *scientia vel ars.* ἢ τέχνη ἢ ἀρχὴ ὁμοίμητε & essentia non differunt, sed saltem λόγῳ. Ars enim vocatur eadem σύνληψις ἀξιαμάτων
cum

eum accomodatur ad generationem, qua opus aliquod fieri debet. Scientia nominatur ratione principiorū operationis, quæ extracta sunt ex causis alijsq; scientificis. Ars definitur Arist. *habitus cū recta ratione effectivus*. Luciano deficiente, ars est *σύστημα τῶν ἐπιτελεστέων ἐγγεγραμμένων, πρὸς πτὸ τέλος εὐχριστὸν τῶν ἐν βίῃ*. Cui itaq; convenit definitio, eidem & definitum. Chemiæ cōvenit definitio artis. Ergo *est ars*. Constat n. p̄ceptis homogeneis methodica forma ordineq; dispositis. Officium eius est, succos ex reb. heterogeneis purissimos elicere, aut eos p̄stantiores reddere nobilitate & sinceritate substantiæ, viribus effectuque, q̄ exaltare, aut graduare, interdū & sublimare vocāt, sitq; tum secundū essentiā tum qualitates vitelq; cōiunctas, modo addendo aliquid modo subtrahendo, modo alterando, interdum transmutando & ex vno corrupto gignendo alterum: interdū iungendo & si quæ sunt plura artificia. His autem occupari

chemycum, ostendunt scripta artificum & operationes. Ut cum Hippoc. libr. de veteri medicina artem medicam demonstraturo concludam, ὅπερ εἰ μὴ ἦν ἰατρικὴ ὄδωσ, μὴ δὲ ἐν αὐτῇ ἕκαστος, μὴ δ' εὗροιτο, μηδεὶ, ἕκαστ' ἦν ἀλλὰ πάντες αἰετομοίας αὐτῆς ἀπειροί τε καὶ ἀνεπισήμονες ἦσαν, καὶ τύχῃ πάντα τὰ τῶν καμνόντων διωκῆτο. Si nō esset medicina ars proavi nostri in ea nihil observassent: sed καὶ οὐκ ἔτι ignari essent, qui aliquid inuenissent, & illi qui nihil: sed casu cuncta in ea evenirent.

QVÆSTIO III.

An Alchemia sit imaginationis frumentum.

ASsertio misochymicis probatur, quia nulla ars bonum a malo, id est, formam a materia possit separare: quod se facturum alchemia promittit. Hoc cene est probare? ignorare scilicet elenchum. An nullius artis bonum a malo segregare? Ars omnis in effectione consistit definitore Aristotel. cum recta ratione molienda. At recta ratio docet boni a malo segregacionem,

nem, & quidem lege τὸ β' αὐτὸ. Heterogeneousum malum esse annuit ratio re-
tio recta, homogeneousum bonum: hoc
iubet retineri, illud exfulare longe.

Mechanicæ artes omnes in id eni-
tuntur, quo finem suarum artium asse-
ctentur sedulo, sutoria calceum effin-
gere nequit, non mali a bono segrega-
tione. Malum eius heterogeneousum est,
& ad opus fabricandum inhabile, id-
eoq; proiectitium. Ars chymica facit
similiter. *Ars ergo & non figmentum.*
Figmento enim nullæ præceptiones,
nullum opus in natura existans affabre
factum, nullus per se usus. Omnia &
plura maiora arti competentia adsunt
arti chymicæ. Ergo nō nisi fictis & de-
liriis phantasia. Formam a materia se-
parare perinde esse, ac si bonum a ma-
lo seiungeretur, delirium est, utrumq;
bonum est: quia τὸ εἶναι melius τῷ ἔν εἶναι.
Et omne ens boni finis gratia a natura
& principio primo. Nec vllus ars vn-
quam materiæ ac formæ rei naturalis
seclusionem machinata est, nec possi-

bile. Nihil enim trāsit in materiam informem nisi ἐπινοία.

QVÆSTIO IIII.

*An Sal, Mercurius & Sulphur, perfecte
mixtorum principia sint.*

A Ffirmantes factitia esse ista principia, aliā n. formā a nativa ab igne, artificiali accepisse, non esse a natura insita, sed arte acq̄sita inferāt. At hoc ignorat elenchum. Quanquā n. ignis artificialis opera p̄deant in conspectū principia ista, inficias ibit nemo, artē hic nihil aliud moliri, quam ἢ διαπεῖν τὰ ἐκκείμενα, ἢ τὸ συνιδέμενα διαλύειν. Separatio nullas novas creat formas relque, nec artis p̄ se est vllius disposita & affecta, nisi subiiciat materia arte p̄curāda. Ridiculum est propterea artificialia & factitia esse principia, quod igni artificiali instrumento vsus artifex ea demum fabricarit. Cur non similiter naturalia principia, q̄a naturali organo soluta, q̄ est ignis. Ignis n. in manu artificis tam est naturalis quam artificialis:

cialis: quod insita vi agat forma naturali cōstitutus. Coquus ex aqua aerem ignis vi faciens, artificialem ne aerem producit aut naturalem? illud haud dixeris. Hoc ergo. Quod itaq; arte fit in naturalibus dispositis, non *ἀπλῶς* artificiale habendum, nec totū etiam artificiale erit. quid? artificialia si forent & formæ ab arte acquisitæ artifici essent præconceptæ, at artificibus nihil principiorum chymicorum cogitantibus, nec eo laborātibus, nec formam ideæ princip. mixtis in sculpere cupientibus, spōte sua *διὰ λύσιν* visum adsunt.

Ergo, & cetera. Quod autem spōte sua existit, id non arte conferat quid ars, non ideo artificialia. Et forma hæc principiorum interna est, artis externa duntaxat. Nec artis vllius est, per se formas solam producere. Sique est formarum genetrix ars, instrumentis generationem hanc idoneis exsequetur. Artifex namq; sine organis cōuenientib. iners. Chymico non est aliud habilis instrumentum igni. Huius

nō est formas fabricare, qua ignis nec eiusdem est ex diuersis materiebus eadem semper procreare. Atqui ex mixtis cunctis producit is salem, Mercurium & Sulphur. Non ergo igne illa existunt. Simplex insuper & vniuersum est, artifice tum separationem moliente, non ergo contrariorum vna & eadem actione auctor esse potest. Et qui esset, artifice & igni artificis instrumento, omni potentia trium istorum principiorum omnino destitutis vacuisque? Arist. 2. Phys. lex. 21. ὅσον δὲ ὄντι ἀπὸ λέχνης ὑδατίας ἱμὸν ἔχει μελαβολῆς ἔμφυτον. Ex natura itaque naturalia sunt principia, Sal, Sulphur & Mercurius argumento euidenti. Proprium effectum arguit propriam causam. Separatio hic fit principiorū heterogonorum. Arguet itaque suam causam, quæ est calor, cuius proprium est διακρίνειν τὸ δὲ ψυχρὸν συνιστάνε. Ζερεμὲν ὄντι, inquit Aristot. ὄντι τὸ συγκαρίνειν τὰ ὁμογενῆ τὸ δὲ διακρίνειν ὡς περ φάσι πικρὸν τὸ πῦρ συγκαρίνειν ὄντι, τὰ ἔμφυτα. Συμφαίνει δὲ ἰξαιρῆν τὰ ἀλλότεια. Pergunt

contra-

contradicentes. *Id ex quo insito & manenteres sit, illius materia est.*

Atqui *cœlestis calor ex quatuor Clementis generat omnia.* Ergo sunt proxima materia sublunarium, non Sulphur, Sal & Mercurius. Negatur consecutio. Concessa enim propositione, consequens non est, elementa proximam esse materiam sublunarium, sed ex antecedente hoc duntaxat consequens est, elementa materiam esse sublunarium. Repete tamen propositionem & subsume, ex tribus principiis Sale, Mercurio & Sulphure omnia conflata sunt. Ergo. *Elementa proximam esse materiam sublunarium per absurdum est,* materia proxima, potentia proxima est instructa, ut causis actu procurantibus præsentibus, nil obstante, necesse sit id esse, quod potentia erat in materia. Vnde ergo tot heterogenea composita dissimilaria? in quem usum tot seminũ genera? Si omnia sublunaria proxime constant ex elementis. An hominis ratio ex elementis proxime?

Ad quid ergo semen? nec huius proxima materia elementa, sed sanguis quo nutrimur quidē proxime, at si tibi sanguis ex quatuor constat elemētis, chymicis veto trib. principiis, tale sulphure & Mercurio nō vulgaribus, verum analogis, *δυνάμει* etiam iisdē nutriemur principiis. Arist. 2. de ortu. cap. 8. quādo de ortu & interitu *καθόλου* disputat, duplici argumento, quod *ἅπαντα τὰ μικρὰ σώματα ἴσασσι τὸν τῷ μίσειόντων ἔσιν, ἐξ ἀπάντων σύκεται τῶν ἀπλῶν*, euincete añitur. manifesta sunt verba Philof. *γνίσις εἰσι ἐν τῶν ἵσταντίων. Ἐὰν ἦν γῆ ἕδωρ καὶ ἐνυπάρχειν ἀνάλεκτο καὶ ἐναντία τῶν αἰέρον καὶ πῦρ ἐν πάσχον. γῆ μὲν γὰρ αἰέρον, ἕδωρ δὲ πνεῦν ἐν αἰλίον. ὥστε ἕκ τε τῶν ἀπλῶν σύκεται ἅπαντα τὰ μικρὰ.* ex nutritione ita: *ἅπαντα τρέφεται τοῖς αὐτοῖς ἐξ ὕδατος ἔσιν. ἅπαντα δὲ πλείονσι (τίτασι) τρέφεται. ἐν πλείοντων ἦν ἅπαντα μικρὰ ἔσιν.* 3. de cælo per *ἐκλείων* comprobatur idem. *Segregantur ex mistis quatuor*, inquit. Tot ergo insunt. Tria hæc attingunt chymicorū de reductione examen. Siq; Arist. firmiter ex quatuor elemētis cōcreta esse corpora, istis coprobavit argumētis, chymici

mici iisdem repetitis nixi firmitus lōge demonstrabunt, corpora ex trib. principiis, Sale Sulphure & Mercurio constare. Non ita coeunt elementa, vt plane abolescāt, sed tm̄ ita, vt nō amplius sint actu id q̄, ante separatim fuerant, retineāt tm̄ corporis in q̄; collo potentiam. Chymicis præter tria hæc Arist. fundamenta succurrit & sensuū copia. In mineralis vel metalli resolutione naribus & ratione agnoueris vim Sulphuris. Oculis ex consecraria flāmā æstimes idem. In vegetabilib. animalib. si negaueris sensuum probationē euidentem *Σύμφων*, tm̄ principiorum Salis, Sulphuris, & Mercurii probes necesse est, concessis sic & non actu in mixtis elementis: vt si non ipsum sulphur in mixti solutione dicere possis, tamen sulphureum notare queas, ita & mercuriale falluginosum.

QVÆSTIO V.

An Sal, Sulphur, Mercurius principia Chymicorum sint factitia.

ANtichimici principia hæc chymicorum formā hāc, cuius nomine

ita indigetantur ob analogiam, cum vulgaribus Sale, Sulphure & Mercurio, & aliam a natua ab igne accepisse, & artificialia æstimanda iudicant, siue talia vt indigetantur, in corporibus, tum viuientium, tum inanimatorum reperiantur principia, siue analogica, arte ea fieri, asseuerare non ausim. In mineralibus & metallicis actu ipso inesse & modo simplicique separationis modo segregari in propatulo est, ipsa *europa* euidentissimū. In vegetabilibus non tam conspicua sunt, verius analogice in conspectum prodeunt. Neutiquam tamen arte facta. Ambo enim a natura, quia naturalium sunt *in se*, & si non sunt principia, tamen ex iis conflata. Non arte ergo, cuius non est, negata natura omni fabricare. Si itaque arte etiā principia ista emergere concederetur, actu non in existentibus illis, satis tamen foret *du* eorum inesse, id quod aduersariis largientib. necessum. Nō enim ex quolibet quoduis fit, sed ex determi-

nato ac determinatū. Naturales igit,
si insunt *δυνάμεις*, si arte promouētur ad
finem vltimū, nō mera factitia princi-
pia erunt, nec ppter ea neganda prin-
cipia esse. Insunt & elementa mixtis
non actū sed potentia, quæ tamen ni-
hilo secius dicuntur principia rerum
naturalium. Separantur & natura &
arte fatifcente corpore. Sed vt hic ita
& illic non nisi analogice, exhalans ē
cadauere non aer est, non ignis, sed
his analogum, quin & in cinerem re-
ductum, terra non est, sed terrenū quid,
non sine *δυνάμεισι* totius inibi latitantibus,
beneficio quarum, voce le-
houæ resurrectura sunt corpora no-
stra, quæ nobis videbantur in nihilum
abitura, 1. Corinth. 15. *οὐκ ἔστιν ἔτι θεοῦ
ἐν τοῖς νεκροῖς, ἀλλὰ ἔστιν ἐν ἡμῶν
ἐν τοῖς ζῶντι*. Si itaque elementa
principia habentur corpora mixto-
rum, etiam chymica erunt, qua enim
ratione demonstrantur illa prin-
cipia, eadem & euidenti-
ori hæc.

*An omnia faceſcant in tria chymicorum
principia Mercurium Sulphur
& Salem.*

ANalogice ſi hæc accipiantur chymicorum principia aſſentiri eis poſſumus, ita vt ꝑ Mercurio aqua ponatur, Sulphure ignis & aer, ſale terra. Analogia negata, negatur omnia eo abire. Ex aqua & terra fac limum viſcidum, & hunc cura conglutinari & concreſcere in lapidem: quemadmodum natura id fieri obſeruamus. Si hic reſoluatur in vltima, nõ in Metcurium Sulphur & Salem, ſed in vulgata & phyſica reſoluetur principia. Quid de elementis iſiſmet, an vnquam in iſta principia recidunt, ex quib. nunquam conſtituta ſunt. Quid de mineralibus, quorũ non omnia etiã igni crebrius, fatigata iſta tria reſpuunt principia, ſed nunc hoc, nunc illud potiſſimum regerunt arti.

QVÆSTIO VII.

*An Medicus & Chymicus idem?**Negatur.*

Subiecta vtriusq; occupãtia vtrumque variant, ideo & chymicum & medicum distare a se inuicẽ oportet. Medicus is est, qui medicinam scit, & bene vsurpat ad procurandam sanitatẽ. Seu qui *εὖ διακρίβει*. Chymicus non sanitatem sibi subiectã habet, sed suo studio naturas rerum explorat, singulari resolutionum, separationum, exaltationumve arte, & hinc præclara medicamẽta secundario exhibet medico, commodamq; medicandi materiam suppeditat.

QVÆSTIO VIII.

An pharmacopœie præcipua duo officia, deligere & preparare.

SI officium Medici est præscribere medicamenta, & horum rationes omnes, pharmacopœi officium non erit præcipuum deligere, sed cum

medico commune. Imo si medici est præscribere medicamenta & pharmacopæi parare eadem, dilectio medicaminum medici potius erit, quàm pharmacopæi. Illius enim est secundum indicationes indicata persequi. Hoc peragitur legitima & selecta medicamentorum præscriptione. Ergo amplius. Cuius est morbis mederi, idque per medicamenta *κατὰ λόγον* administranda, illius erit delectum medicamentorum habere, qui nimirum in debita qualitate, quantitate, & aliis adiunctis consistit. illud est medici. Ergo & hoc.

QVÆSTIO IX.

An Chymici sine delectu remedia præparent?

INsanit, qui hoc asserere audet. Detur ergo ipsi Helleborismus & talis: qui secundum artis præcepta remedia conficit, is sine delectu neutiquam laborat. Chymicus arte parat remedia. Ergo, quod arte fit, cum delectu idem fieri

fieri necesse est, adeo vt perpetuum artis adiunctum sit selecte agere, hocque negato, negetur ipsamet ars. Chymiã artem esse supra demonstratum est, ante perspicuum quidẽ. Artifex ergo chymicus talem artem edoctus. Non ergo nisi cum delectu agit, quidquid agit, vt sapias puerili medicabor tibi remedio, efficacioribus impar scilic. si Chymicus sine delectu remedia parat, cur tincturam stibii ex vitrieto, arsenico, Mercurio non elicit, pretiosam? cur ex quolibet non quodlibet fieri cõsuet? Hoc promiscue agentis est contra artem. Illius non est, ex definita materia definitum elaborare studentis.

QVÆSTIO X.

*An Medici officium a Pharmacopœi debeat esse distinctum atque se-
iunctum.*

Negatur.

Vlgo licet credatur aliud officiũ Medici, aliud Pharmacopœi, ¶

B

hic conficiat pharmaca, ille vero præscribat, vnum tamen idemq; eiusdem munus, circa vnum & idem occupati τὸ φαρμακοποιεῖν, scil. vt nominib. duntaxat, & honorum gradu alter ab altero distet, & scribens honoratior operante censeatur falso, scribente tamen operante scientiore quandoq; , vel etiam contra. Equidem ad medicorum hodie labores subleuandos circa ægrotañtes visitandos & medicãdos occupatissimorum, publica habentur pharmacopolia, quibus præsent pharmacopœi, non tam factores pharmacorum, quã venditores. Hoc infra dignitatem medici foret publice mercaturi, & Iudæum perfidũ acturi, at nõ illud. Nam non solũ medici est medicinam præscribere, sed & elaborare eandem. Si medicinam facere ignoras, quomodo factam perscribes rite, miscendo, coquendo, distillando, extrahendo, &c. multum virtutis nunc perdentẽ, nunc acquirentem? Quin imò si pharmacopœi officiũ aliud oportet esse, & aliud
 Medici,

Medici, nec huius erit botanica scientia & metallorum reliquarumque rerum physicarum notitia tota ad pharmacopœos devoluenda. Hoc quam turpe medicis foret, Hippocratica & Galenica arte sese venditantibus, conspicuum est vulgo, qui Medicos ob id doctiores Pharmacopœis habet, quod illi his rerum physicarum scientia excellentiores videantur. Si itaque vnam eamque non vulgarem officii partem Pharmacopœum attinentis, medicum subire decet, medicamenta videre simplicia tractandi, quare compositis dicent vale elaborandis? An qui præscribit medicamenta ægris paranda Medicus, præscribendo ne componit utique. Siquidem pharmacopœus non nisi ex præscripto agit, fideliter si agit, & hoc modo agendo ministri perfungitur duntaxat munere, ipsomet medico cõponente. Anonymorũ quidam interesse Reipublicæ inquit, medicũ a pharmacopœo ita distingui, ut vnus p̄scribat, alter operet:

quia nisi essent distincti artifices, posset vterque quando lubet, ægrum impune occidere, possent singuli fel pro melle, venenum pro remedio propinare, & paulo post subiicit: Attamen operatio pharmacopœis relinquenda erit, indigna Medici maiestate, cuius est præscribere non operari. Insolentis medici insolens & ineptum receptum, idque syllogisticū tale. *Si medicorum & pharmacopœorum officia non essent distincta, vterque ægrum impune interimeret. At sunt distincta.* Ergo. Consequentia negatur. Vno enim affirmato non affirmatur protinus alterum, nec antecedente negato, negabitur statim consequens. Vtrorumque officia hocce seculo distincta sunt, nihilominus ab utroque plures occidi ægrotautes contingit: plurimos etiam seruari officiis alterutrius, nunc coniunctis & iisdem, nunc etiā disiunctis. Et qui ægotantium impunitus interitus, ab amborum nō distinctis officiis? an quod Medici sit præscribere & pharmaco-

macopœi operari? Sed quid vtrumq;
ad mortem patientium? aut alteru-
trum mortē machinabitur, medicus
operando, & pharmacopœus præscri-
bendo, aut Medicus vtroque, aut tu
mendacii es damnandus. At illud fal-
sissimum. Ergo hoc verum. Qui enim
vtiliter & ex vsu ægrotantium præscri-
bere pharmaca nouit, is eodem fine
operabitur. Omnis medici illud est,
Ergo & hoc. Nescire hoc inquires me-
dicum, ideoq; salutariter facere phar-
maca nequise. At inquit vicissim, *cum*
medicamentorum preparandorū ratio est
perspecta, eidem erit eorūdem operatio non
incognita. At prius verum. Ergo & po-
sterius. Ratio consecutionis est a ne-
cessario connexu subiecti & adiuncti.
Si enim medicorum subiectū est me-
dicamentorum præscriptio, hæc au-
tem nō nisi quotidiano vsu & enchei-
rifi prudenti addiscatur, medicamen-
torum operatio tamen erit subiectum
medicorum proprium, quam eorun-
dem præscriptio, quæ negata omni o-

peratione non nisi cæca stolidi & pe-
 riculi plena. Architecti est, non mo-
 do ædificandi rationem ministrantib.
 præscribere, sed & ipsam ædificationē
 suscipere atq; *συνεργῆν*, indignam ope-
 rationē Medici maiestate esse, super-
 borum duntaxat medicorum censura
 est, nihil nisi auram vulgi *ἀμαζία τὴν ἴ-
 μω* iactando, holosericis vestibus in-
 cedendo, asinis insidēdo, grauitatem
 maxima stultitia & gestibus & sermo-
 nibus emicante conditam referendo
 captantium. Cur pudeat medicos o-
 perari, quos nō pudeat stercorare, lo-
 tia & merdas foeditissimas inspicien-
 do? vtrum honestius est, dic ædepol, o-
 lere stercus & urinā, an pharmaca fa-
 cere? Si illud; dignus vt nutriaris ster-
 coribus putidissime & quotidie tibi
 moschus sit *καπεσιώδης*. Quis Hippocra-
 ti nostro, quis Galeno, quis Auicennæ
 & reliquis Græcis Medicis principib.
 fuit pharmacopœus? Nōne hi omnes
 medicinarū præcellentium non solum
 præscriptores, sed & elaboratores stre-
 nui,

nui felicioresq; nobis medēdo, omnē
operarum pharmaceuticarum curam
in myropolas, medicamētarios nunc
sciolos, nūc inertes, bonos iam, sæpius
improbos & num̄is inhiantes sagacis-
simis medicis imponentes deuoluen-
tibus. Principalis medici quidem fun-
ctio est bene mederi, seu illa auxilia,
quæ ars præsentit, postquam cognouit
satis & elegit, vsurpare perite ad ꝑꝑu-
randam sanitatem. Nolle herbas non
facit medicum nec pharmacopœum:
Sicut nec morbos scire, sed sanare pe-
rite. Illa duo facultati eius sunt, subor-
dinata, quandoquidem absque notitia
illa officio suo fungi nequit.

QVÆSTIO XI.

*An medicamentum in tria chymicorum
principia, Sale, Mercurium & Sul-
phur à vasor̄xiō̄i soluta reti-
neat temperiem to-
tius.*

NEgantes temperamentum infe-
runt, pēdere ex mixtionis modo,
mitionē vero ex quatuor primarum

qualitatum calidi, frigidi, humidi, & sicci unione; nullo itaque iure in tres substantias, Salem, Sulphur & Mercurium, mixta separari posse, nec in singulis totius temperamentum permanere, nec quæ mixta cōstituebant certam temperiem, retinere eam separata. Respōdetur Syllogistice. *Quod ex unione quatuor primarum qualitatum est constat unione, illud non potest redigi in tria ista chymicorum principia, Sal, Sulphur & Mercurium. At omnia mixta naturalia ex istorum coitu constant. Ergo. Quamquam enim pleraque naturalium, ex mixtione primarum qualitatum constant, consequens non protinus est, segregationem trium principiorum, Salis, Mercurii & Sulphuris exinde fieri nō posse. Quin imo quia res naturales, minerales præsertim in tria ista principia ἀνασυνέσει spagyrica resolvuntur, omnino ea ipsa inesse oportuit. Quo enim argumenti momento corporum naturalium ex elementorum ἀναμίσει cōstitutionē comprobata*

proba-

probare sibi persuadent, eodem & ex ipsa *αλκείσει διαλύσει* spagyrica trium illorum principiorum chymicorum, ad naturalis corporis systema mistione coitum astruendum ostendemus hoc ratiocinio. In quæ redit quodlibet solutum, ex iis constet necesse est? atqui mixta quæuis soluta in Sal, Sulphur & Mercurium redeunt, & arte & natura. Ergo. Propositio axiomatica est nullius probationis indiga. Minor Spagyricis tam certa, quam ipsa *ἀντοψία* anatomia euidentissime ostendenda. Spagyria quodlibet & animale, vegetabile & minerale in tria tibi redigit principia, Sal, Mercurium & Sulphur, ut obstinator temere & ignoranter, iam ipsimet tuis oculis visa certo astruere cogaris inuitus. Doceto similiter *ἀνασχιώσει* tua, regressum & egressum, elementorum res nuper naturales *αλκείσει* constituentiu. Adiucta *ἀνασχιώσει* cadaueris putrescētis Mercurius, Sulphur & Sal, ille volatilitate sua & *ἀορισία* oculos in sui testimonium

vocabit, hoc mephitide nares fetiet, Sal non tam Mercurio quam cinerib. osseo cadaueri afflatis inhærens patet, illis ipsis principiis sibi inuicem permistis & altero alterius cōtagione cōtaminato. Quemadmodū igitur affirmatum mixtum naturale ex quatuor qualitatibus coadunatum, non negat tria principia priora illis, aut proxima Anatomicorum, sperma & sanguinem, quibus constamus, & hoc nutrimur: ita nec cōcessum prius redarguet tria chymicorum principia, Sal, Mercurium, & Sulphur, quæ tam virtutibus, quam corporibus ipsissimis vbiq; conspiciuntur. Non enim mixtum naturale ex solo elementorum concursu consistit solummodo, sed & seminaria propagatione, quæ iam vegetabilis & animalis est, iam mineralis, imo vtriusq; si nō trium omnium particeps esse habeatur. Si itaque mixtum virtute Sulphuris, Salis & Mercurii, emicat, vtique non inepte constare ex iisdem censebitur, & principia

pia eius esse , id anatomia spagyrica cum rationibus aperte approbātibus. Non ex solo elementorum congressū mixtum esse conflatū , arguit euidētia heterogenorū, vires non elementis insitas, sed a λογισμῶς μίξεως, obtinētium. Ex concursu elementorum fit lapis inerts, mixtione simplici , non nisi elementarem virtutem professus . Mixta qua mixta nobilior elementari- bus arguunt συστατικῶν, Nobilitas τῶν συστατικῶν, inquires non in fictis & pictis istis principiorum chymicorum consistit, sed in forma mixti. Inquo vicissim. Formam mixtorum variare necesse esse, mixtis ipsis discrepantibus, alioque alii nobilitate mixtionis anteeunte iam , nunc ignobilitate cedente. Nec ficta esse illa principia chymicorum , quod αὐτοψία pateant , & naturali & artificiosa solutione representata , non tamen idea vulgaris Mercurii , Salis & Sulphuris , sed vultu analogico virtutibus , & potentiis quadantenus

vulgaribus correspondentibus, ex calidi, humidi, frigidi sicci coitu mixtum constare asseris, quodlibet, diuersimode tamen commixtum, idq; & ἀναμιχθῆναι τῶν στοιχείων nutritionis & generationis argumento conaris euincere. Chymici iisdem vtuntur argumētis, & nescio num minore vel maiori robore τῶν στοιχείων omnia obiecta excufatis, elementa actu mixtis inhabitare negantes, & qualitates eorundem. Chymicos idem responsuros vobis obganientibus ridetis. Atqui potentiis non contenti, actus ipsos in corporibus ob oculos ponunt, vnionis primarū qualitatum cuiuslibet misti demonstratione autoptica nobis denegata. ἀναμιχθῆναι mixtum, vel sponte sua vel arte quod ex primarum qualitatum mixtione constare ais, vel qualitates istas, vel subiecta harum mihi ostende, vt ostendit tibi Chymicus, & in tuam statim descendam sententiam, abnegatis Chymicorum principiis nugacibus habendis. Heterogenea in cuiuslibet

Diakrisis tribunt tibi in conspectum, oleosum, aqueum, & siccum quippiam, vnum quodlibet erit adhuc mixtum & non simplex, quia mixtio non ex simplicibus meris erat, oleosum aerem ignemque peripatetici, Chymici sulphur indigetant, aqueo illi aquam, hi Mercurium, sicco illi terram, hi vero salem denotantes. Vtris fides habenda? mixta ista esse principia adhuc nec pure elementaria, manifestum est. Num propterea principii notatione indigna? At mixtis & compositis principis constamus, si ista habentur principia, cur non resolutione apparentia principia definienda? Principium prius & posterius, primum medium & ultimum & suis modis descriptum *s. metaph.* interlinendum. Quodlibet tamen principium mixti ulteriori *Diakrisi* vel natura, vel arte exaltetur, putasne abiturum eo simplicitatis, ut merum redeat elementum? si abit, recedit eo, unde venit, & sic elementa erunt ultima, & Chymicorum media vel proxima prin-

cipia, si prima, media & vltima principia conceduntur cum Aristot. & rerum euidencia, de crassi totius separati spagyria iam disceptantes, puerilem in spagyr. ignorantiam suam produnt. Non enim separantur, vt perdant crasin totius. Finis artificis est imperfecta ad perfectionem arte perducere, abiectis abiiciendis. Quorum fit separatio, eorum etiam iterum fieri coniunctionem oportet, crasi totius nobiliori restituta priori, impuritatibus & obstaculis ita remotis. Temperamentum totius manere a separatione & hanc insequi coniunctione artificiosa effectus elaborati arguit depuratique. Si ad intentionem artificis separatio mixti instituitur, coniunctione missa temperamentum totius destruat, quid nox.e inde metuendum? & aliquando toti mixto tribuitur, quod est vnus partis proprium & principii Chymici separatione hic facta, tantum abest, vim specificam perire, vt ea potius intendatur

datur & vegetetur decoctum vel aquam destillatam præscribens non mixtorum omnium totam crasin exhibitam vis, sed horum duntaxat vim quampiam crasi sua determinatam, nisi aquam destillatam totam mixtorum temperiem possidere tibi persuadeas. At totum mixtorum temperamentum illis non inesse, residuum perdocet, multum virium adhuc exquisitiore digestionem & distillationem concedendo. Rhenbarbari decoctum virtutem obtinet, *χολαγωγῆν* & bilem ducendi, astringente facultate temperiæ totius attingente in residuo confidente & parte terrestriore astringentis subiecto congruo. Absit itaque a separato triū principiorum non iterato copulatorum crasis totius, sit tñ instructū crasi sua & determinata, hacq; vsui bono, num propterea quid absurdi in naturam vel artem commissum erit. Lacti heterogenæ partes sunt crasi totius unitæ, ut id vniuersum esse putetur, solue compagē mixtionis, vi-

fui protinus obiiicientur partes heterogeneæ sua quælibet ornata temperie peculiari, ante totius λύσις, sub totius latitante, nulla tanta, tamen utilitate, quam iam a διακρίσει præstant generi humano.

QVÆSTIO XII.

An Sal principium naturalium, cum arte factum artificiale habeatur?

QUod naturalium principium est, argutatur misochymici, id artificiale esse nequit. Sal chymicorum artificiale est. Ergo, *naturaliū principium esse nequit.* Consecutio neganda & ad assumptum respondendum. Sal Chymicorū dici artificiale, arte naturam principii dumtaxat purificante & suæ integritati restituyente, interim id in se & per se principii λόγος obtinet.

QVÆSTIO XIII.

An Salia caustica, ideoq; ad adiumenta medica noxia?

CAustica probantur esse argumento, quod in adustis omnibus maneat

neat empyreuma. At hoc est petere principium. *Quod empyreuma sapit, illud causticum non est, Salia empyreuma sapiunt. Ergo non sunt caustica.* Propositionem coqui erroneam testabuntur negligentia sua saepius cibus empyreuma inferentes, minime tamen *καυσίδια*. Aquæ hæc distillatæ quoties empyreuma redolent, sed quodnam eis *καύσμουα*? adsit tamen adustis & salibus empyreuma, hoc sublato *καύσις* tolletur. At empyreuma eluibile est, leui arte, ergo & *καυσίδια*, rectificata itaque Salia τὸ *καύσμουα* expertia in usu veniant. Sed si caustica salia usu abdicentur cotidiano, cur sal edulis in usu est cotidiano, & quædam omnibus promiscue? pergunt insulsum obloqui, generandis & conseruandis animalibus, sola dulcia conferunt, falsa illis sunt intensissima.

Iis enim animalium omnia ut vermes interficiuntur: eaque ut capitalem hostem respuunt. Insulsum admodum obloquium. Ubique petit principium. Dulcia sola generandis & conseruan-

dis animalibus conferunt, quomodo? quid dulcedo ad generationem & cōferuationem animalis? quod obtundit venerem, id non potest conferre quidquam ad eam. Dulcia obtundūt venerem. Ergo. Vin' assumptum probari: Quo torpet sensus organum, illud iners ad Venerem. Dulcibus torpent sensoria inprimis Veneri dicata. Ergo, Et quanquam dulcia *ἰν χρομῶ* habentur & ea propter multū sanguinis & *ἰ πομῆνος* plus spermatis elargiētia, per se absque stimulo salis tamen per-pigra & mortua esse *ἰν σαρξῶ* dulcibus e-nutriti ostendunt. Sint tamen dulcia emolumento alicui, sale nō expuncto, & sic non solum dulcia cōferent. Imo quod plus confert, id alii est anteponendum utilitatis præcellentia. Sal plus confert ad generationem & cōseruationem animalium. Ergo. Minor probatur, sal enim esculenta queque sapida efficit, gustui-que ac palato gratissima, cibi-que auiditatem incitat, tum omnia a putrilagine vindicat ac tuetur omnibus præ-tertim limosis sordibus excoctis at-que

que ademptis. Illo condita quæque in multam ætatem asseruari possunt; absorbtis enim consumtisque excrementitiis omnibus humoribus, cogit & densat carnes ac fassamenta, ne quid ex ambiente aere putredinis subire possit. Ad generationem animalium & conseruationem eorundem sal nihil cõferre, a vero alienissimum, experientia constat. Obesæ liquidem mulieres dulcibus delectatæ & enutritæ, quæ magna ex parte effœtæ sunt, moderato salis vsu fœcundæ fiunt ac conceptui idoneæ; abstergendo enim omnem viginem vuluamq; plus satis vdam madidamq; exsiccando, efficit, vt genitale semen facilius vtero minus lubrico adhærescat. Viris quoq; lumbos incitare, mouereq; tentiginem commonstrant salitis affatim vli: sic frequens marinorum piscium esus, omniaq; testacea, ostrea, gamma-ri, locustæ, cancri, cochleæ conchæq; marinæ, libidinē concitant, caliditatis mordaciq; naturæ rōe, fœcūditati insu-

per auxiliari, vel illud argumento est, quod immensa vis murium soricumq; in marinis nauib. enasci soleat, & quoc mulieres salinariae continenter pruriant, multarumque prolium sint feraces. Hac inducti ratione in nonnullis regionibus coloni, iumentorum pabulo multum salis inspergunt, quo sint ad cibum auidiores, & ad subeundos labores, gignendumque magis alacres & erecti. Imo adeo afficiuntur salis animalium pleraque, vt nō exspectantia agricolarum falsationem, vndiquaque salia inuestigent, calces & saluginosa a parietib⁹, ruderibus, e stercorebus, vrinis ad quas omni conatu vltro feruntur præcipitia, vt nulla vi queant abigi. Columbarium adi si columbarius es, si frequens habere cupis, lotio id probe perminge, & sale consperge, habebis inde frequētissimum. Quod nam autē animalium salacius columbis? sterCUS columbinum, ouillum, caprinum gustu, multum salis nitri inesse deprehendes anatomia, si non est
 infra

infradignitate tuam, idque esse fertile arguit ex eo stercoreatio fecundissima, agricolis omni studio expetita. Tantum conferunt salia ad generationem & conseruationē animalium, vt mirari subeat, aduersarium ausum fuisse obiicere intelligentioribus, infensissima salia esse animalibus. Si sunt infensissima cur tantopere eis expetita vermes eis necari ridiculum est, Cur necantur. An quia salia putredini aduersantur, ex qua vermes nati scilicet? sed hoc est conferre multum ad conseruationem animalis. Prohibita enim putrilagine, prohibebitur generatio vermiū internecioni hominum natorum, hisce prohibitis sal procurabit efficaciter conseruationem & generationem animalium, quorum abiectitia sunt vermes, quibus affirmatis, non affirmantur omnia animalia. Notandum & hoc dulcia sola conferre ad generationem & conseruationem animalium, si sola, quare condimenti loco medici suadēt salis asperisionem.

Dulcibus admistus sal, ex dulcibus facit non dulcia, insipida sapidiora & falsedinis non nihil sapientia. Aliquid ergo conferent salia & non sola dulcia, quod implicaret contradictionem.

QVÆSTIO XIII.

An præter condimentum, salia plus præbeant adiumenti in medicina vsurpanda nec ne?

AD ratios allatas surdescentibus aduersariis, cum alias τὸ αὐτὸς ἐστὶν ipsis pluris sit, quam tota ἀπόδειξις, principes medicorum salium gnari vsurpatotes, testes locupletes producant eo in primis nomine, ne nouatores & nouorum medicamentorum fabricatores consultoresque habeamur. Ac primum Ægineta hæc de salis facultate refert lib. de re medica 7. cap. *Salinis multum siccantem ac astringentē facultatē habet, vnde quicquid humidū in corporibus est, id totū depascitur. Quod verū reliquum est, id totū compingit.* Oribasius Medicam. collect. lib. 15. *Sales, inquit, siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, simili-*

lem facultatem obtinent: eaq̄ ex duabus
qualitatibus abstergente & astringente
mistæ est. Differunt tamen, quod sales,
qui ex terra fodiuntur, discussoria sint es-
sentia, ex quo fit, ut crassiorum sint par-
tium, magisq̄ astringant. Sales vero isti
magis digerunt, quam ignem non experti,
quatenus eorum corpus tenuiorum parti-
um est redditum. Idem Oribasius lib. 2.
de virtute simplicium medicament.
ad Eutrapil. hæc scribit: sales similem
vim habent, fossiles & marini & ex dua-
bus mixti sunt qualitatibus abstergente
atq̄ astringente. utrumq̄ autem genus sic-
care planum est. Quamobrem omnem
humorem in corpore depascitur & partes
solidas astringendo densat: quod in causa
est, ut eas sale condiant, salq̄ corpora a cer-
ruptela conseruet. Sal vstius maiorem deter-
gendi vim habet: non æque tamen contra-
hit & condensat. Aetius paucis additis
aut immutatis verbis. Tetr. 1. serm. 2.
cap. 43. & cap. 46. idem scribit. medica-
menta ex salibus constructa proferantur pri-

scorum medicorum peritissimorum ad obtunden-
 dam calumniandi libidinem medi-
 cesrorum misochymicorum nil nisi sua sordida
 laudantium inefficacia nulla methodo
~~ad~~ administrata, audiāt Actium
 tetr. 3. Serm. 1. ca. 24. vbi de cruditate,
 & de iis, quæ ad concoctionem iuuan-
 dam faciunt, ex Galeni aliorumque
 medicorum sententia, sales nobis pro-
 ponit: in quorum descriptione libra
 vna Salis Cappadocis ingreditur, qua
 omnium aliorum dosin piperatorum ac ca-
 lidiss. quantitate superat, puluere inde con-
 cinnato, ad semicochlearis quantitatem, ex
 ovo sorbili, aut ex ptisana ieiuno ventricu-
 lo matutinis sumendo. Huius medicamenti
 (inquit) auxiliares facultates nemo pro di-
 gnitate laudare potest. Quare vt breuiter
 dicam, ad frigidiores temperaturas, nõ re-
 perias aliud Pharmacum, quod conuenien-
 tius crudos humores concoquat, vnde &
 colicis prodest: ventrem citra molestiam
 mediocriter mouet. Describit porro sales
 Poletis aluum emollientes pituitam a capite
 dissoluentes & per palatum transmitten-
 tes.

tes. Eam ipsam compositionem ingrediuntur, sales torrefacti splendidissimis drachmis cētum & quadraginta quatuor, addendo solummodo florum chamomell. conizatensis, calamenti montani, radicis eryngii montani, organi, sylphi, ipiperis anantuentem. Prostat & alia salis compositio apud eundem præstantissimi medicamenti vices aduersus multos humani corporis affectus explens, his verbis eam commendantem: *Qui enim assidue (inquit) vitur, nullis morbis per omne tempus infestatur, præcipue tamen caput allevat, visum acuit, pituitamque in thorace congregari non sinit, concoctionem bonam operatur, & necessarias venas maxime ab obturatione liberat & renes repurgat.* Hi sunt salium fructus caustici & empyreumate Sal. infestini noxiique, vt præcis & principibus medicorum nullum medicamentum fuerit exoptatius & salubrius cōpertum. Actuarius *libr. Method. medend. cap. 9.* describit quosdam sales purgatorios: *Sal qui aluum subducit, ventri, intestinis*

inherentem pituitam, reliquosq; humores euacuat, purgat quoq; modice bilem: com-
modissimum est articularibus morbis sto-
machicis: & si quis ob stomachi vitium
comitialis assidue concidit, eoq; utitur:
mihi, inquit, gratiam habebit. Qui eo fa-
miliariter utuntur, a morbis ipsis vindi-
cat. Subducto vultu chymia osares ranci-
di compositiones priscorum inspiciant: Sal
armoniacus, præter calefacientia impense,
violenta calefactione, si non venenata do-
tatur occurret. Plura ibi locorum vide-
re licebit. Nicolaus Myrepsus lib. 1. de
antidotis, sectione prima, præter plurimas
salium descriptiones vnam describit
Sanctorum Apostolorum auctoritate
& vsu insignitam huiusmodi virtutū,
vt visum ad senectam conseruet, tus-
sim & anhelitus difficultatem prohi-
beat. Aliā Lucæ Euangelistæ & Apo-
stolo tribuit, nō minorum virtutū, aliā
item Gregorio Theologo & cet. Mar-
cellus Empirius duo salium purganti-
um genera describit in suo de Medicam,
lib. ca. 30. Ægineta lib. de remed. 7. cap. 5.

vinum

vinum purgatorium salem continens, describit porro Ioluitium sal, *tetr. 1. serm. 3. cap. 108.* integrum hoc caput de salibus purgantibus instituit; quorum varias explicat formas, admirandaque de eis prædicat, tum ad præcautionem a morbis, tum in grauissimorum etiam affectuum, nec non febrium quotidianarum, tertianarum ac quartanarum curationem. Oribasius *ἀνοσιεύων lib. 1. cap. 9.* vbi de euacuationibus tractat, quæ sanis conueniunt, hæc scribit: *iam vero iis, quibus malitia humorum inest, & quibus propter superfluum acrimoniam exanthematam cute exoriuntur: quique morsum in lotio stercoreque sentiunt, confert lac melli mixtum bibere. Itemque serum lactis: sed primum potui dandum est sale iniecto: facit enim sal, ut serum partes corporis celerius permeet.* Plinius secundus letaliter febricitantem & obstructa aluo diutissime oppressum, aliis medicis incassum laborantibus, sola aqua falsa simplici ad miraculum liberauit, non

solum febre, sudore, fugata, sed & aluo laxata, calumniantibus licet tum medicis, ægrum illius potu enectum iri: Quid? ne Galenus a salis nitri vsu absti-
 nuit, quin eum etiã atque etiam com-
 mendat, *libr. 4. de sanitat. tuend. cap. 5.*
Trallianus lib. 8. cap. 13. Paulus *de re me-*
 dica, lib. 7. cap. 24. Aëtua. *libr. Method.*
med. 5. & 6. Myreplus *de antidotis. Sect.*
1. cap. 185. describit antidotum, quam
diaspolitirum vocant, cuius duas tra-
 dunt formulas, in quarum vna plus ni-
 tri quam altera, inserunt. Quæ copio-
 sius nitrum continet, cum camino, pi-
 pere, ruta ac nitro ana partibus æqua-
 libus concinnatur; quæ hac ratione, vt
 scribit Aëtius *tetr. 3. serm. 1. cap. 22.* ma-
 gis aluum subducit. Aliquando reli-
 qua singula pari pondere miscentur,
 nitri vero dimidia aut quarta pars ad-
 ditur. Vnde apparet ipsum Aëtium,
 vim purgatricem salis nitri
 tribuisse.

QVÆ

QVÆSTIO XV.

*An Salia antiquitati medica veneranda calcinatione comparata perpe-
ta & usurpata
sint.*

Equidem Æginetam lib. de remediis
7. cap. 11. ad salium theriacalium cō-
fectionem viperas (virulētissima repti-
lia sale armoniaco, gentiana, aristolo-
chia, centaurio, cardamomo, atque id
genus aliis variis simplicibus conditas,
ac vndiquaque circumuolutas dele-
gisse legimus. Deinde omnibus melle
Attico in pastam exceptis ac copula-
tis, in ollam terream luto fortissimo
munitam, cum suo operculo, tamen
foraminibus pertuso, vt quidquid vi-
rulenti est, exhalet, iubet ad ignem re-
uerberii exponi, vt in calcem cineres-
que profus redigantur: ex quibus cum
aliarum rerum additamentis ac mix-
tionibus sales theriacales fiunt ac cō-
cinnantur. Quæ quidem operatio to-
ta chymica, liquidoque arguit; Vete-

res ad exquisitissima remedia, calcinationes remediorum, tanquam virtutes rerum ingeminantes ac adaugentes usurpasse, citra tamen humidi primogenii deperditionem: similibus calcinationib⁹ Oribasius usus est *Med. Collect. lib. 13.* de calcinatione tartari, fæcumq; aceti in olla argilla incrustata. Dicit enim rem calcinandam in olla luto munita esse collocandam, tam diuq; ibi esse assandam, dum albû colorem acquirat. Antiqui omnes de alicula troglodytes regulus quæ dicitur, docentes eam in cineres redactâ, singulare esse calculi remedium. Vitruvius itidem ac spongiâ calcinatione & incineratione vsui bono paranda iubet. Aetius *tetr. 1. Sermon. 2.* multa ac varia proponit auxilia ab antiquis desumpta; quibus illis calcinatis ac in cineres solutis, uti vulgo solebant. Atque eius sunt verba, quæ habentur cap. 156. eiusdem libri: *aiunt, inquit, cornu cervi, si post vsturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum & caliacas affectiones sanare:*

te: ictericis quoque præbetur utiliter: datur omnibus duorum cochlearium mensura. Et cap. 157. Alii suum unguem urunt, & cinerem colicis in potu præbent. Alii asinorum ungulas ustas, comitiales morbum sanare aiunt, si sæpe bibantur. Cap. etiam 161. ossa usta, inquit omnia discutientia & siccatoria vim habent: quidam tamen de hominum ossibus id maxime prædicant. Talium utique suillum ustum, deinde potum inflationes ac tormina sanare prodiderunt. Et novi sane ego quendam nostrorum hominum, qui ossa usta potanda dabat, ignorantibus potantibus, quid potarunt ne abominarentur. Atque sic in multis & morbum comitiales & articulares curabat. Et cap. 163. mergi ventrem torrefactum & sali modico admixtum, crudis bonam concoctionem facere credunt. nec non cap. 175. ceterum cinis cremati cancri similiter, ut alia usta siccant: verum quadam totius substantiæ proprietate ad rabiosi canis morsum efficacis est. Quin & formam calcinationis

nis illarum quandam explicat, quam a præceptore suo didicisse se scribit. *Patinam*, ait, *habebat is ex are rubro, in qua viuos caneros urebat, lignis vitis maxime subiectis, donec ad cinerem, ut commode teri possent. Atque sic semper paratum habebat pharmacum. Ex eo vero quotidie a rabido cane demorsis dabat, usque ad quadragesimum diem cochlearium salis amplum in aquam inspergens. Si autem non in principio, sed post aliquot dies a morsu commorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, ut quadraginta dierum exhibitio expleretur. Cap. 176. locustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato & aluum inferum fluxum compescet: expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam urinam deducens. Quid? Galenum in calcinatione præsertim hac, quæ fit per ignem summo opere ipsum exercitatû fuisse, tum doctrina veterum ab eodem repetita, explicataque arguit, tum experientia propria, qua, nouis præceptionib. vetusta auxit, euincit, τέρρας, inquit, τὸ ὑπὸ-*

λημμα τῶν κελουμένων σωματων ὀνομάζουσιν. ἢ
ἐλλαντες ἐὰντε λιθάδι τῆν φύσιν ἐὰντε τῶν ζώων ἢ
δενδρῶν ἢ μέρια. *disciplinæ hoc chymicæ*
est, calcē nominare, q̄ ipse τίθειαν: siue
pprie dicta calx sit, siue cinis. cineribus
seu calcibus utitur ad *κοιλίας εἰς κτενω*, seu
lixivia, utitur ad reprimendas vires
quasdam, ad tollendum venenum in
viparis & aliis. Utitur ad quasdam acu-
endas: nam ut ipse dicit, quorundam
virtutes igni augmentur patescuntque,
quorundam tolluntur. Aliquibus ad-
hibet lotionem, aliquibus tritionem
& omnino commodas ad medicandū
reddere materias annititur. Ita purpu-
rarum testas vrit, *λείπει ὡς χρῶδες ζήραδς κό-
ψας δηλονότι, καὶ εἰσας ἀερίτερον.* in Cancro
comburendo calcinandoque recitat
*Æschrionis senis præceptoris sui ex-
perientissimi σκευασίας,* quod sc. can-
cros viuos æneæ inclusit ollæ, viserit-
que *ἄχρη ὅν τίθειαν εἰς ὡς ἐυκόλως λαϊνῶδς.*
Ad Pisonem salem theriacalem con-
fecit calcinatione. Sed cum frequen-
tissimum fuerit, hoc apud Galen. arti-

ficium, plura allegare loca, superuacaneum reor. Cui placet, legat quæ scripta exstant apud Galenum. *de simpli. medicam. facultat.* vbi de materia metallica disputat: & quæ apud Plinium *lib. 34. cap. 10. & 13. cap. 18.* eiusdem calcinationem plumbi ex Dioscoride repetit. Apud Dioscor. vritur seu calcinatur plumbum cum sulphure in olla seu catino, subiecto igni agitando, donec, vt ipse loquitur, *ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ*: quæ res nihil aliud est chymicis, quam calcinatio.

QVÆSTIO XVI.

*An calcinatione humidum primogenium & crasis rei dispereat
nec ne?*

VT calcinationes negantur vnius modi esse, ita quæ inde prodeunt variare & diversimode affecta esse, fatendum est. Omnis calcinatio ex mixto corpore terreo est. Omnis fit vel humido absumto, siue in totum, siue quoad redigi in atoma & impalpabilia,

pabilia, vt loquuntur, possit: vel fatifcente compage solutaque continuitate, & vel substantialis nexus diuellitur, vel solida saltem partium minutarum *ἀδιαφύκται*, ex quibus corpora conflauit Democritus, principio chymico confusus, cohæsiō tollitur, & hinc est reuocabilis seu reductilis corpulentia, illinc non est. Ceterum calcinatio simpliciter vocata fit modo per aquas, modo per ignes. Per aquas fit corrodendo vel diluendo. Corrosio aquis vtitur mineralibus, vegetabilibus mistis. Quæ per ignem seu calorē siccū peragitur, aut comburendo perficitur, idque vel sublimando vel præcipitando, vt fiant, seu cineres vegetabiliū, seu calces mineralium: hocq; seu statim, seu interuentu, postea aliorum, aeris, aquæ, mallei, molæ &c. Aut perficitur sine combustione per fusi dispersionem: aut induratione per vaporem vel admistione friabilis. Si aliquo horum modorum calcinandi, perditur, vel crasis vel humidum

primogeneum, seruabitur integra & reducta reliquis artificii modis: Quin & artifex negabit vlllo modo perire calcinationis rei calcinandæ crasin, vel dissipati humidum primogenium. Si vno vel altero perditum ibit, accidente, & destructoris non artificis incitiam eueniet. Maxima difficultas est, præsertim calcinatione per ignem violentum temperiem rei seruare integram. Idque solius est artificis periti vsu longo. In vegetabilibus factum perdifficile, in mineralibus & metallicis facilius. Si sal redolet vires rei proprias, crasin eius destructam, aut humidum primogenium desumptum dices? At omne sal ab artifice confectum quam proxime repræsentat naturam rei calcinatæ, effectibus in medico vsu affirmantibus. Retinebit ergo calcinatione humidum primogenium, tum crasin a calcinatione calcinatum, vel etiã hoc argumento, quod ex salibus multis oleosa substantia arte eliciatur natia: oportuit itaque superstitem fuisse sal-

se saluam. Et sal cancrorum calcinatione etiam violenta tam priscis quam recentioribus antidotum deprædicatur ad morsum rabidi canis, specifica virtute tantum virtutis possidens, vt virus id rabidum expugnet. Si calcinatione destructa crasis eorum foret, a qua specifica ista virtus, inefficax haberetur & proiecitium. Quid? ex cineribus cuiusque plantæ, artificiosissime elicitis, plantam rosæ, rosam media hyeme virescentem vegetantemque suis coloribus ornatam, tum reliquis, quæ nativæ sunt, referre, in conspectum producere potest præstantior artifex. Id ne crasi destructa, aut humido primogenio disiecto opinaberis?

QVÆSTIO XVII.

An sal ex principiis unum rerum naturalium.

Contradicentes hoc vtuntur argumento: *sal non potest esse principium naturalium, quod plus damni salia inferant, quam utilitatis, idque auctori-*

tate medicorum: qui salsa ubiuis agrotantibus detrahunt, & dulcia tantum illis præscribunt. Resp. & hoc turpe esse petere principium. Sal plus utilitatis præstare quam damni in propatulo est, ut superius demonstratum. Sit tamen damnificum, anne ideo non principium statuendum? expunge ergo *cépnor* seu priuationem numero principiorum naturalium, quæ causa est, corruptionis omnis, & tamen nobile physicorum principium. Falsum est dulcia ægotantibus dumtaxat præscribi, & salis interdici eisdem. Dulcibus ne putredinē fugabis? quibus adaugeri & calorē febrilē in febris omni administratis excandescere rapido æstu p̄bati fatentur omnes medici? si dulcibus curas omnes tuos patientes, quare acetosa & refrigerãtia p̄mis, peramaris admodum ingratis vexas ægros?

QVÆSTIO XIIII.

An argentū viuū principium metallorū?

Inficientes euincete volunt hoc argumentum, quod hydrargyrus, *auētou*

Aristotele aereum potius quam aqueū non concreſcat, quod ad metallorum generationē neceſſe eſt. Obſtat ergo ſola coagulatio, quo minus principiū metallorū eſſe queat. Cōprobato illo probabitur & hoc. *Mirandulanus* meminit cuiuſdā, qui ſucco quodam plātali & valido igne fixauit hydrargyrū. *Albertus* & *Buccaferreus* corylo fixari mercuriū affirmant. Argentum viuū cum arſenicō & ſulphure coeunt, ob ſymbolū & familiaritatem quā habent cū eo. Id monuit ex natura & arte *Geber*. Sulphur enim habet partes quaſdā diſpoſitas ad metallicā naturā, ſi ab eis ſeparata fuerit corruptibilis & inflammabilis pinguedo, & hoc conducit ad tincturam rubedinis. In cinnabari, &c, plūbo, hydrargyrus natura concreſcit, a quibus arte volatilis ſeparari iterum poteſt. Et quid aliud eſt plumbum, quā argentum viuū primigradus fixationū, in metallico genere? Ideo & immiſcetur eidem perquā facile. Vin' plura argēti viui principii metallorū argumēta

metalla in hydrargyrum soluantur. Ergo eo constant. Plinius lapidem hydrargyri inueniri ait, in argentariis. Dioscorides colligi hydrargyrum recitat, in fornacibus excoquendi argenti. Languius in pergamenæ virginæ, in qua aurum fuit dilatatum effectu in vermicibus occidendis, conicit de hydrargyro, quem ipsum etiam experimur in pannis extorsorum poculorum per hydrargyrum inauratorum. Idem metallariis aquis inesse putat, ex pituitæ circa fauces in usu earum collectione. Quæ etiam metallici mala circa caput, fauces, pulmones, neruos, cerebrum nucham patiuntur, ea potissimè impuro mercurio debentur, ex cadinia argentifera teste *Mathesio*, sæpe percussu expellitur. Bismuthum fugit in igni, eiusdem iudicio, propter copiam hydrargyri non fixi: quod ipsum etiam confluit in doliis, & argentum reddit. Kentmannus in valle Ioachimica venam hydrargyri inueniri tradit, similem argento rubro, rudi, & aliâ fuluam,

fuluam, in qua pyrites ærolus aurei coloris positus. Idem in saxo candido dicit reperiri aurum argentosum, fuluū in Pannonia, quod sit argēto viuo adhuc tinctum: quemadmodum apud artifices docimastas præceptum est de auro ab hydrargyro, in quo inuenitur, separando. Sed frustra in auctoritatib. & historiis tempus consumitur, cum id adeo manifestum sit, vt negare *dementiae* sit proximum.

QVÆSTIO XIX.

An chymica remedia tuta?

Affirmatur.

Herophilus morborum remedia, si ab indoctis medicis vsurpentur, venena, si vero a doctis & exercitatis, deorum auxiliares manus sapienter appellabat. Remedia chymice elaborata & *vel induer* administrata tam tuto exhibentur, quam cibus & potus quotidianus. Hæc multum sæcum & substantiarum heterogenearum in se habent, naturæ partim noxiarum, par-

tim elaboratu impossibilium, vt propterea etiam rite porrecta & debitum qualitate tum quantitate nihilo fecius naturæ oneri sint, & morborum variorum auctores. Pharmacis alchemia fabricatis nihil huiusmodi inest, alieno omni probe expeditis. At periculosissima ea esse, variosque ægrotos præ nimia sua in agendo violentia abstulisse inquit osores chymia ignari. Tantam quippe caloris insiti iacturam faciunt, quantam refarcire omnia restaurantia iuscula non possunt. Calumnia sunt. Quomodo enim heterogeneis liberata remedia calido nativo officere queunt? non quantitate? quæ longe minor est receptis pharmacopoliolorum remediis, non qualitate vel manifesta vel occulta? vtraque enim vegetior in ruditer efformatis. Quomodo ergo nocentiora chymica? si talia, aut per se erunt talia, aut arte chymica. si illud, proscribantur ex omnibus pharmacopœis pharmaca, aut minus tuta erunt hæctenus ex culinis phar-

pharmacopœorum in usum ducta. Si hoc & arte chymica noxiora fiunt, cur vsus id non probat? cur grauissimi & desperati morbi iis profligantur? *Illa remedia tutiora erunt aliis, que citius & facilius fugant morbos. Talia sunt chymica.* Ergo: Assumptum omnium chymica remedia rite adhibentium testimonio comprobari potest. Si quid minus feliciter cessit, eorundem administratio, non arti hacque factis adscribendum, sed naturæ singularium minus perspectorum contumaciæ morborum, tum videntium imperitiæ. Τὸ τεχνίτη σφάλματα ἢ δὲ τομίζεσθαι εἶναι τέχνης: sicque committere fallaciam causæ tum accidētis. Blandissima remedia & medicis tutissima nunquam fuere venena? ruminare olimacta. Manna nunquam abortum motus & fœtum & matrem in mortem præcipitasti? nunquam syrupis benignioribus in hypercatarsin ægros abripuisti? an propterea vere benigna remedia non tuta erunt

deinceps. Euentu noxium, per se huiusmodi neutiquam censendum. Calidiora clamitanti ideoque calido natiuo minus analoga responderi potest: plus quanti habere, plus qualis: rudia remedia chymicorum quantitate esse superiora. Ergo etiam qualitatibus & calore. De correctionibus nihil est, quod obgannias: nam & hæ chymicis adfunt calor menstrui & spiritus tantum est, vt actu inhæreat & chymicis remediis plus ardoris conciliet, vt is totus exhalet, adque eum totum proscribendum abluiones per aquas conuenientes adhibeantur. Quibus vero spiritus vini sedem præbet perpetuam, caloris quidem obtinent ea plus ceteris, sed contemperata & commixta, aliis æque tuta & tutiora pharmacis, plaustrum aromatum calore ardentium pro sui correctione possidentibus.

QVÆSTIO XX.

*An remedia ex mineralibus exstructa
probanda & non potius pro venena-
tis proclamanda?*

Negatur.

QVidam ex vegetabilibus spagyri-
cam medicinam probantes, ex
mineris terræ eruta omnia pro vene-
nis habent, nec vlla arte eo fingi pos-
se, vt tuto & citra noxam intra corpus
assumi queant: assertores pro venefi-
cis proclamantes & omni Republica
& ciuitate proscribendos. At horum
virgis digna ignorantia est, & ruditas
tanta, in quam omnis merito animad-
uertat magistratus pius & suæ Reipb.
optime consulturus. Magnum quip-
pe rudentium medicastroorum postu-
latum est, ex mineris terræ non nisi
venena peti. Item mineralia venena
nulla arte venenositatem exsuere. V-
troque petunt principium. Si minera-
lia venenata sunt, cur non & vegetabi-
lia, vtpote quæ ambo ex iisdem princi-

piis procreata? cur mineralia venenum proximis suis vegetabilibus non affricant patentissimis? Quid? præceptoribus naturæ rerum diligentioribus perscrutatoribus respondebunt, mineralia cruda, rudia venenum in se adhuc habentia ægrotis exhibentibus? Hip. lib. de morb. mul. *Ἰσὺν ἄπυρον* asthmaticis sæpe præscribit: nec non æruginem tritam cum melle & syrmaea potione admixtam. Galenus itidem Sulphur viuum & melanthium ad dyspnoicos commendat, contra dysenteriam ne a calce viua, squama æris, aut pigmento. *quo de compos. med. 7. de Compos. Med. Simpl. & Sandaracha abstinens, lib. de Antid. & 3. de Simplici facult.* ex celebratissima theriaca Andromachi inditã calcitidem haud expungit: florem æris intus exhibitum optime purgare corpus audacter asserens. Quid referam Archigenem, Andromachum, Aetium, Trallianũ, Dioscoridem aliosque infinitos Græcos & Arabes, qui noxia perinde atq;

inno-

innoxia mineralia intus feliciter & cum laude sua exhibuere. Audiant calumniatores, quid dicat Mesue. *Ad superfluam humiditatem pulmonum & pectoris* inquit, (puto illum loqui de pulmonibus qui defatigati longo affluxu viscidæ materiæ tandem putrilaginem fere contrahunt.) *accipies arsenicum tritum ac remixtum cum vitellis ouorum, deinde accipe ferulam & incide eam per talcolas rotundas, easque illine comedamine, & siccentur: Sed prius illi ne tempore vsus cum seuo renum caprarum vel boum fiat suffitus ex iis, & recipiat funum ex infundibulo. Hoc agat aliquot dies ser de die: id siccet ac sanat. Verum si inde siccentur, nimium pulmones humescant, vsu syrupi violati & decocti ficuum: dein repete suffitum & non neglige eum, quia sanat, inquit, Mesue. Idem agit inquit Mesue sulphur citrinum si remisceatur cum aequali parte arsenici & seuo caprarum fiant trochisci, ex his fiat suffitus. Veterum nonnulli etiam arsenico & plumbo non abstinebant;*

aurumque & argentum adeo venenis
 exemptum est, vt etiam inter stoma-
 chica & cardiaca habeantur. De arse-
 nico & similibus vide trochiscos An-
 dromachi apud Auicennam. Item
 Myreplum *de pastillis* Nicephori & a-
 liis: Mesuen *in medicamentario cap. de*
trochiscis, Trallianum *lib. 3. ca. 21. de Pa-*
stillo Faustini, Aeginetam *lib. 3. cap. 42.*
& lib. 7. cap. 12. Actium *lib. 9. cap. 49. &*
lib. 8. cap. 56. Galenus præbuit æris squa-
 matam ad colicam. Trallianus ad hypo-
 sarcam. Magnete Dioscorides expur-
 gabat crassos humores. Quam præ-
 clare sentiat de lapide Armeno Tral-
 lianus *lib. 1. & 2.* videre licet. bitumen
 & nitrum Actius clystere in voluulo
 iniicere iubet. *lib. 9. cap. 28.* Trallianus
 e plumbo medicamentum immisit
 per os, id recensente Capiuaca. Hæc
 sunt antistitum nostrorum venenato-
 rum medicamentorum laudatissimo-
 rum vsurpatorum, quorum nos disci-
 pulos & sedulos æmulos profitemur,
 medicamenta. Quare si crudis eis mi-
 nerali-

neralibus venenatis vti licuit, nobis emédatis & veneno omni exfutis vti licebit. At illis impune & vtiliter licuit: Quidni ergo nobis? & qui venena vel venenata mineralia, si corpori humano præ reliquis remediis fructuosa? *Quod corrumpit humanam naturã eamq; destruit, id venenatum est venenumque.* At hæc priscorum remedia naturam iuvere nocivis exclusis. Ergo &c. sunt tamen venenata mineralia nondum tamen euictum est, chymica mineralia venenata esse. *Quæcunque remedia veneno suo spagyria spoliantur, illa oportet esse salubria benignaque.* Chymica remedia arte spagyrica omni suo virus exsuntur, adeo, vt etiam aliam induant naturam priore depuratiorem, & quod rude, mercurius venenatus natura talis sit habitus, iam aliud quid deleteria qualitate commutata, vtileque auxilium spagyria veniat. Cur itaque veneni arguantur calumniiose? cur balneæ minerales & metallicæ venenorum censu non eximuntur? *illud, ad quod omnibus medicinis incaustum*

sentatis confugitur sacra anchora desiderabilius, tantum abest venenatum dici deberi, ut potius pro adminiculo nobilissimo sit habendum. Eiusmodi sunt thermae omnes minerales metallica; quarum legitimo usu, de quorum salute iam erat conclamatum, redintegrantur & reuiuiscunt plerique. Ergo.

QVÆSTIO XXI.

An chymica remedia propterea venenata quod minima dosi exhibentur?

Negatur.

Multorum hoc est effatum, minimam dosin *καθ' αὐτὴν* venenis & venenatis haud quaquam conuenire perspicientium. Pretiosissima quæque sic venenata fotent minima dosi administranda? Quam exigua dosis Bezoar & Bezoardicorum remediorum; hæc venenata ne tibi? quid ergo differentia inter venenatorum & horum domitorum alexipharmacorū? Imo chymica remedia minima dosi exhibita innoxia salubriaq; sunt, teste

erenti

omni experientia; maxima & indecenti nocētia. Nota ergo vera minima dosis salubriū medicinarum chymicarū. De non chymicis medicamentis quidnā censendum reris? Ad veritatis trutinā pensitanda profer cunēta. Annon minima dosi exhibita ea cunēta innoxia? At illa chymica remedia venenata describebas? quid ergo de his fiet medicamētis. Porridge infantulo uncias duas mannæ, euentus te venenum porrexisse docebit, uncia semissis exhibitio legitima salutem. Nauiget igitur Anticyrastua minima dosis.

QVÆSTIO XXII.

An chymica remedia venena & proferibēda; quod summa sint actiuitatis?

Negatur.

Allatrantib. adeo ignominiose alchymiā diuinā, incumbit adhuc pbario quæstionis. Nondum n. ostensum est, chymica actuosiora esse aliis pharmacis. Etsi daretur nō consequēs, esset tamen, eiusmodi venenata esse.

Palam namque est, alimenta plurima summæ esse actiuitatis, non venena tamen nec venenata, nisi cælum terræ miscere velimus, omniaque confundere. Vinum tam est *δραστικόν*, ut momēto totum peruadat corpus, & longe citius vlllo chymico pharmaco. An ratione *ταχυπορίας* venenatum habendū? Quid de spiritu vini medicati & analeptici summa actiuitate præditi? hoc robur naturæ adfert, illud medicinæ opem fert, neutrum tamen venenatum? Quid de aromatibus nobis quotidiano ciborum nostrorum condimento? Accedit si ea venenata sunt, quorum actio est summa, venenata non erunt, quorum lenta actio. Si actiuitas summa, proprium adiunctum est venenatorum. At multorum venenorum venenatorumq; actio lentissima, experientia locupletum virorum confirmatur. Quomodo ergo non venena aut venenata? aut contrariorum contraria non est consequentia.

QVÆSTIO XXIII.

An chymica remedia ob negatam sibi cum corpore humano similitudinem repudianda aut veneni alicuius arguenda?

Neutiquam.

SI hoc foret verum, nec vlla remedia essent admittenda, quod nullis in sit vel substantiæ vel qualitatibus, quibus proprie competit, similitudo. Nec opus hic vlla similitudine vel vulgariũ vel chymicorum remediorum. Quod enim corpus alterandi facultatem sortitur, id tantum abest oportere similitudinem vllam habere, vt hac affirmata medicamento in corpus agendi vim sortiti definitione excidat. Id enim omne antipatheticum esse debet, vt antipathias nomine vitiosos ducathumores. Quod si eam similitudinem affingere chymicis remediis velint, quam vulgaribus affectam ex Galeni mente volunt: illa tam similitudine etiam spagyria effecta agent,

quam illaborata prius agebant. Extrahunt enim Rheubarbari, agarici, tam ducit bilem & pituitam quam rude Rheubarb. & agaricus duxisset. nihil de similitudine sua ingenita spagyria perdito. Quamquam nullam similitudinem inter pharmaca & humores purgandos agnoscere possumus, dissimilibus potius ad se inuicem & pharmaco & humore elicito existentibus, de quibus alibi, de mineralibus par iudicium. Hæc enim suos quæque educunt humores, æque ac ipsa pharmaca vegetabilia. In reliquis τῆ ἀλλοιώσει καὶ τῆ ἀναλύσει consecratis, ne utiquam similitudo aduersariis petita desideratur. Nam longa experientia comprobatum est, aurum ad cordis, argentum ad cerebri, ferrum ad lienis, cuprum ad hepatis corroboracionem plurimum facere. Negantes redargui quotidiana auri foliorum ad cordis tutelam & a foris & ab intus præscriptione epithematibus cordis, & intro sumendis cardiacis inferendorum

rum, possunt suometque gladio trucidari. Quid eis efficacius ad lienis & hepatis obstructiones reserandas, tum robur utrique conciliandum chalybis limatura. Saturnus vinificatus aluum tam molliter ciet, quam vix blandum eccoproticum vllum: Christallus tartari adeo renes egregie a serositatibus euacuat, vt nullum vegetabili-um hidragogum felicius id præstare queat.

QVÆSTIO XXIV.

An Eccoprotica medicamenta & lenientia sola in usum ducenda & satis πρὸς τὴν καθαίρωσιν finem consequendum?

Negatur.

Si sola lenientia forent satis ad purgandi finem semper assequendum, omnem morbi causam in prima corporis regione stabulari oporteret. Nā illa dumtaxat ad huius expurgationē dicata sunt, eamque dumtaxat lubricā & momentaneam. Colluies aliqua sæpe anfractuosis locis immersa iacet

adeo fixe , vt ne mochlicis quidem
 medicamentis auerruncari etiam in-
 finite & recte alterata, sed alterantium
 vim, in intimos labyrinthos abiecta,
 vix passa queat. Si *Spasmodica* remedia fru-
 strantur suo actu, quid de lenientibus
 & eccoproticis spei? Atqui non omnis
 materia purganda prima corporis re-
 gione concepta hæret, sed iam ad ve-
 nosum genus, iam ad habitum pro-
 trusa corporis, nunquam eccoproticis
 reuocanda eliciendaque, quod virtus
 cathartica minor sit, quam vt eousque
 pertingere possit. Et si eousque pertin-
 getet, iam non eccoproticum, sed va-
 lidum haberetur medicamentum,
 gradibus & viribus purgandi alterum
 ab altero dumtaxat distinctum. Et cur
 eccoprotica medicamenta & mode-
 ste vacuantia, vt rheubarb. agaricus,
 manna, folia senæ in vsum veniant co-
 tidianum, reliquis validioribus pro-
 scribendis? An quia tutiora validissi-
 mis? atqui manna foliis senæ temere
 & inconsiderate administratis abor-
 tus,

tus, & mortem illatam nouimus. *Hennius* Manna aluum in enorme profuuium concitatam *in Comment. Apher. narrat*, & practicos, ex eadem idem sæpius contingere abnuere pudebit, Quomodo ergo tuta prædicari possunt remedia, a quibus periculum potius expectatur, quam salus exhiberi? veniant & veneant a me consule ista benigna in vsum medicum cotidianum: si demonstratum prius fuerit, horum virtutem eam esse quæ etiam remotissimas partes a cacochymia liberare facile queat: & responsum, quamobrè omnia pene medicamenta cuiuslibet formæ a prisca longa experientia comprobata & propterea antidotariis Cæsarea & Regia auctoritate ab hinc millenis annis confirmatis, mandata validissimis medicamentis scammono colocynthide, elatetio euphorbio, turpetho &c. sint aggesta. Dices acuminis ergo validissima ista ingredi remedia. Quid acuminis inde iis, num ad alui subductionem? satis itaque non

erunt eccoprotica ad purgandum. Si debiliora ad aluum ciendum, quid ad venosi generis & habitus corporis cathartici plurimorum basin constituunt validissima ista pharmaca, non acuminis ergo, minimam dosin eorum exigentis, sed ulterius quia progrediendum & efficacius perquirendum, quod nocivum latitat in remotioribus, benignorum virtute cathartica ad proxima dumtaxat cienda natorum, neutiquam proliciendum.

QVÆSTIO XXV.

An Rheubarbarum, folia sena, manna, agaricus &c. benigna vocitata & habita medicamenta, veneni expertia: validissimis, ut colocynthi, elaterio, helleboro digrydio veneno adiudicatis?

Affirmantes magno conatu maximas nugas dicunt, debacchantes more soleñi: omnia sibi venena, venenorum scilicet domitoribus peritissimis non putata, sed scita quibus argumentis τῶν ἀντιθέτων: prætoriam potestate, ornati iubetur credi enunciatis, ex tri-
pode

pode Delphico profectis videlicet. Sed maneant asini apud Cumanos. Iure autem quaeritur: *qui fiat, quod validissima medicamenta deleteria aliis & venenata, venenata sint, & benigna venenata qualitate carentia?* si propter noxam, quae corpori inferunt humano, talia sunt censenda, quare benigna absoluntur corpori aequae nocentia? κατὰ συμβεβηκός, hinc detrimentum contingere si dixeris, idem illinc usu venire inferā vicissim. Per se omnia haecenus recepta pharmaca vsui fore corpori humano, educendo noxios ex eo succos καὶ τὸ φλέγμα φηγάειν καὶ τὸ χολαφηγάειν καὶ μελανφηγάειν, hoc solum discrimine, quod haec leuiori, illa validiori & vectoria quasi vi suas exsequantur actiones: ut τὸ καθάρειν omnibus in se considerata commune, nec quibusdam eorum, licet ad peculiare humores ciendos definita sint, toto genere euarians. Nam qua virtute Rheubarbarum ciethumorem noxium, eadem & diagyridium vtrumque habitum cholagogū

hoc tamen venenatum, illud benignum. Atqui cathartica facultas utriusque eadem, effectus id evidenter edocentibus iisdem, nisi quod illius facultas maior, huius minor; quod toto genere discrepantia non efficit, qualia forent, si alterum venenatum, alterum non venenatum haberetur. Quid quod corpori humano salutiferum est, id venenatum esse nequit. Val diora medicamenta corpori humano in recessu maxime morbificas causas fovendi sunt salutifera, illis innoxie eiectis. Ergo. Venenatum, quia venenatum nunquam salutem corpori humano esse potest: si potis est, exluunt naturam veneni. Hoc enim definitur & venenatum omne, quod naturam destruit humanam, huius deleterium est. Atqui medicamenta valida deleteria non sunt humane nature, qui ergo venenata? Correctiones validis istis medicamentis a veteribus aggregata tantum, non arguent venenositatem illis inhaerentem, quam non euincant benignioribus adiecta eadem. Alius gratia

gratia emendantur a^o bo, nō vt exsu-
ant venenositatem, si qua eis foret (&
quomodo exsuerent integra in se per-
manentia & nullatenus retusa, nude
compositis saltem castigatoribus) sed
vt partes, ad quas appellunt, aut in of-
fense permeent, aut languida vis pur-
gans sollicitetur, aut effrenis refrenetur.
Sed & posita venenositate quadā
illis pharmacis inhærente, si eam arti-
ficiose præparatione apud medicos
passim obuia deponunt, purgandi fa-
cultate sola, salua relicta nihil habent,
quod venenato suo ore exspuāt in va-
rida ista medicamenta iam artificiose
& salubriter confecta. Symptomata
ex prauo eorum vsu obtingentia ad-
ministrantibus sinistre potius adscri-
benda quam drastice illis medicamē-
tis, quæ ἐστὶ ἀλύγου porrecta, tantum ab-
est, vt pariant eiusmodi symptomata,
vt ea feliciter auerrūcatis eorum causis,
tollant, benignioribus non modo
non cedentia, sed eorum infelicem o-
perationem haud raro comitantia.

Concessis quin etiam non modo inde procreatis lethalibus symptomatibus, sed & morte ipsa illata, nullum tamen consequens est, ea idcirco venenata æstimare, nisi vinum & alia edulia pleraque nutritioni & saluti hominum nata venenositatis damnare velimus, quibus per se saluberrimis, sed perperam adhibitis atque assumtis, non solum grauissimos sobolescere morbos, sed & ipsam subsequi mortem contingit. Hippocrat. medicorum antesignanum taceam, cui Hellebori, pepli, &c. venenatorum istis medicamentorum vsus fuit frequentissimus, nec noxius in regione feruente, & febribus ardentibus promiscue licet administratorum docentibus; id. *lib. Epidem.* Mesuen mittam Helleboro tam diuinas adscribentem virtutes, vt panaceæ loco iure haberi queat.

QVÆSTIO XXVI.

An destillatione vis purgans pereat?

Affirmantes recedere aiunt, distillando

lando temperiem pharmaci purgantis, a qua substantiæ sit similitudo efficiens causa purgationis. Vtrobique petunt principiû. Falsum enim est distillâdo temperiem rei purgantis tolli, falsissimum similitudine substantiæ vim catharticam petfici: prius nude assertû obiter negari posset. Ne autem quidquam vel affirmemus vel negemus, etiam aliis sine ratione vlla aientibus, temperiem rei purgantis tolli nō posse negamus. Distillaturus catharticum artificiosè aut id per alembicum pelere satagit, aut humi fidere. Neutro modo laboraturus crasin fugat. Hæc enim accidentarium non nisi subiecto insidet suo, cathartica crasi instructo. *ἐχάρισον* ergo. Quocunque ergo agatur, sequetur suo comite subiecto proprio. si se surrigit virtus cathartica, fieri ne id reris, crasi eius recedente? si hoc, negabis ne purgandi facultatem superstitem? documento sint tibi extracta pleraque quæ digestionè spagyrica, alio menstruo elicita aut

perdunt crasin aut eandem tenent, si
nō integram, at quadantenus immu-
tata, salua tamen vi purgatrice. Si
hoc extractionis modo purgatricem
facultatem non exluunt, intime ope-
rosius passa quomodo destillando ea
spoliabitur? destillatione, nunquam
id virium habente, quo possit sola cra-
sin, compage corporis soluta destrue-
re. Verum enimvero temperie pur-
gantis recedente, & corpore agentis
corrupto & peremto, manare quali-
tatem nihilominus in aliud corpus, ut
tamen ista qualitas perduret & dif-
fundat sese latissime, exemplo lactis
capræ & aliorum vegetantium vim
habentium purgatricem demonstrari
potest. Quamquam & vulgaris pur-
gant, Syruporum & decoctorum co-
ctio ebullitioque abunde probet, vim
purgantem istis culinariis decoctio-
nis neutiquam deperire, nec crasin
etiam purgantium eisdem auferri, etsi
etiā ea ipsa coctura euanescat: falsum
hinc nihilominus constabit, distillati-
one

one temperiem abire, aut verum illa dissipata, purgatricem vim integram persistere. Verum argui hoc ratiocinio patebit. *Si valido & violento igni purgans coquendo, vim suam purgandi nō perdit, minus eam amittet, leuissimo igne distillando purgans. Prius misochymici ipsimet assueuerant. Ergo.* Posterius perquam absolum est, temperie, substantiæ similitudine determinata fieri purgationem. Nam medicamentum purgans interdum substantia sua rarum, leue, spongiosum friabileque est, vt optimum in suo genere tale deligitur, vt agaricus. Atqui ab eo attrahitur & educitur humor grauis, viscidus, lentus, compactus, minimeque friabilis est: nempe pituita, quæ isthæc in se omnia complectitur, vt sensus demonstrat. Quæ ergo similitudo substantiæ agarici cū attracta ab eo pituita? quod si dicas temperamento & qualitatib. elementarib. pituitæ agaricū similem esse, nihil protecto tale inuenies. Est namque agarius calidus & siccus, vel

Dioscoridis, Galen & Mesue & omnium medicorum sententia, pituita quã attrahit, frigida & humida. Agaricus sapore amarus: pituita dulcis, acida; insipida, salia, nec vnquam vlla amara est: Agaricus in alimoniam verti non potest. Pituita nullo negotio potest, ob id illi natura nullum receptaculum, quod veluti ex dimidio coctum alimentum existens, non vtiq; vacuari, sed alterari, ac confici in corpore manens desideret. Quæ docta Galen. *lib. 2. de Naturali facultate sent. est.* In quo ergo agarico cum pituita conuenit. De purgantium reliquis speciebus par esto iudicium. Si similitudine substantiæ purgabunt, similia erunt sibi inuicẽ. Nam similitudinis relatio inter ea est, quæ sunt prædita specie eiusdem qualitatis. Ut æqualia, quæ prædita sunt vna specie quantitatis, & eadem sunt atque dicuntur, quæ prædita sunt vna eademque substantiæ specie. Nihil vero est, quod similitudinis causa habere aut trahi possit, id est

agere

agere & pati queat, propterea quod inter similia actio & passio nulla sit: quare nec simile purgare simile potest, cum purgare sit actio quædã, purgari vero sit passio. Annon desinit actio & passio, quando patiens simile euaserit agenti?

QVÆSTIO XXVII.

An essentia chymicorum elementaribus qualitatibus sint exsuta?

QVod *συστοιχείωσι* conflatum est, arde nulla per *ἀσυστοιχείωσι* ad eam essentiã perduci potest, quæ sit erpers omnis elementaris τῶ πάδι, & non referat naturam principiorum se constituentium. Atqui essentia chymica ex elementatis elicitur, quidni ergo naturam eorum retineat non adeo crassam & sordibus multis onustam, at certe defæcatam & depurgatam. Spiritus vini non ignobilis chymicorum essentia, tantum abest, ut omnem abiecerit naturã elementarẽ, ut ardeat insigniter, & calorẽ obtineat

flagrantem cum siccitate. Pleraque essentialium intenso hyemis frigore congeliant, utideam essentialiarum perdidisse videantur redeuntium ad se, tamen caloris beneficio eiusmodi sunt, Balsamus, Saturninus, oleum Camphoræ, essentia colocynthidos, quæ æstiuo tempore ab aura frigidiore, suo congelationis modo concrefcunt: & saturninum oleum sæpe in solidam abit glaciem leui frigoris vi. Quandoquidem igitur ab elementis afficiuntur, necesse est his homogenea esse & compati: quæ enim generibus dissentiant totis: non se afficiunt mutuo. At essentia chymicorum viribus & qualitatibus elementorum afficiuntur. Itaque ab ipsis elementis. Non ergo omnem deponunt essentia chymicorum, elementarem naturam, sed participant ea, sed omnium nobilissima & specifica.

QVÆSTIO XXIIIX.

An chymica remedia extracta vocata ob caliditatem, quam acquirunt operatione chymica, in calidioribus morbis vt febribus, conueniant?

EXtracta ineptientibus quibusdam misochymicis, vere sunt calidiora, quam vt conueniant febrientibus. Non est tamen acutus morbus sine febre. Vere enim cathartica, eo quod sint calida, solent a nobis aliquo refrigerante temperari: Rheubarbarum exempli gratia, quia calidum & siccū, hepatis calidioris mors est, nisi refrigerantibus temperetur. Vos tamen paratis illius extractum cum aqua vitæ. Ergo &c. Tantum chymiatricæ aduersantium. Includantur syllogismo medicastrosum illorū ineptiæ. *Quod iusto est calidius pharmacum, id estu flagrantibus non est porrigendum. Extracta chymicorum calidiora sunt quam fas sit.* Ergo. Connexum negatur. Proposi-

tio namque si omnia calida negaret in morbis feruidis adhibenda, ne purgatio quidem vlla facienda, vt quæ ex calidioribus purgantibus quam maxime constare solet, nec fyrupi alterantes, nec pulueres & alia calidis conflata administranda, caliditatis metu. Quare Hippocrates, Galenus, Græci medici, peplo Helleboro, Hiera, pachii, diaphænicone & de succo rosarum febribus ardentibus pleuritide grauissima correptis creberrime vsi caliditatem ingentem eorum reuerti ad frigidiora non concessere, & nobis præceptum proponentes, calidioribus valedictis alsiosis vtendi? Equidem si indicans cholagogum indicat aut phlegmagogum, vtrumque autem ex calidibus prope constitutum sit, nonne ad executionem indicantis caliditate purgantium minimum dissentiente, aut contra indicante peritus depromat indicatum, primo & per se? exsuperat pharmaci calorem tantum abest, ad iicere aliquid feruoris ad æstum febriles posse

posse, vt potius sua caliditate medicinali eum expugnet. obtundatq; Non enim simplex calor phatmacis inest, & febrilis, sed cū purgantis virtute sua ipsimet calori putri contrarius mixtus & medicinalis. Vt non tam caussis feruentium & putrium morborum moribificis deiciendis sit efficax tale phatmacum, ideoq; ex accidente frigidum potius æstimandum, quod calore suo tali, non putri, febrilem & putridā dyscrasiam exstinguat. Februm curatio non tam in purgatione cacochymix putris quam alteratione eiusdem & dyscrasix febrilis cōsistit. Vtrunq; neutiquā frigidis perficitur solis: alioquin satis foret aqua quæuis gelida: sed & calidis imo calidioribus tum simplicibus tum compositis, veterum & recentiorum pragmaticis voluminibus id contestantibus. Alterantia februm catalogo accensentur, centaurium card' benedictus, gentiana, absynthiū, omnia calida ad 2. 3. gradum, nihilo secius tamē alterandi vi eximia

affecta, non quidem caliditate vel frigiditate sua, quæ eis nulla est, sed peculiari virtute ex mixti crasi in febrium internecionem tota conspirante, æstû febrilem restinguendi & putredinem coercendi. Assumptum imperitiã notat puerilem artis chymicæ. Si enim Vulcanicam officinam eminus saltem conspexissent, non toties in petitionẽ principii turpiter impingerent. Extracta quibusdam eliciuntur menstruo spiritus vini, cuius tamen operatione peracta, ne minimum quidem remanet, quod non separatione fiat euandum. Si quod etiam superstes foret empyreuma, id totum correctionibus per ablutiones artificiosas tollitur. Quin etiam restagnante portione spiritus vini, extractioni adhærentis, nihil tamen feruoris aut incrementi caloris febrilis esset inde metuendum. Quod spiritus vini non vulgari virtute polleat putredinem cohibendi calidissimus licet: tum ille ipse leptomeria sua momento citius euanescat, quã

vt fixo pede vllam noxam inflamman-
di inferat internis. Iam vero palam est,
menstruum extrahendorum neuti-
quam vniusmodi esse, sed artificibus
nunc spiritum vini, sæpius aquam ap-
propriatam extrahendis affinem ite-
rato distillatam, quæ non modo nullû
calorem feruidum extractis afflant,
sed, si quem possident, nociuum aut a-
liquid aliud alienum, quam longissi-
me eliminent. Vt sic parata medica-
menta chymica longe pluris æstiman-
da tutioraque habenda iplis vulgari-
bus Syrupis, melle & saccharo, vtroq;
ad putredinem & æstum febrilem per-
multum facientibus, inflammantibus,
obstructionemque bile adaucta, (mel
enim & saccharum quam citissime in
bilem picrocholis, præsertim quales
sunt pene omnes febricitantes, facef-
fit) fixantibus. Vere cathartica calidi-
ora frigidis temperari hætenus igno-
raui, secus docente Mesue & ex prisca
medicis peritissimis quibusuis. Rheu-
barbarum spica calidiore se corrigi-

giture: aloe, cinnamomo, caryophyllis, pica, nuce muscata; agaticus, turpethum, folia senæ, zingibere; quæ omnia & plura corrigendis istis pharmacis decreta antiquitus nihil quidquam frigiditatis tenent, nec temperationis in serapiis quicquam, melle & saccharo refragantibus, aut refrigerii accipiunt. Hepati calido & sicco Rheubarbarum mortem esse non frigiditate afflatum haud dixerim. Medicorum cohorti toti hætenus habebatur anima hepatis, Rheubar. absolute consideratur, iam mors est. Quomodo? non caliditate & siccitate, his enim qualitatibus neutiquam hepaticum est Rheubarbarum, alioquin quoduis tale hepaticum foret: tota itaque substantia, ob quam appropriatum medicamentum hepati hætenus est habitum. Omni itaque hepati qualicumque dyscrasia affecto anima erit Rheubarbarum non mors: nisi neges, appropriatum medicamentum illud. Habetur & ob id hepaticum Rheubarb. q̄ proliciendæ bili

bili sit consecratū ab hepate calidiore & sicciore abundantius prognata, quā in aliam & contrariam intemperiem abrepto. Illa colluie cholericæ exhausta Rheubarbari haustro hepar dyscrasia calida & sicca sua, nonne quadantenus absoluetur, & suæ integritati restituetur. Quare ergo mors Rheubarbarum talis hepatis?

QVÆSTIO XXIX.

Alterantia ne medicorum primis qualitatibus definienda?

MOrbos frigidos calidis remediis oppugnādos asserentes, volunt & calidos frigidis lege τῆς ὑπερβολῆς, simplices elementorū qualitates solūmodo intelligētes. At si morbus similis simplici qualitate est retundēdus, cur nō reiectis simplicibus & cōpositis remediis alterandi facultate præditis, ipsamet elemēta in vsum therapeuti- cū producimus, longe excellētiori alterandi virtute pollētia, ipsis elementatis? febris calidus & siccus morb^{us} est, sed non simplici caliditate & siccitate

elementari determinandus, quod affectus sit præter naturam cordis extra naturæ suæ lineam abeuntis in calorē præter naturā febrilem abrepti. Dyscrasia hæc simplici calore elementari siccitate simplici socia non potest definiri, quod hæc simplicibus competant elementis mixtione vacuis: cor autem certa crasi tum forma substantiali essentiam cordis constituente dotatum est, & iam præter naturam crasi violata in dyscrasiam febrilem nutante affectum: quæ febrilis dyscrasia quia nõ simplex & elementaris caloris excessu describenda, sed talis & febrilis censenda, ideo etiam omni *ἐνδείξει* indicante, suum contrarium non simpliciter refrigerantia, sed talia refrigerantia, quæ mixtorum sunt & acore vel qualitate mixta & febrifuga virtute aduersantia iudicata decernuntur, veluti acetosella, rosæ, nymphaea cichoreacea, cuncta, syrupus acetosus simplex, Oxyfaccharum &c. tum alia quæ specifica virtute febrilem dyscrasiam

expu-

expugnant non primis qualitatibus conformi, sed certo mixtionis modo prognata. Quomodo namque primis qualitatibus similis illorum qualitas virtusque, effectu alio consequente & docente, aliam refrigerandi qualitatē, aliam humectandi, aliam ficcandi elementatis inesse, quam simplicibus inesse elementis deprehenditur. His suæ sunt qualitates, quas in mixto quolibet alterari necesse est, & ex alteratorum vnione mixtum consistere. Si itaque mixtio τῶν μικτῶν ἀλλοιωθέντων est ἕνωσις, quomodo mixtum primis qualitatibus in mixto iam aliis (quia ἀλλοιωθέντων passæ) determinandum? Hippocr. de Veteri Medicina: *Si dixerit aliquis, ait, qui a causa febricitat, vel qui peripneumonius inuolucitur, aut aliis validis morbis, non facile caloribus liberantur, nec hic frigidum aduersus calidum se erigit. Atqui ego hoc signum Syllogisticum esse existimo quod non a solo calido absolute homines febricitent, neq; hoc sit vnica afflictionis causa: verum idē*

est vna amarum & calidum, aut calidū
 & acidum, & salū & calidum & alia
 innumera, eademq; ratione frigidum
 eū aliis facultatibus consociatū. Vt ne-
 mo nescire queat, mixtum qua mixtū
 nunquā posse simplicibus istis qualita-
 tibus elementaribus esse affectū: quod
 alterationes passæ multifariam in vnā
 iam rei naturalis crasin conspiratione
 facta coeant, hac vel illa virtute totius
 exsplendescēte, quæ nec huius sit qua-
 litatis, nec illius exsuperantis etiam.
 Nam & prædominans a mixtione
 qualitas mixti mera & vniūsmodi esse
 nequit, sed ex alteratorum vnione a-
 lia euasit mixtioni cognata: si mistio
 τῶν μιχλῶν ἀλλοιωθῆναι est ἵρασσις, *de ortu*
 & *interitu*. quid alexicaca? quæ vim
 alterandi malignitate edomita a pri-
 mis qualitatibus minime obtinent,
 sed ex totius mixtione crasique resul-
 tantem. Ita & de tota alterantium bi-
 lis flauæ, atræ, pituitæ sanguinis extra
 naturæ lineam abreptorum farragine
 omnium simplicium quidem, sed mi-
 xtione

xtione mixtas virtutes, qualitatibus multum perpeſſis non affines exſurgentes, poſſidentium iure iudicandum.

QVÆSTIO XXX.

An pereunte forma ſubſtantiali craſis, facultatum medicarum cauſſa principalis ſalua maneat?

QVi hoc aſſeuerare auiſint, craſin rei naturalis formę ſubſtantialis mixtum conſtituentis vicem obtinere opinantur, ei omnes ſpecificas *ιδιότητες* adſcribentes eaſque ſaluas permanere ſubſtantiali forma exſulãte. Verum n. vero cum omnis craſis qualitas ſit aut ex qualitatibus quiddam compoſitũ, id autem accidens, cuius nullius eſſe poteſt, conſtituere ſubſtantiam, mirũ accidenti craſi principiorum naturam tam temere adſcribi, cum principio per ſe ingenerabili aſſerto in *Metaph. Aristot. Idem 6. Metaphys.* demonſtrat formam ipſam cõſtituentem eſſentiã rei, neque elementum eſſe, neque cõ-

positum quid clam ex elementis, sed esse principium quod respectu materiae $\mu\omicron\varsigma\epsilon\upsilon\sigma$ habeat appellationem, sed respectu generationis habeas rationem finientis causae. Quo evidens est crasin propriam non esse formam rei naturalis, nec posse esse sine forma, nec formam sine crasi, & ambo tamē hęc toto genere discrepare. Crasis quidē forma mixti dici potest, sed non substantialis, quod illa exsultet ex qualitatibus, quibus alteratis fit crasis, non substantialis, qualitatum enim non est constituere $\tau\omicron\delta\delta\epsilon\tau\iota$. Quin etiam hoc argumento liquet, crasin non esse ipsam formam, seu naturam rei, cum crasis dicatur *secundum naturam inesse*. Atque secundum naturam insunt, non sunt ipsa natura: differunt enim secundum Aristotelem Natura, res naturalis, & quid secundum naturam inesse dicitur. Quare forma substantialis rerum naturalium animatarumque, licet pereat, proprietatibus & crasi incolumi superstite: Consequens tamen

non

non est, res istas exanimatas sola constare crasi & accidente, cuius per se subsistere, & subiectum aliorum esse, per quam absurdum, sed vegetatiua abolita, naturalis forma restare potest, mixti essentiam constituens. Aristot. *Metaphys. lib. 3.* distinguit materias & formas rerum naturalium. Quædam enim est prima, in qua potentia est, ut possit omnibus subiici. Alia est vltima materia seu vernacula quam *ἐξάρτων* & *ὕλη* nominat *ὕλη*. Ea nõ nisi vni formæ substantiali subiicitur, & cum forma hac simul est & simul interit. Deinde alia materia est, quæ præcedit generatione formam vltimã, quæ simul esse nequit cum vltima materia, sed materia vltima informata perimitur, priorque forma in materia aboletur & perit: ut si fiat sanguis, forma chyli desinit, & quando fit caro ex sanguine, sanguinis species desinit esse in materia succedente carnis. Sunt autẽ quædam formæ *γνώσιν* priores in corporibus animatis, quæ posterioribus

& perfectis formis, quæ nimirum sunt species & naturæ prouenientes & propagatæ ab anima ipsa in similibus partibus, quæ non posteriorib. formis abolerentur & pereunt, neque formis corruptis, ipsa etiam intereunt, habentque rationem quasi materiæ mediatæ respectu perfectarum formarum? Harum formarum species & essentiæ non animatione, sed quadam quasi *συμμίση* elementorum describitur, cuius formæ interitum Aristotel. appellat putredinem. Talis forma est partium animalis similarium, ut forma inanimatæ carnis, quæ *γνώση* ut præcedit animatæ carnem, & animatione hac non perimitur, ita, nec quando amiserit naturam animalis carnis etiam non perimitur natura ipsius prior. Propterea alie formæ dicuntur posteriori fieri & quasi successione quadam perfectionis, ut posterior non perimat priorem formam, sed eam perficiat: ut si forma carnis uiuæ perficiat formam præcedentem carnis, quæ *συμμίση* elementorum

torum definitur, & propter quam substantia carnis non morti sed putredini subiecta esse dicitur. Quamquam igitur vegetatrix anima perimatur rerum exanimatarum naturalium, nihilominus nō amittit speciem illam substantiæ, quam diximus causam esse, *συμπίπτει*, ut stirps vel herbæ expertes animæ, quæ prius animatæ fuerunt, nō amittentes tamē naturas suas, quibus utilitatem aliquā nobis exhibent (quādoquidem Aristotel. inquit, hominis quodammodo sunt finis, gratia quorū inferiores res naturales sunt conditæ) vel respectu nutritionis, vel quoad medicamēti rationē habeāt. Id vegetabilia vegetari desinentia, & vegetatrice orbata euidēter demonstrāt. Sit documento ipsū Rheubar. q̄ vegetatiua anima priuatū, nihilominus facultatē medicā integrā retinet, purgandi bilē, quam amitteret sane protinus, a vegetationis principio nata ea facultate. At quia superest, illa peremta alius principii & quidem naturalis facultas sit,

necesse est, non crasi adscribenda primo, quæ non nisi organice in quovis mixto se habet, ideoque principali causa absoluenda & suo opposito permutabilis existit, quod accidens sit subiecti. Quasdam arbores frugiferas & alias infrugiferas esse constat, eiusdem speciei existentes. Herbas item nonnullas in quibusdam regionibus quosdam sapes & vires medicas habere, quas tamen in aliis regionibus non habeant, propter differentiam terrarum & cœli ipsa crases rerum naturalium commutantium. In Gallia quoddam absinthium nasci dicitur, expertis amaritudinis ex crasi manantis. In Cyrensi regione traditur nasci arum, quod instar rapi esui sit, cum tamen in aliis regionibus propter acrimoniam ne gustabile quidem existat, & in Persea arbor Persea venenatum fructum producit, quæ si in alia regione proferret fructum, eum salutarem & innoxium esse manifestum est. Inde crasin rei naturalis commutari labefactarique posse,

posse, salua re naturali & forma non contra, nec potentias essentielles permutari posse incolumi substantia, liquido patet. Quod autem suscipit oppositum salua substantia, id forma substantialis eiusdem esse nequit. Crasis sustinet oppositum incolumi subiecto: nam non modo venenatam naturam commutat, non venenata fecundam sterili, sed & alias qualitates crasios permutat aliis. Ergo.

QVÆSTIO XXXI.

An alexipharmaca ad venena sint reuocanda?

Negatur.

SI alexipharmaca sub venenis continentur, alexipharmaca non erunt antidota venenorum. At sunt antidota venenorum. Nam ideo indignantur alexipharmaca. Ergo. Ratio propositionis hæc est: homogenea contineri homogeneis demonstrâte logica. At quia alexipharmaca non sunt homogenea venenis, neutiquam possunt sub eis censerî. Aliis alexiteria secluduntur a pharmacis adiumenti genere: Cum

tamen in eodem genere ponenda videantur, & venena & alexipharmaca, quia contraria sunt homogenea ipsis contrariis sibi inuicem neutiquã succensendis. Cur ergo alexiteria ad venena reuocanda? An quia venena continent? Quomodo? pleraque sunt antidota, & quamquam insunt quædam venenatorum, tamen tantum abest, vt naturam suam retineant, vt potius artificiosa mixtione retusa tot antidotorum in congerie exsuperate, omnem exsuat venositatem. Quomodo ergo veneni consortia? Quin negandum omnino, alexipharmaca admixta habere venena sibi: Si carnem viperinam, si opiũ admista theriacæ mithridatio celebratissimis antidotis dixeris, eadẽq; venenata pronuntiabis, toto erras cælo, quicumq; es affirmans, nec vnquam assertum probabis tuum. Nisi venenũ bonum & salutiferum, & hoc illud cœsueris stolidè. Admista sint & plura venenata errore auctorum & miscentiũ antidotorum seu alexipharmacorum:

quia

quia vero hæc vsu longo probata sunt, & prædicata talia venenata oppugnãtia, ab effectu sane argui oportet, partes τὰς σκευαίνας, heterogeneæ licet, tandem conspirasse in naturam totius homogeneam & alexipharmacam, more mistorum naturalium, quibus contraria componentia ante mitionem dissona, iam concordant vnanimiter, vnione mistilium peracta. Quare alexipharmacis venenorum antidotis affirmatis, negari necesse est, has sub illis contineri: nisi falsum sub vero, aut hoc sub illo contineri ineptissime velis, aut nigrum aut album, hoc ad illud reuocare.

QVÆSTIO XXXII.

An Rheubarbaro cum bile purganda tanta similitudo, ut si frustretur suo actu ut in substantiam humoris purgandi transformetur?

HAud nouum hoc misochymici effatû, sed ab antiquitatis coryphæo

exsuctum. Quam facile autem affirmatum est hæcenus, tam facile negari potest. Quandoquidem autem me negationis simplicis pudet, ideo aduersario hocce diluendum propono. Si similitudo Rheubarbaro est cum bile, ea erit aut substantiæ vtriusq; aut qualitatum, quibus simile proprius cõuenit. Aristot. teste lib. 5. *Metaph. cap. 15.* ἕμοισι ἔστιν ὡν πρὸς τὴν ψιλὰ, non substantiæ: quia discrepant. Rheubarbarum vegetabile est materia, & formabilis non est, sed humoris seu succi nomine dũtaxat comprehenditur, vegetationis omnis expers. Non qualitatum; nam, licet Rheubarbarum calidum & siccũ, & bilis similiter affecta habeatur: certum tamen est, aliam esse caliditatem Rheubarbari, aliam bilis. Neganti respondebit effectus vtriusque dissimilis. Vnde acrimonia mordacitas, bilis, a Rheubarbaro exsulans. *Si vtriusque simile, quale: vtrius qualis similis effectus. sed hoc non. Ergo nec illud.* Porro si ad eo simile est Rheubarb. bili & hæc illi,

cur non tantum opis præstat bilis peccans sibi ipsi, quantum Rheubarbarū bili peccanti in ictero, hepatis obstructione &c. maxime cum quantitate dominatur? Cur indiga præliario simili, ipsamet sat firma & quāto & quali? frustrata suo actu in substantiam humoris purgandi, transmutari Rheubarbarum vis. Alchymistam misochymicis agit mira metamorphosi. Quis est iste actus Rheubarb. quo ducit bilē sibi similem? Actus totius erit; non ergo solarum qualitatum, quibus per se solis nulla competit actio naturaliter, quia accidentia. Nec posset actus iste Rheubarb. a bilis esse qualitibus caliditate puta & siccitate. Sic enim omne binis istis qualitibus dotatū bilem ciceret, quod vanum. Actio ergo totius & propria. Si ergo sua propria actione priuatur, qua ad bilem affecta est similitudine, qui impedita actione hac in substantiam humoris ciendi cōmutabitur? An beneficio alius. num qualitatum? his nulla fit transmutatio,

fed alteratio. Ergo *substantia*? Nec hu-
 ius? Nam actu proprio ducendi bilem
 impedito, etiam impiedietur idē trans-
 mutandi se in simile, quod sit hic cum
 illo vnus & idem. Et quæ similis in si-
 mile transmutatio ante similia? cur
 Rheubarbarum in bilem mutatur,
 actione ciendi præpedita, & non vice
 versa? Quare bilis a Rheubarbaro in
 ventrem ducta non transmutatur,
 vel hoc in illam? Ut concludam: si
 Rheubarbarum suo actu frustratum
 in humoris ducendi substantiam
 transmutatur, aut substantia sua, aut
 virtute transmutabitur. At illa sæ-
 pius non exhibetur, ideoque nec hac
 transmutabitur semper. Virtute er-
 go? At hæc spiritualis suo orbata sub-
 iecto, alieno insidens. Non ergo in
 corporale mutabitur, Nec virtute po-
 test, quod sit impedita, & quia frustra-
 ta, ideo transmigrandum sibi in sub-
 stantiam bilis. At non potest, quia vir-
 tus virtute caret, quoad actum. Sub-
 stantiam exhibitam Rheubarb. & im-
 peditam

peditam suo actu tamen transmutari oportere in substantiam bilis, fabulæ similimum. Si enim cibus cholericus non sine antecedente alteratione nec totus in bilē abit, multo minus Rheubarbarum, quod nec cibus, nec unquam concoqui a natura potest, ut nutrimentum. Si potest, non medicamentum, sed vel nutrimentum vel medium. Expungatur ergo ex censu medicamentorum cholagogorum. Sed satis.

QVÆSTIO XXXIII.

An parua dosis medicamenti nota veneni aut medicamenti venenati.

SI minima dosis Pharmaci argumētum venenati remedii consentaneum & verum, erit proprium eius adiunctum, ut hoc posito, & illud necesse sit poni. Atqui, quemadmodum nec dosi exili affirmata affirmatur venenum vel venenatum: ita nec negata hac negabitur illud. Pre-

tiosissimorum τῶν ἰαμᾶτων aromatum cordialium Bezoardicorum dosis administranda est minima, non tamen venenositatis propterea accusanda. Hydrargyrus, antimonium crudū larga sepius porriguntur, eximes ea venenorum catalogo? Bezoardicus lapis ad grana sex, octo, decem exhibetur, quæ dosis minima, num ideo alexiterium hoc eximium ob dosis exiguitatem venenatum censebis? obratiocinor. Quidquid parua porrigitur dosi, illud est venenatum: Aromata, Bezoardica, minima exhibentur dosi. Ergo sunt venenata. Propositio est tua, si vera: consecutio erit itidem vera: sed quo assertore?

QVÆSTIO XXXIV.

An temperies rei naturalis distillatione destruatut aut minuatut?

CHymicus non destructor rerum naturalium, sed earundem industrius elaborator sit, necesse est: secus non artifex nisi certi finis gratia moliatut

hatur destructionem rei, sed impostor
æstimandus. Temperiem rei natura-
lis distillando minui aut destrui nullus
peritorum affirmabit vnquam, omni
studio crasin & essentiam cuiuslibet
distillandi saluam & integram per di-
stillatorium exigere satagentium. Ut
cominus cōgrediar gladio logico suc-
cinctus, sic te compello: Si distillatum
iis virtutibus eaque crasi & quidem
depuratori, quibus distillandum sim-
plex dotatum fuit natura, pollet: distil-
latione tantum abest minui destruiq;
simplicis aut distillandi temperiem, ut
potius excellentior exaltataque omni
impotentia ab impuritate ascititia ex-
peditaque prodeat. Prius verum, de-
stillatum omne artificiosum liquidif-
simo comprobat. Ergo verum poste-
rius. Ut prius anicularum denicarum
facto non improbando comprobem.
(artificum enim operationes fors no-
biliotes sunt, quam ut ad tuum captū
quadrent) Gusta aquam earum cinna-
momi, crasinne cinnamomi perditā

diminutam an sarram tectamque possidet? si sapias, sapere tibi crasin cinnamomi, & específicas virtutes eius adeo fateberis, ut odoratu Sueuico abolito tibi acer sit restitutus gustatus Gallicus. Si itē distillatione destruitur aut minuitur crasis rei naturalis, cur restagnans materia in fundo alembici aut vasis *ἑστιαίου* habetur & caput mortuū? Cuius vsus & finis gratia distillata ab hinc annis millenis a probatissimis medicis sunt vsurpata, distillatione temperiem rei abolente?

QVÆSTIO XXXV.

An succus vel decoctum rei naturalis aut simplicis herbe temperiem integram conseruet.

STupendam imperitiam arguit asseritum: Quis enim quolibet simplici non nisi alimentarium humorē exprimi vegetati adhuc nescit? Hic quia ambigit nec transit in alimoniam vegetandi, crasin totius habere nequit. Quomodo ergo temperiem integrā con-

conseruare poterit, cui nunquã se asso-
ciauit. Si habet temperiem integram
succus rei naturalis medicæ expressus,
omnis crasis hærebit in succulentis.
Hæc autem non sunt *essentia* rei natu-
ralis, nec partes integrâtes. Non ergo
habebit succus expressus temperiem
integram rei naturalis præ destillatis.
Succo expresso vegetantis aut recētis
simplicis, distillatorio id commissum
adhuc specificum cum crasi naturali
profert: q̄ argumento est euidenti, de-
stillatione nō perire crasin rei, sed ean-
dē seruari, succo rudi, omni temperie
vacuo. Negâtes adhuc calidiores her-
bas origanū, absynthium, maioranī,
salureiam &c. excisas sponte succo suo
vel sole vel aere umbroso exsuctas ex-
aminent, videant q̄ v: rū ex temperie
sua naturali sint or natæ, succo illo ex-
tabescente, nec ne. Illud affirmare e-
uidentia rei eos cogit, nō enim nisi ex-
ficcatis eis vtimur omni succo spolia-
tis: qui ergo temperiē totius succus ille
habebit integram? Quin etiam multa

sunt vsque adeo exsucca, vt ex pumice
aquam citius & facilius prouocaueris,
quam ex illis succum temperiem suam
nihilominus seruantibus. Decocta
temperiem decoquendi sartam tene-
re patientis palatum & coquentis na-
res testabuntur. Huius, cuiuslibet de-
coquendi temperies, virtusque nares
adeo ferit, vt fastidiosa euaporationis
pertæsus, longius abire cogatur, quin
& eadem domus decoquentis tota re-
pleatur, vicinitate non intaminata. Il-
le frequentatione decocti nauseabū-
da morbum exasperatum potius, quā
diminutum aut depullum sentit, vi o-
mni medica in auras decoctione vio-
lenta euanida. Quid? si decoctiones
temperiem decoquendorum arctius
tenent distillationibus, quare seminū,
herbarum, radicum, lignorum, vnum
ingredientium medicamentum, or-
dinem studiose obseruari iubent, ita,
vt hæc prius, illa posterius decoquan-
tur, hæc violentius illa lentius? ne per-
eat virtus & cum hac crasis rerum de-
coquen-

coquendarum ais? Atqui cunctorum hæc farrago destillatione integra sua crasi, eodem ignis gradu parantur p-liciunturqueartificiose. Idcirco destillatio tenacior erit temperieq; rerum naturalium custos, decoctione culinaria rudi.

QVÆSTIO XXXVI:

An succus sit planta anima?

PAraphrenitide tenetur, quicumq; tam stolide iudicat. succus ille, quæ succus in animis est omnis: quomodo ergo anima plantæ? An vegetatiua anima succus plantæ? An naturalis eiusdem forma? non illa, quia iam orbata excisa planta & vegetari desinit: hæc igitur. At forma naturalis non solum totum informat, sed & finit idem. Succus per se non est neque informare neque animare omnis formæ expertis; multo minus finire, alieno termino gaudentis & coercendi. res naturalis ne tò dicitur quæ anima sit priuata sua. Pleræque plantarum exsuccæ, succo

anima earum euanescente, τὸ δὲ τι τα-
men. Non itaque succus anima plan-
tæ. Sed contentum animam esse con-
tinentis: Nauiget anticyras.

QVÆSTIO XXXVII.

*Uper separationem boni a malo alchy-
mistæ segregationem intelligant for-
marum Peripath. a materia
prima.*

ADuersantium hæc sunt verba: cū
sola materia maneat euanescent-
te forma, quis dubitet solam materiã
principii nomen mereri. Aristot. re-
spondet manere speciem, quæstio au-
tem erat non de logica, sed de physica,
reali & singulari rei cuiusque forma,
quæ si dispereat sola permanente ma-
teria, frustra illam quæritis in materiæ
visceribus. Respon. separare principia
prima Physicos. Deinde geminas
qualitates diuidere, τῷ ὁμοίῳν assequi
possumus τῷ πράττειν ἀδιελκῶς nunquam,
nisi cum cælum erit terra. Separatio
chymica, aut corporum est, aut virtu-
tum.

tum. De harum *εργασία* nihil præcipitur peculiariter. Cum enim corpora sua sequantur, segregatis illis, hæ comites erunt nisi qua alteratio requiritur. Corporum *διέκρισις* vel fit in humore vel in sicco. In humore frequētissima est ablutio. Metallici usurpant *μεταλλοπλασίας*. Has sequuntur chymici, sed nō in metallis tantum; verum in quibuslibet terreis pulueratis: nonnunquam etiā in liquidis. Per corpora intellecta volunt sua principia, Salem Sulphur & Mercuriū, & horū maximopere molliuntur artificiosam separationē, quæ & elemētorum dici potest. Menstruo soluuntur compages: sed eo instigato & in actum vocato per calorem proportionatum triplex hic separatio fit. Prima est cum menstruum a fæcibus seu corpore segregat essentiam. Id fit per putrefactionem aut corrosionē violentam. Secunda per distillationem in qua compendium operarum facimus. Tertia est phlegmatis seu menstrui abstractio, quæ variis modis

perfici potest, prout vltima pars terrea
 est vel oleosa. Prima est fæcum & esse-
 tiæ, secunda partium essentiæ: tertia
 vehiculi & essentiæ. Est & quarta ope-
 ratio in capite mortuo, in quo duz
 sunt legregationes. Primum enim a ci-
 neribus & capite mortuo semouentur
 sales interuentu colaturæ: deinde a sa-
 libus aufertur aqua. Separationem
 igitur chymicorum heterogeneorum
 esse liquido constat. Quæ igitur non
 sunt heterogenea, horum nullus arti-
 ficum molietur διάκρισις. Eiusmodi
 sunt forma & materia physicorum a
 nalogia καὶ τῷ ἐπινοεῖν comprehensibilis
 & ἡ αἰσθητικὴ & determinata, forma
 simul erit absque tamen heterogenea
 vniusmodi τὸ δὲ τί ἐστι existens. Quid
 ergo separatione fatigan-
 dum expers vllius
 συγχεῖσις?

QVÆSTIO XXXIIX.

*An ex mistis essentiis spagyria elaboratis,
missionis concentus diruatur, & con-
sequenter hoc sublato vires
simul pereant?*

Simile supra fuit obiectum, & misto
in sua principia, sal, mercurium &
sulphur dissoluto, non tam virtutes mi-
sti, quam crasin ipsam labefieri est o-
pinatum. Sed responsum satis reor ibi
loci. Dissoluto misto in sua principia
chymicis talia, nulla reductione facta,
crasin, viresque specificas totius labe-
factari simul, negari non potest. At in
essentiæ opere soluta compages & ne-
xus substantialis diremtus reducitur,
& coadunatione artificiali totius fit,
non tam crasios, quam virtutum eius
& specificarum proprietatum forma
mixti consequentium coniunctio no-
biliores. Si qua mutatio est facta, artificis
incuria tanta non est, quæ destruxerit
totum, temperamenti magna ampli-
tudine late se extendente, quo etiam

parumper immutato crasis mixti quodantenus salua, & eatenus integra cēferi potest, quatenus specificæ vires, ipsa substantia incorrupta, permanēt. Rheubarbarum, agaricus, folia senæ coquuntur vulgariter, infunduntur, extrahuntur chymice non sine aliqua temperamenti immutatione, manent tamen ea crasi, substantia eorum salua, qua specificæ virtutes suas *in se* præstare queunt.

QVÆSTIO XXXIX.

An inflammatis partibus internis citius & facilius succurritur decoctis refrigerantibus tum assumtis, tum admotis, quam quavis essentia vel oleo, inflammationem augente?

A Iunt quidam sectione venæ, clysteribus refrigerantibus tam foris quam intus adhibitis, inflammationē cuiusvis visceris felicius curari, vlla essentia chymica. Quod si chymicus medicus prioribus æque absolutis rite, posterioribus decoctis nempe refrigerantibus

rātibus missis, essentias chymicas præbeat inflammato, nonne citius, tutius & iucundius curabit illo? sed chymicæ essentiæ omnes inflammatoriæ, ea ppter addent potius morbo eiusq; causis, q̄ quidq̄ dement. Quo argumēto? caluminoſo. Oleum camphoræ, essentialis aqua nitri, sal saturninum, oleū vitrioli acidū, oleum sulphuris acidum guttatim, partim scrupulotenusq; partim cū aquis appropriatis spagyricè distillatis exhibita semel atque iterum tantarum erit virium, vt inde æstuantes inflammationes vno & altero die extinguere necesse sit, vix quatuordecim dierum spacio decoctis refrigerantibus extinguibiles. Impendio enumerata refrigerare, adq; æstus quoscūq; obtundendos quasi nata esse, experientia locuples testis. De efficacitate indicati dumtaxat deblateratur & decoctū essentis chymicis ad inflammationes restinguendū præstare effutitur temere.

*Quorum vis refrigerans & inflammatio-
nes viscerum (obratocinor) compescendi*

virtus integrior penetrantiorque, ea debilioribus & inefficacioribus omni studio sunt proponenda praeligendaque. Atque essentia chymicorum vulgaribus decoctis refrigerantibus efficacitate longissime antecunt. Ergo &c. Assumptum probatur. Chymicæ essentiæ quæcumque virtutum, si veræ essentiæ, materia formaque mistis, & specificis proprietatibus armatis, secundum totam misti substantiam, nulla subtracta parte, erunt absolutæ. Quamquam essentia etiam hæc vocatur, quæ ex resolutis integro post repurgatas partes iterumque cõiunctas & vnitas efficitur, licet non omnes obtineat vires específicas. Essentiam facturis, totum resoluendum erit, partes seorsim purgatæ vires & qualitates suas ita debent retinere, vt post coniunctionem seu vnionem (nam soluta iterum sunt in vnum coagmen-tanda) emergat prior mistura secundum substantiam quidem eadem, at viribus aucta & ad vsum promptior reddita. Huiusmodi decoctum culina-
rium

rium ne, quo fusque deque congesta ruditer ebulliant, nobiliore virtute in auras euanida & impuritatibus ante millionem coactis & coctura impactis potiores vires remorantibus & hebetantibus.

QVÆSTIO XL.

An Magisteria, tinctura, salia, olea sunt portiones materiae?

Magisterium totius est essentia, sed depurati & nobilitati, operis chymicis: non igitur solius materiae portio. Quod totum possidet etiam partem habere integrantem necesse est. Non vero contra. Qui ergo portio materiae magisterium? sed neque tincturae, neque sales, neque olea, portiones materiae sunt. Participant enim non tam materia, quam forma, imo totius mixti forma, nisi homonymostalia dici velis. Tinctura, alia simplex alia composita, utraque particeps crasis rei tingentis, altera magis tamen altera. Hæc enim nihil aliud est, quam essen-

ria mixti suo colore affecta tinctura
 Essentia non solius materiæ, multo mi-
 nus portiūculæ eius, sed totius. De ole-
 is eadē ratio, aut nihil aut parū de ma-
 teria affecutis, formaliter magis quam
 materialiter affectis. Neq; salia soliu-
 materiæ esse soboles queunt, ex capit-
 licet mortuo susceptæ: q; spiritibus sint
 prægnantia & fixis & volatilibus, non
 materiæ, sed totius & formæ potissimū
 adiunctis propriis. ridiculū est, materiæ
 malū haberi & spagyrica remedia ex
 materia & malo pgnata eadē malitia
 teneri, nempe κακὸν καὶ φάρμακον κακὸν ὄν. Si
 materia prima malum est, per se, tale
 non est Philosopho, ἐπιπέσει & sibi adiun-
 ctæ nomine: si que ob id, quod ipsa ma-
 lum, inde exorta mala forent, quid nā
 quæso, non malum foret, omnibus in-
 de prodeuntibus, quibus se ut subie-
 ctum commune sublatratum vult?

QVÆSTIO XLI.

*An chymica remedia malam diadema prin-
 cipalioribus partibus affricent?*

Mentiuntur asserentes. Si qua pro-

ua & aliena *Diadema* nobilioribus partibus est illata, chymicorum remediorū vsu: aut sinistra eorum præparatione, aut perperam adhibendo eueniat, necesse est. Ut q; ex accidente contigit, arti & arte elaboratis neutiq̃ sit adscribendum. Vulgariū medicamentorum nullā Spagyriā expertorū etiam vsurpatione dextra quæ importantur mala corpori humano? alterantiū & digestiuorū frequētatione crudeli & paralogica quot in atoniā ventriculi, & cachexia hepatis, tū lienis sunt coniecti, inemēdabilē? Chymici materias mutantur ex penu rerū naturaliū: quarū vsus apud medicos omni tempore fuit exploratus: ut si q̃ ea noxā afflarent internis principibus corporis humani, spagyricè iā elaborata noxæ id oporteret esse aut a medicinis ipsis naturalib; adhuc imparatis & rudibus, aut labore spagyrico. Non hoc: omni enim studio incumbunt in id artifices, ut aliena & nocitura ab iis tollant, sincerissima procudendo. In hunc finem tot sunt operum chymicorum excogitati

modi, sublimandi, destillandi, digerēdi, soluendi, coagulandi, fixandi, reducendi, rectificandi &c. Nequid vspiam deesset ad operis perfectionem. Illo ergo: nec aberratum multum. Quorsum enim cuilibet basi medicamenti tot aggesta corrigentia & viscera principaliora defendentia ab medicaminis appulsu aut transitu. Hoc sane argumento & non vulgari, malitiam ruditati pharmacorum illorum inhære, quæ vtrum appositione corrigentiū dictorum nuda accidatur, vt iure dubitandum: (quis enim non dubitet: medicamentorum inuicem mistorū, & quorum basis incommodatura videbatur, adiunctis corrigentibus detrimentum præpediri: illis cunctis in τῆ δυνάμει constitutis, nec in actu prorepentibus, nisi a calore humano suscitatis: vbi istius actus expeditior, cuius quantitas virtusque maior, nec temporis tantum restabit, appositis corrigentibus, basi ἰσχύου suam iam exercente, vt finem, cuius gratia adstant

basi

baſi, compleant natura varie etiam diſturbata, dynamica alias euocante, ita vt chymica remedia, a quibus iſta noxia qualitas digeſtione ſeparatione &c. fuit ſegregata, tutiora & omnis prauæ *διὰ δόσεως* partibus humanis afflā-
dæ expertia, iudicandum ſit.

QVÆSTIO XLII.

*An colocynthis ſcammonium, elaterium
arte correctā natura humana
ſimilia?*

Negatur.

NVllum medicamentum qua tale, naturæ humanæ ſimile eſſe po-
teſt, correctione vel addita vel omiſſa.
Quæ enim immutant corpus noſtrū,
ea nobis ſimilia eſſe nequeunt. Medi-
camenta validiora præſertim eiufmo-
di ſunt, vt etiam prauo vſu interimāt.
Non ergo ſimilia eſſe poſſunt. *Hipp.*
lib. de locis in homine, medicamēta vult
ea eſſe omnia, quæ præſentem ſtatum
transmouent: omnia autem fortiora
transmouēt: quomodo ergo hæc no-

stræ naturæ similia? similia quæ seruare dicuntur naturam humanam, non labefactare: at ista medicamenta tantû abest vt sartam tectamq; tueatur, vt eã non raro destruant. Corrigantur licet: non ea propter exsuent suam aduersitatem cum nostra natura, vt cognatã reportent, nisi catharticam virtutem omnem deposuerint, quæ tamen adiunctis corrigentibus nunq̄ contiget, vt quibus crasis tota manet illibata.

QVÆSTIO XLIII.

An vipera non correctã summum venenum?

QVare ergo vipera alexipharmacû tam eximium? An alexiteriam facultatem a corrigentibus demum acquisiuit? Cur ergo non corrigentia ipsamet, reiecta vipera, pro alexiterio venditantur habenturque? cur leprosis non venenam viperam esitãtibus? cur non correctæ voratur cor alexicacon, certissimum aduersus omnis generis venena.

QVÆ-

QVÆSTIO XLIV.

*An mineralia remedia aliaque chymico
apparatu facta calidiora se ipsis sint
& magis erodentia igni,
nec ne?*

Misochymici non solum chymica remedia igni reddi deteriora, sed & deleteria calumniantur. Fiant calidiora, an & deleteria? Unde deleteriã contraherent vim, amabo? igni ne? At hic non est deleterius, sed simplex. In se fors ante habebant deleterium? quo argumento? nullo. Habeãt veneni qd? an nõ igni id omne euanescere opinaris? Gallinarum calore infuso & aliorũ animalium venenis victitantium venena edomantur, cur non idem igni *δρασικῶν*? angues cocti absque noxa comedi possunt, venenum per halitum & ius coctionum deposito calidiora fieri igni & erodentia probare insuper nituntur ratione & auctoritate gemina, Aristotel. altera & Galeni altera. Ratio hæc est, metallorũ calor

qui omnibus inest, externi caloris accessione intenditur. Ergo chymica remedia natura calida igni fiunt calidiora. Ignorat elenchum misochymicus. Sint calida metalla, accedat ignis vehementior: nonne dissipabitur validiori igni internus metallorum calor: quam intendatur potius? si exigit aliorum calorem internum, utique & metallorum temper sibi vniusmodi per se agens. At prius vero verius. Ergo nec metallorū parcat calori. Auctoritate Galeni & Aristot. producuntur. ha Gal. lib. 2. κατὰ γένος ex ignis commercio mordacia redduntur metalla. Item adusta omnia se ipsis calidiora fieri docent Aristot. lib. 2. de partibus animal. cap. 2. & Galen. lib. 2. de facult. Natur. exemplo facis vsta & non vsta. Respond. Gal. fideis oculis lectus ibi loci tantum abest, igni eiusmodi remedia acriora & erodentia fieri, ut quæ sint acria, ab vstione reddi minus calida & minus mordacia, omnemque mordacitatem deponere, si lauentur in aqua, astruat.

Hocque

Hocq; docet li. 9. de simpl. Med. facultate, & rursus lib. 4. κατὰ γένος cap. 5. vbi ita scribit: Nulli dubium est, mitia pharmaca mihi dici, diphrigas, sarcocollam, chalcitidem vstam, item combustum as, & eruginem & calchanthum quæ ignem non experta, acria omnino sunt combusta moderata, tota post combustionem leuia rosionisq; expertia: Aristot. adusta fere omnia aliquid habere caliditatis citato loco vult, sed omnia negat habere, vt & fieri ignem passa seiptis calidiora. Exemplum fæcis vstæ nihil probat, quod nec medicamētum, nec artificialiter vstionem sustinuit: sique aliquid sit cremii, non tam ab igni habebit, quam a se ipsa. De ceteris idem iudicium ferendum. Ignes enim chymici innoxii sunt, nec vllam peregrinam rebus facultatem inferre possunt: quod simplices & ab artifice secundum pytonomiã directi ad cuiuslibet rei nobilitatem integram retinendam potius, quam immutandam. Si peregrinæ facultates inde existunt, partibus diuer-

sis in materia indiscretis primum ad-
 scribendum, quæ ignis beneficio se-
 gregatæ ante elementorum amictu
 occultatæ, & validis naturæ claustris
 impeditæ, foras iam productæ, vincu-
 lis liberatæ, incipiunt proprios exerce-
 re actus, ac sensus mouere. Vt ita non
 fit introducta caliditas, si qua chymicis
 rebus insit, vi ignis, sed inerat ea per
 separationem essentialem segregata,
 vt quæ nullis ablutionib. abstrahi que-
 at, *empyreuli facillime secedente*, etiã
 vnica ablutione per aquam, vel aliis
 rectificationis modis. Accedit, plera-
 que chymicorum, ignis eam nõ expe-
 riri vim, quæ erosionem vel *καυσικότητα*
 afflare eius queat medicamentis, sed
 calorem dumtaxat gradu ignis primo
 vel secundo suscitatum: quis non mo-
 do non vrit quidquam, sed & si quid a-
 cre & igneum adsit, id omne blandi-
 mento eius demulceatur. Quod si ve-
 ro misochymici ignem adeo reformi-
 dant, vt non ad medicamentorum ap-
 paratum instruendum, nisi cum noxa
 & cau.

& caufomate superstitè adhibeatur, cruda deuorent sua: quin & decocta, apozemata, destillata, oleaque eliminentur cuncta ignis vim passa. Quâti cruciatibus ignis, antimonii, sulphuris aliorumque additamentorum, aurum expurgatur, & tamen folia eius confortantibus immiscentur ad cordis tutelam.

QVÆSTIO XLV.

An chymica remedia, quia subtilia, subtilitate caloris excessu comparata, damnanda noxa adurentis erodentisq;?

Negatur.

QVædam spagyricorum remediorum exsultantur circulatione pellicani, & horū subtilior natura ad cælestē naturam proxime accedens, analogia ad crassa & fæculenta. Sed nocētiora, ob subtilitatem inde comparatā ea proclamare fatui & cōuitiatoris est. Quo n. subtilius est, eo & formalius; quodq; eiusmodi perniciosioris est actus,

ideoque minimum caloris partibus
afflans, documento spiritus vini accē-
si: cuius flamma & momento dissipa-
bilis & manum ne minimū lædentis.
Negatur & hoc, subtilia calidiora esse,
quod caloris excessu ignei attenuen-
tur, reddanturque talia. Nam multa
sunt subtilia attenuataque nullo con-
iuncto calore. Quo subtilius quid est,
eo minus calidum frigidumque de-
prehenditur, adeo, vt quod gradum
summum acquisiuit, cælestibus euase-
rit familiare, quibus ne peripatus qui-
dem calorem aut frigus adscribit. Hy-
bernus aer lucidissimus interdum ra-
rissimusque & frigidissimus, cum con-
tra crassior sit calidior. Et videas æsti-
uis horis in imo fumosum calescere,
rarum in montium iugis frigere, nec
tam stipulam calere inflammatā quā
ferrum. Vnde non apud subtilitatem
quærendus calor videtur, sed aut me-
ra cælestis natura ex chymicorum
sensu, aut frigus.

QVÆSTIO XLVI.

*An extracta caloris excedentis ideoque
damnosi, tum veneni nomine in-
famanda?*

A Deo procaces sunt quidam me-
dicastrorum fuci ut intrepide pe-
stifero rictu euomere talia audent, satis
esse opinantes, quicquid rudant gar-
riantque, modo suum virus in proxi-
mum omnibus benefacere studentē
eructarint: probabile iam sit sputum
proiectum vel improbabile. Nugan-
tur quidem, ne calumniatores nequā
videantur, argumentis omnino vacui,
extracta chymicorum medicamenti
natiuum calorem perdere, formæque
proprietaem: immodico item calo-
re non aliter naturam conturbare,
quam febrilem calorem, venenataq;
(ut concludant audacter) sua qualita-
te non aliter quam assumpta venena
exagitare. Ohe bona verba quæso ve-
nerandi senes capulares: deosculan-
da sputa vestra chymiastris scilicet, sed

canibus & suis proiiciantur. Ad nostrum palatum inconueniens eduliū, insipidum videlicet, rancidum, virulentum. Sed Vulcano cōmittantur. Quid prodibit artificiosi? Mephitides ex Trophonii antro specuque Plutonico lethaliter expirantes. Calorem natuum amittere chymicorum extracta, eumque igneo & arrodente commutare, formæque proprietatem dissipari quis artificum credet? Petitur principium tibi que iniuriosum. *Quæcumq; ætus exercent agentis naturalis proprios, ea tantum abest perdidisse calorem natuum, proprietatemque forma, ut utriusq; ope, elementari integumento remorante & nobilioris essentia virtutem impediante, exonerata felicius & salubrius agant, quam ante validis natura claustris deminuta. Extracta chymicorum hæc præstant, apodictica experientia assertore.* Ergo. negaturi pertinaciter, extractis afflictorum violentorum effectuum sunt memores. Si enim extractis tanta inest purgandi violentia, erit eis ante ex

se, aut aliunde & ab arte. Non hoc, ars enim per se nullam habet *δύραμις τῷ* *καθαίρειν* nisi *ἐπισημαίνῃ*: illud ergo & iure illud: ideo namque catharticum definitur, quod talem proprietatem habeat in se non ab arte vel aliunde mutuandam. Obtinebit ergo suam proprietatem factam rectamque, qua affirmata, calorem insitum astrui simul oportet, quia natura sunt simul. Percat calor tamen insitus, quo exactore vel euocatore? Ignene? At hoc etiam in decoctis & distillatis disperibit, ignis flamma paratis. Imo hic facilius citiusque quam ibi & in extractionis opera. Si n. secundus ignis tertiusque gradus vehementior est, rapaciorque primo, & illa decocta elixantur violenter, calor insitus rerum decoquendarum illi pedē haud sistet fixum, & huic cedet vacillan-tem. At analogo calore extracta cuncta spagyria proliciuntur, primo æquiparando ignis gradui, quomodo ergo calorē abiiciet suum, & ascititū ero dentem referet absentē? insitus nō

nisi aduentitio & fortiori fugatur. In extrahendo artificiose pyronomia vix blandum & lepidum ignis calorē balneo Mariæ proprium concedit, super imatum, ne vlllo gradu excellentem. Ergo. Negato iam calore formæ proprietatem & insitum calorem dissipante, violentus euentus turbæ, febriles calores recte negabuntur, & ad cynofarges totum expectoratum putridū, venenosum. Venenatum nihil medicamentorum arte spagyrica fieri potest, artifice boni ideam ingenio versante suo & commoditatis in genus humanum effundendæ. In se ergo natura habebit, virus. Hoc aut ars acuit, aut tollit, aut emendat. Non illud: præceptis enim veris aueruncandi veneni probe instructa, veneficio omni procul ab ea exsulante. Ergo hoc. Id quod venenatum omne arti subiectū euidenter comprobatur, illaboratum & venenositate noxium arte salubre & vsui commodum effictum. Ipsi videant qua arte venenata sua pharmaca

melio-

meliora tutioraque fabricent, rudia
crudaque retinendo, & calidissimis a-
romatibus euphorbio ipsomet non
abstinentes, passim emendando: o-
mnibus & corrigendis & corrigenti-
bus interim illibatis & immobilibus
pharmaco integro assidentibus o-
tiosè.

QVÆSTIO XLVII.

*An famosum antimonium venenatum,
si que tale, num nihil nisi venenatum
spagyria inde elaborari
queat?*

Sunt qui antimonium crudum sine
damno deuorent & ea quantitate,
qua exhibitum vehementius pharma-
cum misochymicis frequentatum ne-
cem protinus inferret. Hoc tamen il-
lis nugigerulis pharmacum est, illud
venenum. Sit venenum, quod & ego
in censu venenorum maxime habeo.
Nihil autem in se possidet boni & sa-
lutaris? *αυασιρυειωσι* seu anatomia spa-
gyrica in flores rubeos, albos, in vitru,

in regulum, in sal, tincturamque abit,
 vsitas chymiatri medicina. Dāna
 bis ne ea veneni? rogitas? sepulchreti
 inspice defunctorum vitro antimonii
 tum floribus ab agyrtis & impostorib.
 Paracelsicis porrectis: vsu ergo præpo-
 stero, venenum erit stibium *καὶ κατὰ
 συμβεβηκός*, vt alia medicamenta per se
 salubria. Herophilo ab indocto & te-
 merario administrata gladii ferientis
 veneniq; vim habentia. Per se itaq; &
 natura sua negatur venenum, quod ri-
 te fabricatum & dextre exhibitum *καὶ
 κατὰ λόγον* tam salubre medicamen ex-
 petiuntur pleriq; celebrium practicā-
 tium, ac benignorum pharmacorum
 quoduis. Vitrum antimonii tū flores
 purgandi vim sortiuntur, tam aluum,
 quam vomitum cientes. Vtraque furi-
 ose purgare non denuo præparata vi-
 dent, tum ob mercurialem arsenica-
 lemque, veletiam calcanthinam sub-
 tilitatē, tum ob spiritus salis petræ aut
 Boracis admistos, quibus æque cathar-
 tica vis, ac antimonio, cui istorum ad-
 hæsit

hæsit fors vehementior, mutuas operas tradendo. Purgabunt ergo venenata, qualitate, viribus istis arsenici & mercurii affirmatis, & ita venenatum erit? effectus sane id nõ arguit, quia purgatius est, nõ venenatus & naturæ infestus. At furiose purgāt omnia corporis perturbātia, vt disturbata anima ex corpore turbulento eis haud raro excernatur. At id commune habet, cum aliis purgantibus tū vehementioribus, tū benignioribus. Quosdā usu manna abortiisse constat, & tam fatum quā matrem ea purgatā animam excreuisse. Venenata ergo & manna: sit tamē ob adhærentes spiritus mercuriales & arsenicales, & vitrum & flores utrosque venenata, vt aliquid donemus misochymicis. Fixentur spiritus illi & sale suo corrigantur, venenositate abacta, veneni nihilomin. dānanda? Quo argumento? An quia purgant, vomitum cient, sudores mouent, aluūque purgant, more aliorum purgantū salubrium? Effectus sane purgandi similis, arguit

facultatem purgandi, parem. Vitro & floribus rite præparatis & spagyria cõdomitis tam suauiter purgant, quam manna vel syrupo laxatiuo quouis. & itaque per se nihil noxæ inferunt purgando nec naturæ expurgandæ vllõ modo sunt infensa, quare venenata proclamanda? veneni non est purgare corpus humanum; & si veneni non est, nec erit venenati, nisi velis indistincta pharmaca & venena. At variant & discriminantur definitione ambo, ergo & re ipsa differunt: discrepabunt ergo & effectis: venenum venenatumque, naturã humanam destruendo, pharmacum purgando & *uoluntate* *supra* *substantiam* cõseruando eandem. A quibus itaque abest nona ea, quæ esse solet venenorum venenatorumque ea neutiquam sunt venena aut venenata. Atqui a vitro floribus stibii &c. præparatis affabre, absunt noxæ veneni venenatorumque. Ergo &c. Quidam antimonium propterea proscribendũ censent: quod igni tractetur, coque redda-

reddatur violentius. Sed igni nulla violentia adscribi per se potest nomico. Nam ultimo igni exagitatam vitrum longe redditur mitius, cum deberet euadere ferocius, si ignis causa esset, dissipatis mercurialibus & arsenicalibus spiritibus. Quare antimonium, quia ea pollet facultate, ut partim expurget innoxie corpus humanum, partim idē turet per sulphur, quod ei inest solare, tincturam eximiam constituens, nec venenum nec venenatum *rad' d'is* nec dici, nec haberi potest. Siquid ei inest maligni venenatique aduentitiū & peregrinum sit, necesse est, arte leui separabile, essentialibus puris & nobilibus superstibus. Quibus si omnes medici iuxta ac medicastrum rite vsi fuissent, non ex sinistro vsu imperitorū impostorumque vitri antimonii sua malignitate venenata nondum artificio exsuti, temeraria exhibitione nobilissimum stimmi hoc, adeo infame reddissent, & omnibus adeo abominabile, ut diabolus facilius admittat,

curaturum quam medicum industriū
antimonii nobilissimam partem por-
recturum: non considerantes pleraq;
medicamentorum, vomitū in primis
ciere natorum *διεσφορίας* non leuem se-
cum adferre, sæpius idiolyncrasiis *διυ-*
σμήσιον καὶ τοῖς ἰξωδῶν imputandam, quā
medicamēta p̄ se salubria incusanda.

QVÆSTIO XLIIIX.

*An Hydrargyrus seu argentum vivum
venenum?*

Negatur.

MAthiolus refert *argentum vivum*
parturientibus egre dari *pondere*
scrupulari. Alii duo grana milii de ipso
ad tineas alui propinant, idque tutissi-
me fieri in iumentis & Fallopius scri-
psit, & veterinarii sciunt. Alexander
Massaria *lib. 2. de peste pag. 54.* negat hy-
drargyrum esse venenum cum Fallo-
pio, quia a pueris & viris sumatur, ma-
gna copia citra noxā. Platerus a quodā
potū retulit sine discrimine, pro aqua,
& in Iliaca prælens esse tradunt reme-
dium. Vide Aegin. *lib. 7. de Hydrarg.*

Bac-

Baccirum lib. 5. de thermis cap. 11. Quā-
topere commendat Dioscorid. lib. 5.
cap. 46. Plinius Mercurialis Erastus, vi-
num & aq̄ chalybeatā, electuariū, tum
pulverem calybis pleriq; excellentiū
medicorum. At in calybe & ferro sul-
phurei & mercuriales sunt spiritus, qui
habētur venenati, & quorū beneficio
obstructiones expediuntur contuma-
cissimæ. Huiusmodi est ferrum q̄ ma-
gnos curat lienes, ac omnē demolitur
obstructionē, id virtutis liquandi, fun-
dendi, attenuādi, q̄ viscidū & crassum
est, a sulphure & mercurio possidēs. At
non solū innoxiiū est, sed & cum effica-
cia salutis ingēti, vt olim, ita nunc ab o-
mnibus medicis peritioribus, admini-
stratum & tantopere deprædicatum.
Cur ergo in ferro & chalybe venenū
mercurii non reformidant, neutiq̄ a
vulgati mercurio dissidētis, nisi sordiiū
quat ūdā adhæsu. Quippe mercurius p̄
se & essentialiter admodum benefi-
cus est, vsu eius experientia euidenti
id confirmāte: si quid venenati habet,

id ratione προκειμένων contingit, quæ ad eius essentiam nequaquam pertinent, sed vt heterogenea & aliena sedulo separanda, superstitè essentia homogœnea per quam excellentis non modo ad medicinam, sed & ad χυροποιαν efficacitatis. sublimatus non alia venenatus est ratione, aut præcipitatû illud vulgi & barbarum tonsorium, quâ quod alienitatibus & sordibus virulentissimis non sit sequestratus, tum corrosiuis mensuris excarnificatus, vt plus hinc quam illinc venenatæ noxæ contraxerit. Langius hydrargyri vestigia in auro deprehendit. Is est spirituosus & facile secedit ignitione. At quâ studiose commendatur tum aurum ipsum, tum aqua aurata a vulgatis medicis doctisq;. Damna, quæ eius vsum etiam dextrum sequuntur, hydrargyri per se non sunt. Alia enim est ratio solius & puri, alia impuri cum arsenicalibus halitibus coniuncti: Impurum & plumbatum innoxie dari prægnantibus, pueris vermiculosis, equis, Gallica

læ infectis, quos etiam inungunt & fumigant vltra numerum. Si impurum non interficit, quid de puro statuen- dum? cerebrum & rucham spirituosa humiditate lædit non veneno. Ex accidente fit syalismus, quia phlegmatici humores sunt frequentes circa cerebrum. Ita fiunt sputa non per se omnino, sed ex accidente humorum affluxu.

QVÆSTIO XLIX.

*An cingulum mercuriale καλὰ λόγῳ vsur-
pari, citraque noxam vllam queat.*

Affirmatur.

Cingulum mercuriale debite & fa-
ctum & ad lubitum, tantum abest,
vt Aphor. Hippoc. 1. lib. quo natura ver-
git, eo ducere oportet &c. ex diame-
tro repugnet, vt potius eius vsus veri-
tatem mentis. Hippocr. quam maxi-
me confirmet. Sit scabies quæuis vel
symptomata, vel critica, vel medio
modo affecta, nusquam nocebit cin-
gulum mercuriale. Si symptomata

K

incassum Aphor. Hippoc. citatur atq; opponitur. Talis enim excretio nō fit a natura recte & critice operante. Nec eius motus & crisis cinguli huius applicatione impeditur, sed potius arte iuuatur, causam morbificam scabiei foras euocando dissipandoq;. Si critica aut medio modo cōparata, itidēq; cingulū mercuriale neutiq; naturæ motū interturbabit, utpote motui naturę recte operantis nullatenus aduersum. Qui mercurium ἀπνευστινὸν & repellētis naturæ refrigerantisq; censent esse, puerilē suam in mineralium disciplina p̄dunt inscitiā. Si namq; vnumquodq; tale iudicatur esse, quale effecta inde p̄deuntia testantur: mercurio autē caliditatis omnia exedētis, dissipātis, cōsumētisq; energeiā q̄ maximā inesse, ipsis furnariis & artificib. exploratū sit, quomodo repellēdi aut refrigerādi vi mercurius p̄ se pollebit? symptomata vsurpatū hydrargyrū comitantia, tremor, paralysis & alii neruorum, p̄pter naturā affectus, frigiditatis soboles esse assolent, effectaq;: at quandoq; de horū

hydrargyrus p se auctoꝝ noꝝ est, verum
colluuiēs vitioꝝ humorū, hydrat-
gyro concitatorū, quib. neruoꝝum ge-
nus diuersimode afflictaꝝ hęc suffert
infortunia: caussa per se pbe discrimi-
nanda a caussa καὶ ἀσυνεχῆς. Calidissi-
mū hydrargyrū aestimātes pnicissima
eius mobilitate, ppetuoq; motu virtu-
teq; impēse dissoluēte iure mouentur.
Cōfirmant idē artifices infīnitis effe-
ctib. Quod hydrargyrus ceu spiritus q-
dā subtilis, aereus, & vaporosus, cun-
cta peruadit penetratq; etiā corpora soli-
dissima metallorū, vt autē argentiq;. A-
natomia spagyrica interanea eiꝝ pue-
stigātes subalbedine illa supficiaria in-
signē rubedinē deprehēdūt, cū liquo-
re dulci atq; fragrante eius efficacā, vt
solidissimā metallorū cōpagem mo-
mento recludere valeat, cuius nec a-
qua itygia nec similia. Quod si illud tā-
topete improbandū, & virulento spu-
to exstinguendum, quod mercuriū p
basi agnoscat, e medio prius illi non
nisi sua stercora sapientes probanteꝝq;

vnguenta, emplastraque mercurialia
 passim in dispensatoriis obuia. tollant,
 expungantque, quam cingulum hoc
 mercuriale. Si cingulum, vt topicum
 rite administratum, ex diametro. Hip-
 pocrat. *loco citato* reclamation: cur non il-
 lorum sordida vnguenta emplastraq;
 mercurium profitentia obganniunt
 eidem? omni scabiei mederi nõ præ-
 missis vniuersalibus, vt legitima pur-
 gatione & phlebotomia (quamquam
 nec semper in scabie vniuersalia locū
 habere videntur. *Aphor. 15. lib.* At vero,
 vbi fauces ægrotant, aut tubercula e
 corpore pullulant, excretiones consi-
 derare oportet. Nam si biliosa fuerint,
 interna viscera vna ægrotant: quod si
 sanorum excretionem præ se ferunt,
 corpus alere tutum est: vt quando cõ-
 tingit critice & a natura victoria vitio-
 sorum humorū potita, reliquias caus-
 sarum morbificarum ad cutem, tanq̃
 locum conferentem & ignobilē pro-
 trudi, internis partibus omnibus (sal-
 uis) cingulum mercuriale affingitur
huius

huius dum taxat auctoꝛibus. Verum enimuero etiam hac afflictione affirmata, & concessa, cingulum tale omnem curare scabiem, quid amabo absurdi committitur? Si omnem scabiei causam, quam tamen Galenus & plerique Medic. falsum, mordacem, putremque humorum seu potius tales *ex-cisat* asserunt, discutiendi, extrahendi, intemperiem cutis emendandi facultates obtinet, experientia quotidiana contestante, quid præter rationẽ comittitur, absurdi que dicitur? Quare cum ipse hydrargyrus innoxie hauriatur & utiliter exhibeatur, nulla deleteria qualitate contaminatus, nihil obstabit, quin non maiori fructu & incolumitate exterius topiceque in cotidianum usum veniat. Quæ in defensionem veri & chymicæ dispicienda duxi, & misochymicis respondendum, qui nihil, nisi quæ ipsi tegerint consuluerintque rectũ probandumque putant: cetera incognita pro venenis & nocentissimis exspuunt, quo vitulens.

spuito & cingulum mercuriale mihi quidem nunquam vsurpatum at felicitate vsus perspectum contumeliose conspuunt, ignominiosoque titulo tū eius auctorem nequiter afficiunt.

QVÆSTIO L.

An oleo vitrioli in febre maligna uti liceat?

ἡ ἀποφατικὸὶ λόγοι. Argumenta affirmatiua.

I.

Calcanthum seu vitriolum Dioscorid. lib. 5. de materia medica. cap. 74. & Galenus lib. 9. de Simpl. Facult. capit. proprio, erodentis ac septica facultatis est particeps. Ergo in calidissimo & periculosissimo morbo, qualis est febris maligna, non exhibendum.

II.

Vehementissimo calcantho quod natura & morbi in acutis acriter congregientium disturbatur, crisisque impeditur sperata.

III.

Minima dosi turbas excitare in corpore ante a febris acumine turbulento.

IV.

*Caliditatem febrilem augere, teste Actu-
ario lib. 6. sui Method. cap. 5. ob acrimoni-
am non vulgarem, quam id habet.*

V.

*Damnandum quod nullius probatorum
auctoritate freti, eo utamur.*

VI.

*Galen. lib. 10. Method. cap. 2. & 11.
eiusdem operis cap. 9. calcanthinam aquam
febris putridis suspectam habuit, quoni-
am cuti admota astrictiorem pororum cu-
tis non modo facere nata sit, sed & nimiam
corpori impertiat caliditatem.*

VII.

*Tutiora haberi remedia putredini resi-
stentia ipso calcantho.*

VIII.

*Oleum terrestribus partibus ablatis
plus incendii acquirere distillatione ipso
calcantho.*

IX.

*Venenum ut omnibus metallis, ita &
calcantho ineit in febris malignis perni-
ciosum.*

X.

Vomitum, Dioscoride teste, ciere, ideoque in febribus vomitum moturum calamitosum fore.

XI.

Oleum calcanthinum putredini resistit, valide obstructiones expedit, sudores prolicet: at maxima cum vehementia & augmento caloris. Quare Gal. doctore lib. 11. Meth. medend. cap. 10. de obstructiis plurimis calidis existens dimissis ea in usum veniant, qua moderate ista efficiunt, tutoq.

XII.

Sudorem non esse proliciendum, non putredine sedata, obstructione reserata, & crassis dissectis deterfisque: oleum calcanthinum ea eminenter & obstructione adhuc pertinaci harente, prestat, quandoque crudorum plena sunt omnia. Ergo.

Τὰ καλκαλικά cum λύσει τῶν ἀποκαλικῶν.

I. Septicum esse nec Gal. nec Dioscorid. citatis locis volunt: sed cum maxima astrictione caliditatem non vulgarem calcanthum habere vtrumque
 conte-

contestari evidens textus ostendit: Esto tamen septicum vitriolum, quod non in vsum venit medicum, an oleū itidem septicum erit? calcanthum heterogeneas habere partes, tum multa alia sibi admista, anatomia solerti constat. Vt & hoc. Oleum vitrioli aliquid virtutis alicuius heterogenei obtinere, sale colcothare, sulphure embryonato superstitionibus. Quale ergo totū, tale non erit pars? Nec eadem ratio totius impuri, quæ esse debet partis depuratæ. II. Principium petunt: Nōdum enim demonstratum, crasin olei vitrioli exhibitione præpediri. Quod enim putredinem frangit, calorem febrilem compescit simul, utroque edomito, natura in triumphum ducitur. oleo vitrioli rite exhibito prius egregie etiam aduersariis annuentibus præstatur. Ergo: non itaque crasin impedit, id quod naturam aduersus morbum iuuat. Et qui disturbare naturam potest orgasmo oleo vitrioli sedato ?

III. Ignorat elenchum, petitque

principium. I V. Et hoc petitur principium. Quomodo namq; caliditate augere potest, putredine eius vsu coercita? Quod putredinē euincit, id & calorē restinguit febrilē, putrilagine natū: oleū vitrioli putredinē amolitur. Ergo. Actuarius de calcātho excessu caloris intellectū vult, non de oleo, q; priscis, vt & sibi fuit ignotū. V. Testimonia vtiliter vsurpati olei vitrioli exstant passim in practiciantiū libris, consiliis præsertim Cratonis, Montani, Rula. &c. Priscorū expetis. Nulla prostant. Sed si ob eorum assensus defectum experiētiaq; vacuitatem, oleo vitrioli vti nefas est, etiā nuper nata peregrina saluberrime tamen in vsum adhibita medicamenta exterminanda erunt. VI. Aq; calcanthinā fortis adhibitā in febribus a putredine ex constipatione cutis natas Gal. suspectā facillime concedimus: tum q; astrictione sua nimia vitriolo in existētī stipatā cutem stipatiorem tenuisset, tum q; pertinacissima constrictione pororum cutis calorē ex accidente præ-

te præter naturam incendisset, malūq;
sic auxisset. Sed aliā esse rationem re-
medii foris applicati, aliam verò intro
assumēdi palam est, multumq; distare
vitriolum crudum, vel aq̄ vitriolatam
ab oleo seu spiritu vitrioli, vt quæ sit vir-
tus huius, non sit eadem illius necesse
sit. VII. tutiora remedia ipso oleo vi-
trioli haberi ad putredinem infringē-
dum, nondū est ostēsum. Tutū reme-
diū id est, q̄ nihil noxæ corpori infert,
plus præbet auxilii: eiusmodi est oleū
vitrioli seu spiritus. *Ergo.* Damnū intu-
leris vīpiam: medicinæ id adscribendū
per se non est, sed imperito eius potius
artifici, tū administratori temerario.
Acetosa putredinem edomans tutissi-
mū per se & charum medicis simplex,
sed nō iure & loco exhibitum, plus in-
cōmodare, q̄ iuuare potest. IIX. Oleū
calcanthinū terrestribus partib. seiun-
ctis inflāmans æstuanſq; fieri: *Ergo su-
specta utilitatis in febre maligna.* Inſit pl^a
flāmæ ardentis oleo, exhibeatur cū re-
frigerātib. guttarū doſi, vim putredinē

compescendi inde adeptum, tutum & consultum erit remedium calorem olei vitrioli febrili cognatum opinaris? At hic ab illo oppugnatur. Nihil ergo metus a calore æstuante. Ego calorem simplicem & incendente[m] non dixerim. Qualitas mixti mixta est, non calore determinanda. Sed per acre oleū vitrioli non venit in usum februm curandarum, sed spiritus potius seu oleū vitrioli acidum, quod putredinem retundendi, & calorem febrilem extinguendi, vim nullam obtinere negaueris, aut incendium inesse affirmaris: acetosis vegetabilibus cunctis idem demere, vel attribuere licebit, in februm tamen curis frequentatissimis. Mirabilem autem vim spiritui vitrioli tum sulphuris acido inesse febriles calores & incendia æstusque præter naturales restinguendi hoc patet documento: quod, quamuis ex sulphure combustibili educatur, tantum abest, eum flammæ concipiendæ esse obnoxium, ut etiam quo minus incendatur pulvis pyrius,

pyrius, capistro sit impedimentoque, si vel tantillum eius huicce fuerit inspersum. IX. Hoc est incipium petitur. An venenum quod summæ sit aciditatis, acrimoniæq; , tum caliditatis? At tale acetum est in febribus exoptatissimum, tum succus limonum, berberum, ribium, granatorum vinû; quin etiam venenum nullum vsum corpori præstat per se, & si hoc a veneno catalogo censuq; venenorum excidit iure. Oleum tum spiritus vitrioli commodant apprimè corpori humano. X. *Quod vomitum ciet, id in febre maligna calamitosum. Oleum vitrioli vomitum ciet.* Ergo, Negatur connexum. Propositio & assumptum ignorat elenchum. An vomitus calamitosus in febre maligna? Dico testimonio? sit venter onustus cruditate prava. Hæc non indicat sui expulsionem pepasmi expers? Cur ergo indicante affirmata, non indicatum affirmetur? Hippo, lib. 2. Epid. Sect. 5. vomitum docet molliendû in epidemicis morbis. Assum-

tum negatur, tantum enim abest, vt vomitum spiritus vitrioli vel oleum vitrioli acidum cieat, vt eum etiam aliis incassum administratis, compescat effrenatum. XI. Contradictorium est: Si n. oleum vitrioli putredinem aufert, obstructionemq; reserat, vtique & calorem febrilem extinguet, tantum abest, vt eundem ingeminet. Febris n. effectus est putredinis & hæc obstructionis. Causis continentibus sublatis, quomodo effectus persistet, aut constans acuetur? Reliquorum vanitas patebit ex antecedentibus. negatur oleum vitrioli cum vehementia agere, calidissimum esse deobstruens &c. XII. Affingunt id chymicis. Nunquam ab ullo exhibitum oleum vitrioli, vt sudorem moueat, sed potius vt ea amoliat, quorum aueruncandorum gratia Galen. 3. *Meth.* Oxymel porrigendum iussit. Oxymel inquit, solum nec febres incendit & strenue detergit & aperit. Et *lib. 11.* cunctis ætatibus utile asserit: Et ait, *aceti accisione parari, vt nec tusses excitet,*

ut nervosa ledat, aut radat. In febribus præscribitur non refrigerandi gratia, sed ad tollendas obstructions, detergenda glutinosa, crassa attenuanda & putredinem debellandam. Id virium quare oleo vitrioli vel spiritui derogandum iisdem principiis nato? Acetum frigidum dices, & oleum vitrioli calidum feruidum. Petis utrobique principium. Quale vnum est, tale & alterum. Vin' probem. Effectis & palato doceberis tuo. Effectum, similitudo exstat eadem vbique: Palato idem sapor occurrit, &c.

QVÆSTIO LI.

An lapis Philosophicus medicina catholica seu vniuersalis.

Κατασκευασινὰ Argumenta.

Qui affirmatiuam tuentur, his vniuersalitatem medicinæ argumentis potissimum propugnare satagunt.

I.

Morbis dumtaxat triplex est, ex causa triplici. Ergo in curatione, una quadam

medicina generalis, ex tribus composita, existere potest.

II.

Duo sunt quae corpus nostrum fuleiunt vitamque conseruant, calor natiuus & humor radicalis, substantia calidi innati: quae duo spiritu persusa connexaq; in omne corpus dimanant. His vna potest medicina prospici.

III.

Morbus in homine nihil aliud est, quam affectio, qua impeditur functio spiritus vita. Ergo medicina, quae spiritum subleuat, cunctis aliis vitam & animam suppediteabit.

IV.

Medicina vniuersalis omnibus morbis prestare salutem potest, tum ratione similitudinis cum calore insito, tum quia est incorruptibilis & omnibus morbis contraria.

V.

Notum omnibus est, curationem nunquam fieri, nisi natura superante morbum. Seruandum itaque id, a quo agendi facultas

tas procedit, & negligenda cetera: & per consequens nullum medicamenti genus exhiberi potest, ut profit, nisi hæc catholica, qua corroboratus calor aduersus rem noxiam insurgens eam vincat & expellat.

VI.

Nisi vniuersalem illam certam & rebus consentientem artem animaduertissent viri illi sapientissimi, nunquam theorematâ vniuersaliareliquissent, & posteris tanquam verâ magno consensu tradidissent. Neque enim sequitur artem esse falsam, etiam si pauci, aut fere nulli optatum consequantur finem. Nam effectus non est finis artis, qui arte vera existente errare potest.

ANÆTHESIA.

I. NIGR.

TRia ponuntur morborum genera ex triplici causa nata: inter se ergo dissentanea & totâ natura distincta a se inuicem. Sed qualia tria? an chymice genera intellecta an Galenice. Ibi morbus alius erit sulphuris, alius mercurii, alius vero salis. Hic morbus

alius erit partium similarium, alius organicorum, alius vtriusq;. Verum vt nec hic, ita nec illic indicatur vna medicina triplici virtute dotata. Morbus vnus vnum indicat & indicat contrarium. Tria statuuntur genera morborum & chymice & Galenice: tria ergo indicabuntur remedia vniuersalia. Qui ergo vnum? An satis esse putas, tergemina medicinam esse dotatam virtute? Erit itaque sulphurea, mercurialis & salia medicina numero vna, tot facultatib. pollens. Si mercurius defecerit, sulphur abundauerit, quomodo vtrique occurrere vnica medicina etiam tergemina virtute nobilitata? resarciat defectum mercurii: auferat excedens sulphur. Gemina virtute eaque contraria in vnus medicinæ subiecto subsistere pellit morbos dissentaneos. Sulphur deficiat excedente mercurio. An medicina catholica defectum mercurii ante restituendo, exsuperantiã eiusdẽ iam demet? sed sic nõ triplici facultate, sextuplici erit lucupletatus miraculose.

Medi.

Medicinam defectum restaurantē & tollentem exsuperantiā vnius eiusdē rei, quis Deorum nobis suppeditabit? eadem si generalis est, oportet aut dissentaneae aut consentaneae affectā, aut vtroq; modo esse. Vni itaq; remedium familiare duobus repugnabit; generibus morborū tribus inter se pugnanti- bus, sicq; ad vnū reducēda genera tria morborum. Omnis curatio perficitur diēta pharmacacia & chirurgia: omni- um vim quomodo habebit lapis Phi- losophorū? An & luxata reponere po- test solus? Ergo iis inerit principiis chy- micis, quibus lapis Philosophorum est conflatus, restituendi luxata. Procul ergo glossocomium Hippocrat. & to- ta carnificina chirurgorum. *Gal.* mor- bi sunt in intemperie, organis & vni- tate. Tribus his medebitur lapis Phi- losophorū per se? An quia triplici vir- tute est dotatus? At intēperies est qua- druplex, organotū vitia morbiq; mul- tiplic es. Si ergo lapis est catholica me- dicina, infinitis præditus erit virtutib,

cadet ergo triplex virtus & catholicū. Per se nunquam medicabitur, calida frigida, dyscrasiam omnem cum materia obliqua per se, qui corriget? deficientia refarciēt? redundantia tollet? angusta dilatabit? dilatata contrahet? diuisa vniet? vnita dividet? an triplici facultate hæc cuncta exsequetur? tria genera occupent morborum corpus singulare: administretur medicina catholica ter gemina virtute prædita, redundantia detrahendi, deficientia adiiciendi &c. operetur medicina simul in actu, a natura euocata, nonne facultates istæ contrariæ commutabuntur, facultas refarciēdi cum facultate sustulendi? Hæctico dato medicinam hanc, triplici virtute eminentem, tantum aberit refocillatum inde iri hæcticum, vt deterius potius sit habiturus ad marasimum breui redactus, nulla istarum virtute ociantē, naturaliter affectis ita, vt quantum facultas restaurandi proficiat, tantum demendi *dracur* destruet. Generalitas medicinz

einæ nullius esse vsus demonstratur, & inde, quod generalis non sit, nisi generalis actio & indeterminata: at morborum generalicet ponantur in tria distincta, ea tamen qua generalia sunt, non curantur, sed speciales dumtaxat morbi singularium, quibus solis debetur sanatio. Oportebit itaque genericam facultatem restrictam esse, & aliquo additamento ad speciem singularem reuocatam. At sic tergeminum Geryonē deponet, & generalitatem multiugi determinatione permutabit, pro diuersitate partium non modo diuersimode constitutarum, vt varios proferant morbos, eosque cōtrarios, sed & ita affectarum, vt vnū eundemque morbum *dissimilium* in diuiduorum partes occupantem easdem, variare contingat, ideoque & remedium alio atque alio modo affectum opponendum & ad *ἰδιοσυγκρασίαν* directū: modo laudabile quid efficere velimus, *ποικίλως* construenda.

Calido natiuo totum nostrum corpus fulcitur conseruaturq;. Ergo vnica medicina potest huic consuli. ἀπρὸς διδρυσα: constet corpus nostrū calidi natiui vigore integrum. lāguehat idē, medicinae vniuersali releuabitur? nutrimentū itaq; erit. Nam calidum natiuū conseruari sinceri sanguinis nutrimentū notū est. Nutrimentum esse nequit: quia alimonix limites arte spagyrix transfiliit, subtilius siquidem & spirituosius, quam vt in sanguinē abeat more omnis nutrimenti, & calidum natiuū conseruantis. Quod eiusmodi nō est, fulcimentū & analepticum calidi natiui esse nequit. Quin & cōtrouersum est, vtrum essentiticum aut essatum, qualis est lapis Philosophorum, ita cōparatum sit, vt calidum natiuum labile refocillare queat. Si potis est, analogiam & affinitatem cum eo habeat necesse est: simile namque conseruatur simili: Quam εὐκρατος autem sit calidum nostrum innatum pro diuersitate

sitate subiectorum quamque variegatum in propatulo est. Num lapis Philosophorum famosissimus pari resplendet eucrasia, principia tum artificia vix perdocebunt. Donabimus virtutis esse eximiae restaurandi & fulciendi ἐμψύχοι τὸ θεῖον. Actio eius in spirituosa consistit essentia. Nihil ergo firmi, nihilque solidi inde sperandum. Omnis enim essentia fugax, talisque actio & momentanea. Largiamur tamē hoc lapidi, conseruationē calidi natiui tribuentes. Consectariumne erit, vnica medicina eaq; vniuersali eidē succurri posse? At nutrimentum etiā vndiquaq; bonum, nō semper iuuare potest calidum natiuum præter naturam affectū: quomodo ergo lapis Philosophorū minus ei affinis? sit impurū, deficiat, abundet explethora; sit itē venenata qualitate ab aptitudine ad functiones vitales deiectū: sanabitne hæc & infinita alia vnica medicina? Plethorā tollet sine venæ sectione? Restoret tamen calidum exiguum: impurum

emendet; torpidum frigidumque calefaciat, recreetque, catholici potestatem nondum tamen expleuit. Vt enim non omnis morbus ex calido natio dependet, male affecto *et* *est* *quod* *est* *ita* nec medicina vniuersalis illa dici potest, quæ soli illi opitulatur sanatque. Organica vitia morbi que instrumentales tum communes, saluo maxima ex parte calido natio, oboriuntur, si que affectum est, id præter naturam afficitur *symptomatice*, labelque eius morborum istorum genituram neutiquam attingit, adeo, vt ea absterfa organicum vel commune vitium morbusque propterea non sit sublatum. Vt vt hic calido natio opè tuleris strenuam, nihil proficies: nec eius robore giganteo sarcoma, varicè, ancurisma aut enterocelen sanabis. Non dicam iam medicinam illam catholicam, non triplici oportere esse instructam facultate, sed cuiusq; membri peculiaris singulari virtute imbutam: alioquin vix calidum natium

iuuare

iuuare potest. Hoc namque sanguinis ritu ad omnes corporis partes accommodatum est, & in iis peculiariter informatum, quo non factò, procurator singularum functionum nequiret esse. Lapidem Philosophorum tot singularibus pollere viribus proprietatibusq;, nemo sanè mentis dixerit, nequit ergo esse restaurator alexicacosq; verus calidi natiui.

III. *Actus.*

Si in solo spiritu vitæ stabulantur morbi: quare mercurium, salem & sulphur tum tartarum producant, & tartareos sulphureos mercurialesque cõminiscuntur affectus. Falsa etiã definitio, qua morbus definitur affectio, qua impeditur functio spiritus vitæ. Nulli ergo affectus læsarum actionum animalium naturaliumque. At sunt plurimæ læsiones functionum animalium naturaliumque. Ergo *non solius vita spiritus.* Quid? morbi obsident partes naturales, animales, vitali spiritu inte-

gro illæsq; persistente, non tamen p-
 fligantur contumaces. Obratiocinor
 igitur: si morbi varii variantes corporis
 partes incurrere possunt spiritu vitæ
 vegeto, nec hoc ii dispelluntur vnq̃: nõ
 modo non omnis in spiritu vitæ erit
 morbus, sed & quadruplo, medicina v-
 niuersali restauratus nõ tamen amoliri
 aliarum corporis partium, animalium
 puta naturaliumque poterit morbos.
 Antecedens verũ: Ergo & consequens.
 Affectus ventriculi, mesenterii, hepa-
 tis, vesicę, renũ, plurimi in corpore gli-
 scant contumacissimi: & tamẽ vegetat
 spiritus vitæ: cur, si est integritate pol-
 lens, tum nõ ista auerruncant mala? si
 secundum naturam integre constitu-
 tus excutere morbos nequit, quomo-
 do præter naturam affectus & lapide
 Philosophico refocillatus id poterit?
 Morbum gallicum, podagrã, elephã-
 tiasin, calculum vesicę, hydropẽ: quæ
 omnia intaminato spiritu vitæ partes
 alias corporis affligunt: sanet spiritus
 vitæ tum integer vltcriusque redinte-
 grandus

grandus lapide Philosophico? Equidē,
si omnis morbus foret in spiritu vitæ,
chronicos morbos vnquā esse posse ti-
bi psuadebis? omnis foret fœlicissima
curatio momentanea; At sunt perti-
nacissimi morbi tā alte radices agētes,
vt mochlicis pharmacis non possint e-
uelli. Subiectū ergo quorundā erit fi-
xum stabile. Cuiusmodi nō est spiritus
vitæ, q̄ instabilis singulis momentis fu-
gax, dissipabilis, quo p̄petuo euolante,
cur nō simul affectus ibidē inherens fit
euanidus? non tam ridiculum q̄ absur-
dum, spiritū vitæ medicina subleuatū
vitā cunctis aliis animāq; suppeditare.
Medicina ergo lapidis Philosoph. ani-
mā dabit? cur ergo nō exsuscitat mor-
tuos? bella medicina imo diuina. Si a-
nimā sugerrere potest, etiā anus vetu-
lasq; renouabit interpolabitque. Si n.
maius p̄stare poterit, p̄stabit & minus.
O fœlicē ergo medicum, cui tam diui-
na & omnipotens contigit medicina.
Verum spiritus vitæ nō dat vitā mem-
bris, sed eam saltem instrumentaliter

administrat, ita vt singulis partibus nisi ipsæmet per se viuant, vitam largiri non possit, sed saltem cum calore socio earum potentias in actum vocare, cum is omnino non actuat, mortem quasi inducit. Morbifer vero aut vitam singularum partium nõ recte gubernans, nec debite in actum vocans: quia sic præter naturam est constitutus, afficit simul membra, atque ita fit morborũ vel symptomatum vel passionum caussa, sed non omnium. Nec etiam dato: omnem morbum in spiritu residere vitæ, omnis propterea lapide Philosophico sanabitur. Nam caussa mali sublata a spiritu vitæ esse potest, at non necesse est effectum prætius ablatum. Vbi caussa continens in actu, & morbus in fieri adhuc est: ea sublata tollitur. Vbi vero vel non est, sed fuit, vel est quidem, ad affectus in habitum abiit, etiam pendet a caussa, eaque vltima, & tangente non potest. Consequens non est, spiritu vitæ restituito ascitem aut febrem hecticam sanari:

nari: Hæc enim iam non amplius ab illo patitur, sed suo malo ardet. Itaque quod generaliter ad spiritum vitæ sanandum comparatum est, non statim etiam in specie singulorum membrorum affectus proprios sanat, sed id fiet tunc, cum nondum affectus impressus est, & is ab eo solo dependet.

IV. *Λέξις.*

Quarto argumento petunt principium turpi elencho inanique. Ut patefiat falūtas dilucidius dianoiā syllogistice fiat. *Quidquid calori insito est analogon, tum & incorruptibile & omnibus morbis contrarium, illud est catholica medicina. Lapis Philosophorum est calori nativo similis, incorruptibilis, tum omnibus morbis contrarius. Ergo. Negatur connexum. Et qui calori nativo simile id, quod incorruptibile est, esse potest? calor natiuus corruptibilis est, qui singulis momentis per *ἀδυνάτου διαστροφῆς* exhalet in perenni generatione consistens: quæ ergo similitudo inter*

corruptibile & incorruptile esse potest? sit analogus calori natiuo. nondū tamē fugabit omnes morbos. Et vinū analogon calori natiuo, tantū abest tamē, hoc tollere omnes morbos, vt plurimos ingeneret. Quid ergo analogia rei ad calorem natiuū? calor optime se habens nō omnes sanat morbos, imo paucos, nec generationē eorū prohibere potest. Nec sanabit idē totū morborū agmē furiale etiā atq; etiā corroboratus analogo. Quid viriū is obtinet, in sanando morbo gallico, elephātiāsi in vlceribus &c. Similitudinē & analogiā eius cū calore natiuo, principia, ex qb. conflatus prædicatur, conuellere videtur. Omnes n. chymici eū ex mercurio & metallis pfectiorib. faciunt. At metallorū cum calore insito nostro nulla est analogia: q; calor natiuus animalē rationem habeat, humane in nobis dispositus, nec similis esse potest, nisi informetur a potētia nostra naturali: At inuictus & incorruptilis dicitur. Præterea omnib. morbis dicitur cōtrarius esse

esse & potius longe calor natiuus no-
ster? sed vt hoc falsum: ita & illud falsis-
simū. Olim oportuit medicinam mor-
bo similē esse, iam Galeni mente con-
trariā. Esto contrariū. Ergo & mor-
bis cōmunibus, organicis. At hoc falso
falsius. Ergo non cunctis erit contraria
medicina, sunt morbi tartarei, sulphu-
rei, mercuriales. Hisne tribus cunctis
erit contraria medicina? At vñ vni dū-
taxat contrarium. Quin etiam constat
lapis ex mercurio & sulphure, nō fugi-
tiuis illis vulgaribus, similis ergo radice
& principiis essentialibus morbis sul-
phureis & mercurialibus. Abundan-
tiæ humorū aduersetur, & diaphoresi
igneas subtilique dissipet humiditates,
quomodo repugnabit siccitati hecti-
cæ?

V. *Notis.*

Notū quidē est, raro curationē fieri,
non superāte morbū natura. At nunq̄
curationē fieri posse nisi superante na-
tura morbū, nondū vsq; adeo innotu-
it. Hoc medicis exploratū est: multos
morbos esse naturę incurabiles, Hos

medicatur medicus triumphata natura, luxata reponit, fracta coadunat, & plura exsequitur medicus, quorū curatio a natura superante procurari in æternum non posset. Concedatur tamen, morbum sanare, esse naturam ad pristinam integritatem, a qua per morbū deiecta est, reuocare. Largiamur item fieri id, maxime per naturā administrante medico ea, quibus excitetur opus roboreturque, & tollente aduersa molestaque. Seruanda non tamen erit sola natura, seu id quod agendi facultatem confert, quod calorem nominat. Is ergo solus curandus, fouendus ceteris abiectis? si solus curat non opus erit medico nec medicina. At solus sanare nequit. Optime n. constitutus, morbos tamen a se non abigit, sed medico relinquit depellendos. Sanet tamen solus lapide corroboratus si fors langueret. Consequens tamen non erit, omnia contemnenda, excepto lapide Philosophico: nec vllum medicamentum proficuum exhiberi

hiberi posse. Si omnia abiicienda cur non & lapis Philosophicus abiiciendus? Si nullum medicamentum proficuum exhiberi potest, nec lapis Philosophicus? At exhibendus. Quia eo corroboratus calor natiuus aduersus re noxiam insurgens eam vincit atque expellit. Corroboratur idem cibus potuque iure & loco porrectis: corroboratur itidem medicamentis plerisque καὶ ἀ λόγων administratis: tumque maxime quando oppressus est vel plethora, vel cacochymica plethora, vel cacochymia sin non per se, vt nutritiis rebus, attamen ex accidente, onere releuatus scilicet. Non ergo omne repudiandum medicamenti genus, vt profit: Athleticum corporis habitum ægritudine detenti, curaturus, omne medicamenti genus spernes, solo lapide tuo contentus? Quid proficies plethora distentissimo corporis habitu? nonne plus profeceris τῶ τὴν ἑνὴ ξίτη λάτῃ, idque non lapide Philosophico sed chirurgia? Non ergo per lapidem re-

creato calore natiuo, omnis fugabitur hostis, nec vniuersalis medicina potest esse propterea. Illud ex antecedentibus patebit satis. Hoc exinde. Si vniuersalis est medicina, non erit dūtaxat vniuersaliter affecta, sed & ad singulares naturas si gillatim disposita, si pprie & per se iuuabit. *Quod n. vnius membri natura congruit, id non admittit reliquorū nisi immutatum.* At lapis Philosophicus generice affectus est, non sigillatim ad singulares naturas. Non igitur catholica medicina. Iuuet & vniuersalia, non pariter particularia. Hæc enim ægre se habere possunt, illis satis commode pancreaticæque valentibus. Crurum vel brachii tabes particularis immedicabilis persistare potest, vniuersalibus, calore spiritusque inculpatis. Porrigere lapidem, quo corroboretur calor natiuus. An si ante est expertis labis integerque non sustulit cachexiã partis, quomodo roboratus auferet nullius roboris indigus? imo quia tabem vel caussam tabis ex compressione vel obstructione vasorum vt plu-

plurimū, tum dyscrasia partis obortæ, tollere non valebat, calor integer natiuus, spiritusq; aduolans, sæpiusq; deprauetur vterq; cōtagione partis tabificæ: consecretarium est, catholicā medicinā non modo nō esse talē, sed nec calorem natium ea recreatū omnib. mederi morbis. Quapropter si nō vno modo, nec vna natura, nec omnes afficiūtur, sed pene innumeris & inexplicabilib. interdū, variæq; simul existūt & implicātur variæ affectiones, multo minus vnū medicamētū naturale, cui⁹ est p se eodē modo agere sem p, p̄ficiet *εὐς ἐν τῷ τῶν νόσων*. Natura igitur iuuāda. Sed iuuatur nō vno in omnib. modo. Sæpe natura per se valet, & dūtaxat impeditur, siue q; instrumenta vniuersalia nō sint præsto, vt cū obstructione p̄sente sanguis nō potest peruenire ad mēbrū, aut excremēta recte secedere. Siue q; aliquid externæ int̄int noxæ, q̄ nequeat sola expellere, vt cum vermis nat⁹ inter caluariā lācinat dep̄sciturq; partes: siue q; non possit continere id,

quod aduenit, vt rupto magno vase, in vulnere, aut nimiis pororum laxitatibus. Tum certe frustra nos conuertimus ad solam naturam, eamque validam medicina calori familiari reddere annitimur: obstructio tollenda est: effugia adminiculorum obturanda: molestum quod est, auellendum: partes vinctæ aut luxatæ restituendæ. Lapidè Philosophico? obstructiones paruas expediet, vt paralysis humoribus tenuibus ab ignea medicina concoctu & dissipatu facilimis. Nõ perinde a calculo duro a caruncalis in vrethra, a crasso phlegmate, grumo, pure natas obstructiones pertinaces diaphoreticus lapis tollet? Ruptam venã exesam nunquam consolidabit, coadunabitq; lapis Philosophorum, etiam inde calore nativo corroborato impense.

VI. ἄσις.

Et sexto petitur principium, vt enim dubitatur merito, vtrum veteres sapientissimi theoremata vniuersalia,
abso-

absoluta, perspicua immotaque nec demonstratione, nec experientia indigentia de medicina vniuersali tradiderint: ita & multo magis de veritate & affirmatione lapidis Philosophici comparandi tantum litis, dubii & incertitudinis est, quantum pauciores habet item veraces & locupletes possessores. Non si theorema vniuersale, ideo & medicina erit vniuersalis. Hoc negatum hactenus est, quid ni & illud negabitur: hoc enim ab illo natum. Et quomodo præcepta vniuersalia ea esse possunt, quæ ad tot deuias particulares vias deducunt laboraturum? Absoluta? *Quod complemento habet opus illud nõ potest esse absolutum. Eiusmodi sunt theoremata de lapide Philosoph. Ergo. perspicua? Annon plurima mendacia, fabulas, ænigmata suis liberis ingesserūt? Hæc perspicua ne? Hieroglyphica perspicua? parabolica item. At pleraque si non omnia lapidem Philosophicum attingentia parabolice sunt a priscis tradita. Non ergo omnia perspicua;*

imo pauca. Immo? cur ergo alter alteri contradixit? Vnde tot ertata tot offendicula, nunc hoc, nunc illud ad materiam lapidis petentium? Demonstratione & experientia non esse destituta? Quis a Mundi origine lapide Philosophico omnes sanauit morbos? prodeat assertor. Testimonia promat, non omnium curatorum morborum, sed depulsorum dumtaxat pluriū aut paucorum. Dementis est ad illos homines fidem sine experientia alligare, qui obscurissime de arte sunt locuti, nec inueniunt, qui id, quod volunt aut allequatur, aut facto demonstret. Verum est, non sequi, artem esse falsam, etiam si pauci optatum consequantur finem, somnium est & phātaσμα, nullum artis consequi finem, artem tamē esse. Medici vt & alii artifices non semper allequuntur finem artis: at ars tamen vera certa que: qui autem credam artem esse, cuius nulla existunt opera? si nullus artifex allequitur finem artis optatum, ars aut nulla est, aut temeraria.

ria. nulla est ideo. quia omnis extrui-
tur per experientiam certam, immo-
tam & dum dicitur, simul confirma-
tur exemplis. Vera non esse putatur,
cuius in agendo nihil comperitur veri.
Temeraria iudicatur, si ab vno aut al-
tero conscripta, ceteris non prodest.
Friuolum est, effectum artis, non esse
finem artis? quorsum tendunt artis
præcepta, nisi vt aliquid fiat? ars est for-
ma & idea artificis, quam sequitur. si
secundum hanc operatur, reliquis asti-
pulantibus, non debet aberrare, & si
non potest propter externas circum-
stantias ad finem peruenire: tamen in
partibus & vbiuis bene agere debet, a-
lias artem vel non didicit, vel non ex-
ercuit: quæ vero artis theoremata
sunt, quorû documenta inter tot pæ-
clara ingenia, quæ ea ad praxin voca-
runt, adhuc delitescunt? vniuersalis
medicinæ experimento ab omni
mundi memoria adhuc
desiderato.

QVÆSTIO LII.

An remedia similia vel contraria inuestiganda: seu an similibus similia: an vero contraria contrariis

CHymicorum enunciatum atque præceptum est, *similia curari similibus*: Galenicorum e diametro oppositum, *contraria contrariis curari* lege τὴν ὑπερλίωσιν Hippocr. *Queritur iure, num effata contradicant sibi.* Equidem tam ardens fuit bellum inter chymicos & Galenicos, vt ob hoc solum controuersum, sibi inuicem neutiquam conuenire posse in æternum, putatū sit hætenus. Sed respondetur nullam esse contradictionem, quod vtraque enunciatio non πρὸς ταυτὸ differat candidè intellecta. Similia curari volunt similibus chymici & curantur. Quo argumento? natura ea est quæ morbo aduersetur, ipsum fugando. Hinc Hippoc. 6. *Epid. comment. 5.* αἷσις ἰσπὸς τῶν ἰδεναι. Vnde Gal. 1. *de ratio. victus in morb.*

morb. acutis. com. 45. præcipuum scopū illum esse affirmat, qui a virtute sumitur. Si itaque natura est morborum curatrix, & natura conseruatur refo-cillaturque similibus, iudicio & auct. Gal. cur tantopere obstrepunt chymi-cis, hoc præcepto, nil nisi tutelam na-turæ, vnice obseruandæ, præcauendæ & curandæ docentibus, suis remediis essentiis naturam vacillantem suble-uare pro virili satagentibus. Id ipsum & Hipp. Galenicis sic dictis & haben-dis, vix tamen textum minimum vnq̄ Gal. perscrutatis, dilucide de veteri medicina: quin etiam quæ in fauces delabuntur ex quibus taucedines, an-ginæ, erysipelata, peripneumonix a-nimaduertamus: cuncta hæc in eunte fluxu salsa & humida acriaq; affluunt, & in talibus incrementis morbi auge-scunt. Vbi vero crassa euaserint ac pe-palino mitigata fuerint, & ab omni a-crimonia aliena euaserint, tum ilico tum febres soluantur, tum cetera quæ hominem affligebāt, mitescunt. Præ-

terea cuncta alia mala quibus affligitur homo, ea omnia ex succorum potentiis perficuntur: verbi causa, si amaro quodam secernatur, quam bilem flavam appellamus, quales ilico iactationes & æstus incandescencia, & prosternatio vitium involuunt. Verum liberari ab illa non nunquam, aut vltro aut pharmaco purgati modo loco & tempore quid horum factum fuerit, liquido & doloribus & ardoribus defunguntur. Quam diu autem eadem mole turgida & pepasmi expertia & immoderata fuerint, nulla arte nec dolores nec febres placari poterunt, &c. Neque horum hinc, priusquam iidem excludantur, & sedentur & aliis remisceantur. Concoqui autem & mutari attenuarique ac crassescere in aliam humorum ideam oportet (quapropter & crises & numeri temporum in his talibus plurimum valent) verum hæc cuncta euenire calido aut frigido minime omnium consentaneum est: cum nec putrescere nec crassescere queant. Item in antecedentibus hæc: cetera

vero

vero cuncta quæ ex succorum acrimonia & intemperantia oriri assero, restituantur ac redintegrantur, ubi temperata fuerint & concocta. Dolor præterea, æstus, ac summus ardor, aliquandiu fatigat, donec scilicet rheumata coctione edomita fuerint, ac crassamentum nata, ac lemæ ab ipsis gignantur. Fit autem coctio ex mixtione & temperatura mutua, mutuaque velut elixatione. Ex his & pluribus aliis locis manifestum fit, curationem plerorumque morborum naturæ debeti, soli pepasum & crisiâ procuranti: ut autem impedita a morbo afflictaque suscitetur, expedienda veniet corroborandaque, idque non per contraria, sed similia, siquidem his sit naturæ cōservatio redintegratioque, idem *lib. 1. Aph. pag. 16. Dieta, inquit, humida febricitantibus omnibus accommodata sunt, maxime vero pueris atque aliis, qui sic datam instituerunt.* Annon hoc Aphor. similia similibus curat Hippo. & contraria contrariis, magis tamen illud quam

hoc? Humiditate namque præsertim in putridis febribus, per cibos ad putredinem natos, facile addit morbo potius, quam vt demat quicquam, & tamen naturæ morbi vi oppressæ studens vnice offert victum similem & pueris per se humiditate diffidentibus. Plerique morborum vniuersaliû præsertim, terminantur crisi, medicorum nullo dissentiente: & quia crisi, etiam, natura omnis crisis auctore. At titubat hæc medico, ergo erigenda: quomodo? analepticis propriis victuq; congruo per similia, quibus quam maxime chymici inuigilant. Annuit his Gal. lib. 13. *Method. Meden. præcipua inquit intentio medici esse debet, ad naturæ statum reducere laborantem, & quod ceteris neglectis, vna adhibenda cura est, vt illud conseruemus a quo agendi facultas procedit.* Hæc autem consistit in calido innato, quod dum validum est, nec impeditum, corpus innoxium conseruat, ita, vt quidquam corpori accesserit præter naturam, quod sit amouendum,

dum, semper calido naturali valido e-
gere, indubitatum axioma sit. Et quã-
uis in externis morbis & in quibusdam
aliis, nihil conferre calor naturalis vi-
deatur, vt in amolitione hyperfarcosis
in vulnere, vel distantium labiorũ reu-
nitione, tamen coniunctio & carnis ge-
neratio & cicatricis inductio non fiũt,
nisi ab ipsomet calido innato. Hoc
autem labefactatum indicat sui resti-
tutionem non sane per contraria, ve-
rum per similia, si similia conseruãtur
similibus & contraria oppugnantur
contrariis. At, inquires, cacochymia
pressum turgente, qui per similia etiã
essentialia refocillari poterit, illa non
subleuatum? Hippocr. cum ratione
succum prauum subducẽdum docet.
Nam Aphor. 2. lib. Par. 2. ἀπὸ πλεσμονῆς
ἑκὼσα ἀντισημάτα γίνονται κίνασι μίηται, καὶ ἑκὼσα
ἀπὸ κενώσεως πλεσμονῆ. καὶ τῶν ἄλλων ἢ ὑπε-
ραντίωσι, quibus remediis? similibus ne
an contrariis? Chymicos & Galenicos
hic dissentaneos esse nondum vidi,
vtrisque per similia quasi curantibus,

Gal. 1. lib. *Naturaliam facult.*, ex Hipp. naturæ potentiam enarrans, ait, in corporibus nostris vnum conspiratū confluxūq; esse: q; Hipp. *in lib. de alimento*, tum *lib. 6. Epidemi. sect. 6.* protulit, naturamque iustā & solam animalib. sufficere dixit: ipsamq; per se sine doctore, quæ opus sunt, agere, indeq; facultates sibi inesse, alteram qua sibi conueniēs attrahat, alteram qua alienum a se depellat: vt & illud ex communi medicorum consensu, ne dum Hippoc. alia medicamenta purgare flauam bilem, alia nigram, alia pituitam, alia aquosam & tenue excrementum asserit: quod & ipsum idem Hippo. *lib. de Natura hominum* cōceptis verbis affirmavit. Itaq; Galē. medicamētis vim attractoriam quantam tribuit, qua familiares sibi humores trahant. Vnde scammonium bilem, carthamus pituitam, epithimum atram bilem, brassica marina aquosos & serosos humores analogia quadā & familiaritate, similitudineque substantiæ habere dicuntur.

Quæ

Quæ mens Gal. fuit tum *lib. 1. de Naturali, & de const. artis Med. li. 3. de simp. facult. c. 24.* Quâ ille sententiâ a magistro suo totius medicinæ parente Hippoc. mutuasse est visus, qui de ea re ex professo *lib. de natura humana loquens sic ait. Etenim Pharmacum, inquit, ubi corpus intraverit, primum quidem ducit, id quod ex omnibus in corpore existentibus sibi maxime secundum naturâ familiare fuerit, deinde vero etiam alia trahit ac purgat.* Ex quo loco videre est, soluentia medicamenta familiares sibi secundum naturam humores, nec habere solum, sed etiam ducere atque purgare, quod Galen. itidem sentit. *lib. de Natural facultatibus primo.* Quod mox Hipp. supra citato loco similitudine quadam appositissima cõfirmat, inquit; *quemadmodum ex terra nascencia, & in ipsa plantata ac seminata, ubi in terram peruenerint, unumquodque trahit id, quod natura familiare sua, in terra existit (inest autem in terra & acidum, & amarum, &*

dulce, & salsum & omnigenum) primum itaque plurimum trahit in seipsum quod sibi ipsi iuxta naturam maxime familiare fuerit, deinde trahit etiam reliqua. Huiusmodi sane quiddam etiam pharmaca in corpore faciunt, quæ quoque plurimum humoris trahunt, qui illis familiaris fuerit: quem sane attractum substantiarum similitudine fieri vult Hippocrat. alioquin nunquam medicamenta familiarem sibi humorem habere, fuisset dicturus: ob id namq; familiarem medicamenta humorem, q; humor quadantenus attrahenti medicamento similis sit atque familiaris. Similia remedia similitudine & familiaritate quadam agētia & noxios humores educuntia Galeno & Hipp. talia ex enarratis apertum est, fuisse. Nō itaq; chymicis similibus curatio affingenda solis, quorum methodus æque in præter naturalium humorum expurgatione consistit, quam priscis dogmaticis, sed per specifica & caussis quidem similia, morbis vero contra-

ria.

ria. Calculum a tartaro seu sale coagulato factum curant, sale quidem, sed resolvente. Arthritidi a salibus tartareis acribus ac corrosiuis genitæ medentur lenitiuis & consolidatiuis. Sic morbis sulphureis occurrunt remediis a sulphuribus petitis. Sed sulphuri inflammatorio febrem excitanti, opponitur sulphur acidum vitriolatum summe refrigerans, sulphureosque illorum commoto spiritus coagulans atque compescens. Tophi podagrici indicant sui attenuationem vel resolutionem, ut & alii humores coagulati calidis & siccantibus, id si tentaueris, tenuioribus succis dissipatis, restagnas indurescet solidius, sicque malum ingeminabis. Specificum indicatur dissolvens non in primis qualitatibus residens, sed familiaritate & similitudine soluendi *dicatur* adeptum singularem. Nam quædam vim resoluendi tartarum huius, alia alterius generis & naturæ, ut pro diuerso tartarorum & salium genere dissoluentium remedi-

orum variēt genera. Gummi Arabicū
 tragacanthi, cerasorum prunorum a-
 qua soluuntur, quod aquea participēt
 natura. Nunquam mastyx, thus, lacca
 in aqua dissoluentur, sed quia sunt de
 natura sulphurea, ideo oleis facilius li-
 quefcunt. Ita gummi salis participia, vt
 amoniacum Sagapenum, galbanum,
 cum spiritibus salis, cum acetoso spiri-
 tu in ipso aceti vino contento dissol-
 uuntur. Verum enimvero quamquā
 similia & familiaria remedia, isthæc
 chymicorum, & propterea similia si-
 milibus curari prætendant, recepta
 dogmaticorum maxima iis neutiquā
 conuelli dixerim. Sunt Rheub. scam-
 monium bili expurgandæ & feбри in-
 denata similia, & chymicorum reme-
 dia huiuscemodi, saluum nihilominus
 axioma medicorum præstitit, quod a-
 liquando cōtrarium aliquid sit per se,
 quādoq; per accidens: vt scammonē
 bilē educēdo per accidens refrigerat:
 chymici tartareos morbos tartareis
 remediis curando similibus curasse q-
 dem

dēi dicuntur: at nihilominus & per
contraria medicati, quod obstructio-
nes expediendo tollendoq; sanitatē,
caussis obstructionis eductis, restituif-
sent. vt curatio p contraria fieri queat,
nō respiciendo morbū semper, sed &
caussas. Ita calidis an ouendo obstru-
ctiones febrim amouemus, semper p
subiectis contrariis habentes sanitatē
& morbū: morboq; obstituri cōtrariis
curando, atq; etiā eiusdem contrario
modo acceptis. Contraria enim mul-
tipliciter accipiuntur. Alia simplicitet
dicuntur contraria vt calidum frigidum:
alia priuatiue vt plenum inane: conti-
nuum, solidum: integrū & corruptū:
Alia etiā per se sunt morbo contraria,
alia vero per accidens, p se morbo op-
ponuntur, vt frigidum calidum exagita-
tionis sedans & repellens, exlupefatiæ
euacuās, tenuitati incrassans, duritiei
emolliēs, lentiori detergēs, acrimoniæ
illinens glutinosum: laxitati roborans,
corruptioni alexiteria, putredini con-
coquēs, suppurās & expurgās asperitati

leuigans, angustiam dilatans, densitati
 ratifaciens, occlusioni aperiens, con-
 tinuæ solutioni agglutinans Sarcoticū
 epuloticum. Alia actu sunt contraria,
 alia potentia: aut potestate & actu.
 Paucis contrarietas explicatur, videli-
 cet eius quod exsuperat ablatione, &
 eius, quod deficiens est, adiectione:
 vt recte alibi ab Hipp. dictum sit, me-
 dicinam nihil aliud esse, quam abiecti-
 onem, detractionem deficientium &
 redundantium: cum vero & redun-
 dant & deficiunt quædam in quanti-
 tate, quædam in qualitate, secundum
 vtrumque priuatæ curationes per cō-
 traria existunt. Toti contrarietati sa-
 tis faciunt chymiaci, similibus licet
 curantes: quod specifica & similia re-
 media administrando, vel morbum,
 vel causam tollunt, sicque contrariis
 curasse habetur, necessum est. Quin-
 imo chymiaci dum similia similibus cu-
 rari aut similia potius quærenda reme-
 dia asserunt, Galeni Methodum &
 Hippocr. τῆς ὑπερβολῆς confirmant
 potius,

potius, quam vt oppugnent. Si enim indicans & indicatum homogenea sunt: similia iure aucupamur remedia: quod vni contrario, vnica sola sit contrarietas genere conueniens. Ideoque Gal. indicantium diuisionem fieri in eodem genere docet, nullo vnquam transitu de morbis in caussis commisso: sed a generalissimis ad subalternas, & ab his ad specificas perueniendo indicationes. Hæc diuisionis indicantiũ conditio non vno loco a Galeno proposita multoties ab Aristot. confirmatur, 2. enim post. text. 19. docet, quidquid inueniri non posse, nisi tacta diuisione in eodem genere Si igitur naturam, & quod quid est indicantis, per noscere voluerimus, opus erit eandem præceptionem seruare. Nunquam n. remedium inuenire poterimus, nisi q̄ quid est indicantis præcognoscamus: in eodem genere indicans & indicatum, quod eius contrarium inuenitur, & merito indicantis percipitur indicatum. Quare si fiet transitus de genere

in genus, neque indicans, neque indicatum inuenietur: illud quia tale non est nisi in vno genere: non indicatum: quia contrarium vnus generis nunquam potest esse contrarium alterius. Quare chymicatos orgasmum fixando, redundantiam euacuando, duram molliendo, acria obtundendo, lenta abstergendo, viscida incidendo, &c. medicatus siue per similia corroborata natura ipsamet sanet, siue eius minister per genere conuenientia remedia, ideoque similia, siue contraria, lege *τὸ ἴδιον ἰσχυρῶς* suo defunctus officio censebitur, a tale volatili morbus natus curandus chymiatri sale fixo sic & sulphurei & mercuriales tum tartarei morbi medicandi: sale medicinali salis morbifico quidem simili & genere consentienti, membro inprimis molestato: interim tamen specie dissentienti, hosti & inimico ea aduersitate affecto, vt hac effectum prater naturam tollere possit.

QVÆSTIO LIII.

*An aurum potabile fieri queat, & num
hoc usus alicuius ad vitæ humanæ
conservationem pro-
rogationemq;*

Qui aurum negant potabile reddi,
chymicorum quorundam nitū-
tur testimonio refragante: tum præ-
parationis difficultate. Multas n. re-
quirere coctiones, quibus humidum
auri primogenium prorsus exsorbea-
tur, & corpus eius in atrophiam siccis-
simam calcemq; aridissimam rediga-
tur, quod auro foliato non contingat.
Sed respondetur. Nullum chymicorū
vere talium negari posse, potabile au-
rum, quod ipsimet modos per men-
struam peculiare eliciendi essentiam
auri, docuerint. *Si nequit solui, quid at-
tinet præceptum soluendi auri statuisse, siq;
alia metallis solvantur etiã aurum solutioni
erit propositum. At prius vero verius. Ergo
& posterius.* Difficultas præparationis
seu solutionis affirmat potius q̄ negat

potulentum aurum. Illa enim ⁷²³⁰ auri soluendi demonstratur, siue facultate siue difficultate illud prorumpat. Ratio difficultatis ex crasis perfectione & mixtionis firmitudine, tum artificis industria minus exquisita dependet. Exorberi autem omne humidum primigenium virtuteq; sic omni orbari aurum, impetitiā chymizæ sapit. Calcem enim reductilem esse in suum humidum vitrarīi, nedum artifices norunt, ad oculos demonstrantes calcis auri fluxibilitatem & potum essentialē. V sui esse conseruandæ & protrahendæ vitæ, ipsimet misochymici attestantur, ægros analeptico refocillaturi bracteloatum aurum rude & concoctioni refractorium indentes. Si itaque crudum aurum & calori natiuo inuincibile analepticum est, multo magis potulentum aurum erit, sua compage exlūtum & naturæ humanæ iam euincibile, adque ⁷²³¹ nectaris viuifici corroborandi idoneū euocatum. Electuariis & confectiōni-

buc

bus cordialibus deme aurum, tanto-
pere priscais medicis expetitur, ut ba-
lin cardiacæ confectionis ex eo con-
stituerint, quamquam aurum ignis &
ventriculi calore maneat illibatum,
Aristot. 3. meteor. capit. ultimo, Plinius
lib. 33. cap. 3. Nam id ex defæcatissimis
sulphuris & hydrargyri partibus cum
indissolubili mixturæ & temperamen-
ti nexu per calorem æthereum in ter-
ræ visceribus sit concretum, ut nec æ-
rugo vel ignis edax quippiam de eius
substantia adimere possit, ut quo sæpi-
us arsit, tanto plus perfectionis illi ac-
cedit, & sic expurgatum aurum obri-
zum appellatur. Nec ab eo quidpiam
diffatur, nec pondus ei decrescit, nisi
gallinacei ossa in id liquefactum con-
iecta tegerint & partem absorpserint,
Plinius lib. 29. cap. 4. At nihilominus
frustula intra membranulas pergamen-
ni virginei posita frequenti latu malle-
oli, ictu in bractæas foliis tenuiores len-
tescentes & cusæ exhibentur a medi-
cis. Si sic vsui cordi multo magis potu-

lentum effectum aurum, obstaculis is sublatiſ, quæ ſeruata tamen auri integra natura ante calori noſtra contumacia erant & impedimento, quo minus actuari a calore noſtro potuerit & ſaluberrimum analepticum atq; cordiale reddi. Andi, Marſitium Ficinũ, aurum, dicit, omnes ante omnia probant, tanquam omnium rerum temperatiſſimum & a corruptione tutiſſimum, ſoli quidem propter ſplendorem, Ioui vero propter temperaturam conſecratum, ideoque poſſe calorem naturalem cum humore mirifice temperare, humoresq; a corruptione ſeruare, ſolarem & Iouialem ſpiritibus & membris inferre virtutem. Et paulo poſt optimum fore putant, ſi abiq; aliena permixtione aurum potabile fiat: Sin minus poſſit, contuſum & in folia redactum accipi volunt. Vt autem vno ratiocinio nugæ deſiciam tuas, aurũ potabile auro foliato ibi uſitato eſſe poſtponendum: *Id quod calori nativo euincenti & in actum producenti eſt habiſ,*

commodius & præstantius remedium est, refractario & contumacissimo imo inuincibili. Aurum potabile eiusmodi est, & a calore nativo in ignem nobilitatis sua salubris educendum vincendumq;. Ergo. Assumptum probatur, quia causa resistentiæ & incorruptibilitatis auro hactenus inexistentis, firmitas compagis & cohesionis artificio est sublata, factumque ex solido compacto, fluxile, tenue, spirituale, quod dicto citius corpus vniuersum permeare valet bracteis aureis in hypogastrii imo stabulantibus & sine omni passione cum excrementis eiectis.

QUÆSTIO LIV.

An metalla tota homogenea & constantibus partibus omnibus eiusdem nominis & rationis?

Adversarii annuunt: ideoq; separationem nihil esse autumant, & destrui potius rem naturalem quam ea excoli. Verum enimvero cum quædam homogenea sint ad sensum, quædam non & ratione dumtaxat, aliis

neutro modo: metalla ad sensum homogenea esse, largiri potest, ratione non item. Quamquam immineris terrę etiã ad sensum heterogenea ad eo sint, vt separatoria arte sūt opus, quæ aurum a metallis, & hæc etiam a se mutuo discernuntur segreganturq;: quæ vulgus artificum, quos auri separatores dicimus, callet particula quædam & rudimenta magnæ spagyriæ. Adiuncta sunt etiam metallis reiectanea sensu homogenea, foris tamen adhærentia, quæ προσκείμενα voces, non naturali mixtione concreta, sed fortuito aut externam ob causam vel obiter annata, seiungenda tamen conglutinataq; diuellendaque artificio separationis facili. Aurum, reliquis impuriorebus mixtis, adeo homogoneum habetur, vt separationem exigat φείρομενον τινα, idque per cementum aut antimoniũ impuritatibus pertinacibus ab auro segregatis. Si autem ad sensum homogeo heterogeneæ partes ad sensum acriorem tales, quid de reliquis impurissimis

rissimis iudicii? Omne mixtum & natura & arte in heterogenea abiit *διαφορῶν ἢ ἁρμῶν*, siue iam elementa Physicorum, siue Chymicorum agnoscas, ex quibus mixta conflantur. Constat ergo & heterogeneis ad homogeneam quidem sensui mistibilium alteratorum vnione adductis, vnde concors discordia emergit & *επιλέχθη*. Artificiose separatione omne metallum & minerale in distinctas heterogeneas partes sponte concedunt, mercuriales sulphureas & salâs, tum alias heterogeneas fâces. Quomodo ergo homogenea metalla?

QVÆSTIO LV.

An omnis ignis naturalis, nullus artificialis?

Vlgaris & naturalis ignis per se nihil generat, cum sit feruoris excessus, neque etiam talis qualitas, sed quidam ignis insitus naturæ, quem ars ex suo subiecto in actum primum eduxit & gradu excellentissimo exalquit,

ut agendo in materiam dispositam, ut-
peret longe naturæ vim, in mineris
terræ, faciatque ex hydrargyro aurum
vel argentum quod natura tota num-
quam posset. Ars hic naturam iuvat, &
naturali utitur instrumento, opus er-
go inde resultans utrique potest ad-
scribi. Et ignis naturalis artificiosus di-
ei, quia principium motus & guberna-
tio eius est ab arte, usque ad perfectio-
nem, quæ non fieret, si ars abscederet.
*Omne cuius principium motus & progres-
sus ab arte pender, artificiale desiniri potest.*
Ignis naturalis instrumenti regimen est
ab arte. *Quidni ergo artificialis?* Af-
sumtum cõfirmatur pyronomia chy-
micorum. Ignis sponte omnia de-
pascitur, nullius rei *γυνταίνδρ* sed *εὐκρίτι-
αδρ* potius artis præscripto guberna-
tus sit *γυνταίνδρ* cohibita naturali sua
violentia destruyente: artificiale ergo.
Nam *quidquid artis præceptionibus regi-
tur νομίδρ* existens, illud artificiale sit ne-
cesse est. *Ignis artis chymicæ præceptis
est propositus & νομίδρ* tenetur. Ergo.

Si

Si naturalis ignis, eo naturalis habetur, quod motus sui principium internum profiteatur: cur non contra artificiale id iudicetur, quod externum profiteatur motus moderatorum industrium? nisi contrariorum contrariam neges definitionem esse. Ut itaque & naturalis & artificialis ignis esse possit, diuersimode affectus & propterea diuersimode considerandus.

QVÆSTIO LVI.

An oleum vel spiritus vitrioli quia crescens ex agro Asclepiadeo exterminanda.

Alchymix elusores, hacq; factorū affabre medicamentorū ludificatores nihil intemeratū atq; arrosū in arte diuina sinūt. Oleū vitrioli rodant, quod et odat vicissim & non se solū sed etiā muta durissima metallica aliis iniuncta. Sed neganda pat eius vbiq; actio. Exedat metalla & durissima emortua cūcta, nō idē effectū in corpore humano ab eo cōsequetur. Rite n. factū vix

ventriculum pertingit, vt non exspiret
 subtilissimum. Nec ad ventriculum
 delatum mortuum offendet, sed hu-
 miditatibus onustum, has exedet pri-
 us quam substantiam viuentis attingat.
 Accedit, nunquam id purum &
 solum exhiberi, quod non cum con-
 uenientibus sit admixtum. Vnium
 sublimatum, acetum nobis cotidianū,
 mellis spiritus succus, citrii & limonū
 tam exedunt metallica, quam oleum
 vel spiritus vitrioli: an propterea exsu-
 labunt, ob erodendi suam facultatem?
 Cur tibi acetum cotidianum, q̄ stan-
 num momento citius atrodit? quod
 in stannum & externa demortua agit,
 idemne in corpore humano acturum
 putas? Ne reris: dudum enim ventri-
 culus tuus erosus atque exelus foret.
 Quid de cantharidibus, erodendi ve-
 neno omne ventriculum, omne sul-
 phur, superantibus, vt a Gal. 3. *de simpl.*
facul. inter deleteria censeantur: & ta-
 men tum a veteribus tum neotericis
 ad vrinam ciendam, penis & toricis & ve-
 neris

neris languorem suscitandum large & multis innoxie propinantur? Sunt & acidulæ de vitriolatis mineralibus ferreisque, & tamen ad earum usum confugitur, re omni desperata, idque cum salute bibentium. Quid de humoribus excrementitiis corporis humani, bile flava, atra, pituita, acida ad tantam aciditatem acrimoniamque sponte sua perductis, ut in terram effusa, eam fermentent, in bullasque attollant, obuique quæque erodant, corporis partibus talium nihil patientibus, nec præter naturam inde affectis, diutissime licet sæpe in corpore stabulentur,

QVÆSTIO LVII.

An lapidis confectio sit penes naturam.

CERTO affirmari nequit, lapidē Philosoph. naturam non posse conficere. Nam penes naturam est potentia. Cur non adminiculis artis in actū veniat? Cur non istud seminariū principium sub terra pullulet, atque etiam

transmutationes æris, hydrargyri peragat: Artifex enim non potest suæ materiæ dare dispositionem eam, qua perficiat transmutetque metalla: sed eius opus totum in coctione & digestionem assidua vim a natura insitam promouere. Richardus inquit, *natura metalla generat, non tincturas: quamuis occulto in se contineat plenam. Omnis species est in sua specie, genus in suo genere. Omnis natura in sua natura, naturaliter virtutis affectat augmentum & fructum adfert iuxta naturam suam. Omne seminarium respondet suo semini. Simile generatur a simili.* Ex his apparet, chymicum autem argentique quærete procreationem subsidio artis. Id non potest præstare absque lapide. Vnde nam iste? Aut ab arte is est, aut a natura. Natura negatur eum explicite dedisse sed implicite, habere per artem Spagyricam explicandam. At cum natura eum implicite habet, necesse est, ut in aliquo naturali corpore comprehenderit. Id quod nam est? eadem natura & species, cuius

ius est seminatum seu ex semine factū. Hoc certe non imperfectum volunt esse, sed perfectissimum. Necesse itaque & semen esse perfectissimum, in absolutissimis metallis auro argentoque inueniendum: A natura itaq; lapis Philosophicus.

QVÆSTIO LIIIX.

An in imperfectis metallis vel in mineralibus querendus lapis Philosophicus?

Impostorum est fumi uendulorū lapidem in imperfectis scrutari imperitissime. Si enim naturam lapidis Philosophici obtinerēt interno suo principio, pueherentur tandē ad perfectionē vltimā, & imperfectionis notā exsuerent. At manent imperfecta ob naturæ suæ imbecillitatem vel etiam externas remoras, nec nisi arte, vel etiam natura tandem obstaculis remotis ad perfectionis vltimum perueniunt. Atqui artis per se ne utiquam est imperfecto afflare perfectionem solitus.

& potentiam ad finem vltimum impeditam, etiã sublatis obstaculis, perducere. Ideo namque imperfecta habentur, quod causas essentielles imperfectas obtineant. At lapis necesse est, vt sit absolutissimus: vt fiat talis, nõ nisi ex huiusmodi perfectissimis fabricari poterit. fieri enim nequit vt id, q̄ non habet, alteri præbeat: & licet natura temporis tractu imperfectorum quædam perficiat: artificis tamen id non erit, vtpote cui perficiendi materia Philosophica deficit, beneficio cuius imperfectione abiecta ad perfectionẽ perducere queat: imperfectis inest quædam seminaria virtus, sed a deo imperfecta vt potentiæ eius in actum reductionis ab arte spes nulla habeatur. *Quin & natura ex non ente ens facit, at neutiquam ars id ipsum præstabit negata natura.* In imperfectis a non ente quidem istic fit ad ens, merum tamen imperfectum *divinæ* remorante, quam arte nunquam actuabis, vt lapidem inde efformes. Hæc enim dispositiones

sitiones ignorat principiorū, nec naturas ingenerat. Vnde Rogerius. *Sic ligeremus sulphur & argentum viuum, sicut est quodlibet, oportet nos miscere secundū debitam proportionem, quam homo ignorat.* Si itaque inueniamus corpora, in quibus hæc dudum a natura secundū debitam analogiam & proportionem sunt mista, ideo melius ex his sumuntur. Ad huius enim confectionem semen prolificum requiritur, perficiendi potentia abundantissime instructū, & hoc nullibi nisi in fructu perfecto & tali indagandum. Quid enim a puero prolifici sperantis obuio proletario viro. Sicut nec semen pomi ex virgulto petitur, sed ex perfectæ arboris fructu. Vt hic minimo labore seminariū confert fecundissimum, ita ab illo non nisi vitiosum vel nullum pro manabit imperfectiore scilicet, quam vt potentia tractu temporis perficienda actuetur protinus. Vt vanum sit seminariam lapidis virtutem inuestigari in imperfectis, perfectissimis obuuis perfectis.

virtute dotatis, e quibus tam facile erit arte elicere materiam Philosophorum, quam difficile ex imperfectis eadem adhuc operose absoluendam eruere. Rogerius de perfectis scribit, *aurum esse perfectum masculinum, argentum perfectum femininum, nec posse elixis, quia in se sunt tantum perfecta nec possunt alia perficere: sin autem per artem fiunt plus quam perfecta in duplo, quadruplo, centuplo vel ultra, tunc posse perficere imperfecta.* Ecce quantum adscribatur perfectis. Si perfecta aurum & argentum materiam lapidis Philosoph. subministrare nequeunt, nisi perfectiora euadant, quid de imperfectis hariolandum. Si item perfectis subest materia lapidis, cur in imperfectis maximo sumtu & summo labore in casum tamen illa eadem inuestiganda.

QVÆSTIO LIX.

An aurum argentumq; sit aurum Philosophorum materiamq; lapidi subministret?

Quanquam artifices perfectissima recipi

recipienda negant ad lapidis confecti-
onem: argumentis tamen constat fir-
missimis, nullibi, nisi in iis indagatio e-
ius instituenda, veritatem lapidis ver-
bis obscuris occultantibus. Aurum &
argentum nativum non quidem sunt
aurum & argentum Philosophorum.
Dum enim sunt in natura sua, nondū
sunt artis; sed cum per artem reducta
sunt ad materiam primam Philosoph.
& forma nativa perditā, artis formam
habent, iam sunt materia Philosopho-
rum. Richardus iubet serere aurum &
argentum, ut afferant fructum cum la-
bore tuo & mediante natura, quia
ipsam habet & est illud, quod quaris:
Item elicitur non sine solutione cor-
poris, & reductione in materiam pri-
mam, quæ est mercurius, ex quo facta
sunt metalla ab initio, & medicina est
simplicis & mineralis naturæ pducta
ex aqua mercuriali, in qua aurū & ar-
gentū prius sunt soluta. Cōtradicientiū
quidam utuntur hoc ratiocinio: aurū
etiam aucto igni non potest destrui

Materia chymicorum est destruenda corrupendaque. Ergo *non est aurum*. Atqui propositio ineptitudinis est damnanda. Non enim igni elementari destruendum aurum est, sed via Philosophica. Hinc Rosarius M. *aqua nostra fortior est igne, quia facit de corpore auri merum spiritum, quod ignis facere non potest*. Aurum quidem antequam destruat quodam modo chymico, non dicitur materia Philosophica neque solum. Sed cum iam in mercurium est redactum, additis etiam ceteris eiusdem radicis. Ut materia propria non destruat nec corrumpatur, sed exaltetur digerendo. Pergunt. *Si esset aurum argentumque Philosophorum vel materia Philosophici lapidis, non vilis res ubiuis obuia diceretur*. Resp. vilis habetur comparatione cum immenso bono lapidis, tum Philosophorum ænigmatibus & tropis, cum appellatur elementorum vocabulis, item ouum, semen, vrina, acetum, non ideo erit lotium. In Rosario Philosoph. vilis dicitur etiam *ob cla-*

uem qua septem porta metallica aperiuntur, item vilissimus est per putrefactionem. Quando fuit putrefactum, tunc dixerunt, lapis noster est vilis & in sterquilino reperitur. Cū fuit in aquam conuersus, habent eum diuites & pauperes &c. instant; ex lapide in natura inuento, superfluum est remouendum. In auro puro nihil est superflui. Ergo aurum purum non est materia lapidis Sed respondetur, oculis mercatorum in auro nihil esse superflui & nō in oculis artis chymicæ. Hic enim multa sunt superflua, potissimum tamen dispositiones externæ & vultus vulgatus qui est delendus. Adhærent nonnunquam impuritates etiā stibio & sale tartari tollendæ. In Rosar. vas fixum volatile: frange corpus: solue coagula &c. lapis Philosoph. creatus inuenitur in natura, & per Deum altissimum nullo amplius indiget, quam vt remoueatur superfluum. Præclare quidam: nisi aurum & argentum viderem, profecto dicerem alchymiam non esse veram artem. Rumpere domum, frange pa-

vietem, extrahere succum inde purissimum
 ut edere possis &c. Omnes Philosophi
 dicunt, metalla nihil aliud esse, quam
 mercurium gradatim decoctione di-
 uturna per sulphur coagulatum. Me-
 talla tamen nondum sunt noster la-
 pis, quia manent in sua forma metalli-
 ca. Rosar. maius, *aurum est totum Mer-
 curius: & Philosophi dixerunt, solem ni-
 hil aliud esse, quam maturum aurum ar-
 gentum vivum.* Paracelsus etiam in 3 de
 morbo metall. tract. 2. cap. 1. *argentum vi-
 vum est domus aperta: aurum, argentum,
 plumbum &c. est domus clausa.*

QVÆSTIO LX.

*An lapis Philosophorum ex elementis?
 Affirmatur.*

SI lapis Philosophor. ex elementa-
 tis, confectarium erit ex elementis
 constare eundem, infallibile. Quod
 enim est causa causæ, est etiam caus-
 sa causati. Nullus est, qui non ex
 mineris

minetis terræ materiam lapidis eru-
at solicite. Hæ non nisi ex elemen-
tis conflata gremio complectuntur
suo. Cur ergo materiam lapidis siue
mineralem aliis, siue metallicam or-
babis concrezione elementari? acce-
dit lapidis Philosophici esse, non mo-
do imperfecta metalla perficere &
transmutare in aurum, sed & omni-
bus mederi morbis. Hæc autem ele-
mentis participant cuncta, quomo-
do ergo elementatorum medicina e-
rit elementorum expers? Quomodo
alchymistarum maxima stabit, *similia
similibus curari*? Quomodo colorum
omnium erit particeps? siquidem hi
elementis conflatorum adiuncta sunt.
In Rosario maior. Arnold. dixerunt
aliqui, quod *in opere lapidis appareant
omnes colores qui in toto mundo excogi-
tari possunt, cum tamen non appare-
ant, nisi quatuor principales.* Et quia
omnes alii trahunt originem, ideo
dixerunt omnes colores. Et si tibi

non apparent omnes colores, non cures dummodo possis elementa leparare. Nam citrinitas choleram significat adustam, & ignem rubedo sanguinem & aerem, albedo phlegma & aquam, nigredo melancholiam & terram.

QVÆSTIO LXI.

An lapis Philosophorum ex metallis?

ATtestatur id Rosarius inquiens: lapis, quem Philosophi quarunt, inquit, in quo sunt elementa prima mineralium, tinetur a & calx anima & spiritus cum corpore, fixum & volatile est mercurius, scilicet non quilibet, verum ille, circa quem natura suas primas operationes determinavit ad naturam metallicam, & imperfectum reliquit. Mercurius noster non est natus, ut multi putant, sed de corpore extractus: lapis Philosophicus creatus inuenitur a natura, & per Deum altissimum nullo amplius indiget, nisi, ut remoueatur, quod est in eo superfluum. Ergo ipsa preparatur materia, ut ex eo eliciatur quod est purum, ter-

reum

reum autem & sæculentum remoueat.
Attestantur testimonio Rosar. etiam hæc argumenta. *Si lapis Philosophicus metamorphoseos & τῆς χρυσοποιήσεως est auctor, ex simili constet necesse est simile producturus, si verum axioma, simile procreare simile.* At prius verum. Ergo. Hinc Rosarium in tota praxi nihil alieni, quod non sit naturæ eiusdem, est inferendum, & fermentum est eiusdē radicis, cuius est massa. Accedit, naturam esse imitandam artifici: natura autem tum vniuersalis in generatione similis ex simili, tum particularis in auri & argenti confectione per semen auri & argenti. Negant insuper omnes, ab artifice posse dari dispositionem ad auri semen, sed necessarium esse, vt id iam per naturam sit effectum, arte nihil conferente præter concoctionem ad perfectionem debitam. Qui similitudinem materiæ lapidis per omnia & in omnibus illi materiæ qua natura vtitur in cauernis terræ, vrgent, negantes metalla in primam materiam redu-

cenda, quod nam ex metallis non faciat metalla, proficiunt nihil. Quamquam enim ex metallis non faciat metalla (quod tamen cupri in aurum, plumbi in argentum transmutatio naturalis crebra coarguit) ex metallica tamen materiam facit, vt Chymicus. Arnoldus lib. 1. cap. 5. *preparanda sunt duo, aurum & argentum subtiliter, vt sulphur & argentum viuum, de illa materia habeamus super terram, de qua aurum & argentum fiebant sub terra. Natura in mineris terra aurum & argentum factura indiget semine auri argentiue, non coagulato, sed solubili & coagulabili: talis & ars requirit natura imitatrix, si materiam per omnia & in omnibus illi naturali seligere oportet. Ars autem aliunde id accipere nequit, quam ex corpore perfecto ad imperfectionem reducto. Respondet ergo natura arti ad plenum. Rosas maior. mercurius Philosophorum est ille, quem natura paululum est operata, & in metallicam formam formauit, sed imperfectum reliquit: si metallicam, formam habet is*

bet in natura & artifex hanc destruere debet, tanquam suo operi inutilem, quid aliud facere oportet eum, quam reducere in primam materiam. Qui auri destructionem ignorat, necessario ignorat eius constructionem. Aurum est totum mercurius, quod patet ex pondere & mercurii facili combinatione. Ergo in ipso est totalis & radicalis Philosophorum intentio & voluntas.

QVÆSTIO LXII.

An ignis beneficio mercurius Philosophorum extrahatur.

NEgant Philosophi igni tactam esse materiam tuam. At multi sunt ignes Philosophorum, & inter ceteros etiam aqua ipsorum ignis vocatur. Per hanc si extrahatur igni dicitur extractus, & tamen igni non vulgari sed Philosophico.

QVÆSTIO LXIII.

*An lapis Philosophorum ex diuersis
constet?*

ANte coniunctionem cernuntur tria, vt, *aurum argētum, Mercurius.* In coniunctione nihil est præter vnū: quia vniformis omnium natura est aquea seu mercurialis, & hæc etiam est circulus: in coctione emergunt plura ratione distincta, & duæ substantiæ separabiles. Calidum duo tantum agnoscit, in principio medio & fine; Paracelsus ait, *ex tribus debere fieri & maneri vnum.* Auctor manualis ponit rem naturalem, in qua vnum, duo, tria mystice, tanquam in arca conclusa iacent: tinctura Physicorum ex vnitatem per dualitatem in trinitatem procedit. Ioh. de Londinos etiam celebrat quaternarium & ex circulo alii faciūt quadratum, hocque iterum ad circulum redigunt: interdum septenarius numerus lapidi adscribitur ob numerum metallorum, quæ non actu insunt, sed in pro-

In progressu operis per distinctiones qualdam designantur, tum coloribus, tum aliis. Insunt & infinita, iuxta tropos & ænigmata seu similitudines rerum & colores.

QVÆSTIO LXIV.

An in opere lapidis Philosophici omnes colores conspiciantur?

PLerique omnes colores lapidis effectione, qui hodie in Mundo sunt ac excogitari possunt, apparere asserunt, sed id sophisticum esse & tropicū artifices norunt. Tres sunt colores, *albus, niger & rubeus*, cui interdum adiūgitur *citrinus*, sicut *cinereus* albo affinis, & *plumbeus* nigro suo apparet ordine. Nominatur & *cæruleus* seu *cælestis* in hydrargyri apparatu, & *viridis* in leonæ viridi: sed tropica locutio est utrobique. Ideo vero *infiniti* nominantur, inquit ille, quia ex istis principabilibus ceteri fiunt omnes & insunt potestate. Ita cum conspicitur cauda pavonis,

P

colores sunt finiti, tamen infiniti appellantur, quod numerari nequeant & subinde alter in alterum mutetur. Non autem sunt durabiles: tale quid videmus etiam in sublimatione hydrargyri cum sulphure & sale, ut fiat cinabaris, item in auro vitæ & similibus.

F I N I S.

ELEN.

ELENCHVS
 REMEDIORVM
 SPAGYRICORVM,
 HACTENVS

*In usum communem, inque salutem ge-
 neris humani commode du-
 ctorum,*

a

MARTINO RVLANDO,
 Med. & Philosoph.

sed a

MALEVOLIS NVGIGERVLIS
Veneri accusatorum malitiose!

I.

Extractum hydragogum:

℞ Rad. cucumer. asini.

cucumer.

Ireos purpur.

Herbar. absinthii Pontici

Soldanella Alp.

Eupatorii, ana ʒ ʒ:

P 2

Digerantur, & eliciatur quodlibet suo peculiari menstruo lege spagyrica: Extractis debite

Add. *Extracti Rheubarb.*

mechoaca, ana ℥ 2.

Essentia Esule.

magisterii tartari, ana ℥ 1.

Essentia Specier. aromat. ros.

diarrhodon, Abbatis

diacurcuma, ana ℥ 6.

*Cog. s. a. Spag. Extractum
essentiale.*

N O T A.

Liore suffusi male feriatu hoc insimulant veneni: Galenicæ & Hippoc. medicinæ addicti esse volentes scilicet. Quo argumento? Hoc: quia ipsi dicunt, & istis conuicatoribus, tanquã prætoria potestate edicentibus est habenda fides. Ehem: macti viri sistite gressum. Ego nec potestatem vestram prætoria qua nisi, bonis & bene de Repub. meritis conuictiari diadictice conamini, moror; nec inde effutita edicta,

ediſta, quæ ſputa duntaxat ſunt vene-
nata populi pedibus conculcanda o-
uantis. Publice & in cœtu literatorum
totius mundi vestrũ, ſi quod eſt,
dicite. Vos prouoco, calumniatores
inertes, ſtolidi, elumbes. Præſtate vos
viros, ſi viri, ſi docti haberi vultis, non
Marte, niſi militares medicaſtri
eſſe velitis, ſed arte, qua titulos veſtros,
quibus tantopere ſuperbientes, alios
æque decoratos alto ſupercilio conte-
mnitis, oſtendite iure ea cû auctori-
bus eſſe proſcribenda, quæ omni exhibita
rite p̄ficua exſtiterit ſalutariter: vene-
na eſſe talia, quæ, vobis inepte & ſtulte
medicantibus fũere pluribus ſaluti.
Ne autem ſtultis ſtulte respondeamus
& cum dementatis & calumniantibus
dementes geſtatoresq; viciffim habe-
amur, arte cum iſtis nugatoribus &
phariſæis agemus, hoc ratiocinio uſi.
Si hoc medicamentum venenatũ eſt,
aut per ſe & ratione ingredientium e-
rit, aut præparationis ſeu laboris Spa-
gyrici, aut vos mentimini. Non primũ:

omnia n. quæ hydragogo nostro sunt inserta, dispensatoris inserta atq; præscripta mandantur & a vobis quotidie vsurpantur. Ergo. Non alterum. Chymico enim nullum aliud instrumentum quam ignis, beneficio cuius suorū pleraque fabricatur. Ignem veneni acculare stulti est. Omnia decocta vi ignis sūt & serapia & Aquæ distillatæ, non tamē venenata vobis. Vobis tantam vim ignis non esse ad excoquēda serapia & decocta, obgannitis; ædepol nec vestram chymici ignis vim naturā destruētisiure petiuerint vnquā. Omnis ignis calor artificii chymico esse debet rei elaborandæ & ad perfectiōnem reducendæ analogos, qui calorē B. M. raro excedit. Vester non est talis. Sed vobis non est curæ, quo modo quodlibet paratur, modo scribatis Recipe & deuoranda patienti stercora & venena præbeatis, magnatum interim estis medici scil. diabolo medicaturi stercoribus vestris. Ex labore ergo & principio externo nihil veneni. I-

gnis

gnis enim vel calor eius nomicus expers omnis veneni omnia inde excocta & cocta euidenter demonstrat, adeo ut igne veneni accusaturus, veneno enecandus sit & rostro tradendus. Loquor a. de igne artificiali non in artificiali & insita virtute sponteque agente, legibus nullis artificis refrenato. Exspatiemur in hortos calumniatorum nostrorum lustraturi non vetularum more, venenatorum simplicium formas accidentales, qua visa æque quodlibet imperfectum manet & inutile, (quamquam hoc potius hocce tempore habeatur; quam, si medicus non ante hoc solum, sed & intima & essentialis vires exploratas habuerit & recte simul) ac si Tiresias botanicorum examen subire vellet, & fors quoad intima exactius nostris calumniatoribus. Euictum iam est, spagyria nullum venenum posse nostris afflari medicamentis, quod calore artificiali ignis vfi, per se ignis gradus

naturalibus arte adhibitus nihil habeat virus: in medicamentis simplicibus itaque hærebit. Absinthium Ponticū, Soldanell. Eupator, Rheub. Methoaca, species aromat. ros. diarrhodon diacurcumæ omnia, omnibus consentientibus saluberrima sunt & expertia omnis malignitatis, Hærebit itaque venenum in cucumer. laureda, iride, esula, tartato. At cuncta hæc sunt medicinae nostræ in usu salubri. Quomodo ergo venena aut venenata? Quid quæro vos venenum? An catharticum? At hoc purgat corpus. Venenum toto genere nostræ naturæ est aduersum, hanc destruens. Catharticum eiusmodi non est. Ergo qua catharticum non venenatum. Confunditis genera rerum. Aliud equidem est purgare corpus, aliud destruere naturam & eidem esse aduersum. Aliud βούδιμα, aliud φάρμακον φθαρτικόν aut deleterium, &c. Cucumeris asinini Mesuæ præceptoti & pharmacopœo nostro, perfecti, ac præcipue ex eo succi laus est præcipua, secunda

secunda radicis. Succus exeunte æstate excipitur, radix sine veris colligitur. Eadem in medicamenta multum efficacia & celebria recipitur. Calidus & siccus ordine tertio substantia ignea & terrea vsta constat. Ne ora venarum aperiat & vlceret hic succus & cū torminibus & anxia molestia vacuet: datur cum bdellio vel tragacantho vel lacte dulci recenter mulso, aut mulsa vel sale: promptius autem purgat cum pauco sale gennæ & aromatibus. Idem, naxam autē ab eo corpori impressam delent aqua hordii, mulsa vinum, oleum. Elaterius succus ex huius fructu quomodo trahatur, Dioscor. docet, amarus extreme Gal. Tempestius est hic fructus, quando tactu solo succum ei aculatur Dioscor. autumno, Plin. tempore quo folia decidant, Marnardus ex Dioscor. Calidus secundo grad. Gal. Quibus iunctum elaterium nunc vomitum nunc deiectionem faciat docet Dioscor. Paulus dicit vacuare vt scammonium tribus obolis tritū

cum lactis cotyla, bilem & pituitam trahit, & ægre spirantibus prodest. Dioscorid. Iam noxam quam infert cucumer agrestis, aut seruabit, aut deponet extractum nostrum hydriagog. Ad ditis corrigentibus cedit noxa omnis; quamquam ea veneni instar furiat maiori dosi exhibita. At adiecta sunt corrigentia & non solum adiecta & apposita, sed & spagyrico labore repetito ita tractatum elaterium, ut omnè prorsus exsuerit virus. Si vino, hydromeli aqua hordei eluitur noxa cucumeri alinino vulgariter tractato, multo magis spagyrica digestionem, ablutione, filtratione iteratis ea procul fugabitur. Sublata noxa & remanente cathartica virtute, quid veneni obiiiciendum? Non omnis noxa venenata cuiuslibet. Noxium est humano corpori aliquid aut per se aut per accidens. Hoc noxium esse dici nequit simpliciter, nec artis correctione indigum. Illud *καλῶς* tale esse potest, & huic noxium alteri salutare potest esse.

esse: quomodo ergo venenum? Insuper noxa illa elaterio adiuncta aut essentialis est, aut accidentalis & aduentitia. Si essentialis & venenata noxa, cur in usum medicis venit & *quid duxerit* tantum habetur, nulla correctione emendabilis, nisi toto destructo. Destructo a. toto & veneno essentiali sublato, vis etiam cathartica evanuit omnis. Si hæsitat noxa in adiunctis, catharsin essentialibus possidentibus, levi arte tolli id poterit mali, salua substantia rei salutaris sique segregatur spagyria, calumniatoribus, substantiæ tamen integræ in hærenti adhuc, corrigentibus saltem adpositis nondum agentibus adhuc, mendacissimorum erit eiusmodi medicamentum venenatum proclamare. Iris Dioscorid. Gal. Mesuræ innoxia habetur & nostris exhibetur eius succus hydropicis utiliter. Esula fors punget virulentos calumniatores: at hæc medicorum coryphæis fuit in usu quotidiano. Malignam qualitatem & igneam, acremque aceto deponere auerunt,

additis astringentibus, glutinantibus. Atqui, si venenositas consistit in qualitate ignea, acri & erodenti, acetosis emedabili, salua nihilominus cathartica & hydragoga: nonne satius erit, istam qualitatem digestionem debita, filtratione & ablutione auferre. Apposita ista astringentia & glutinantia tum reliqua vobis visa corrigentia tantum abest correctionis auxilium præbere, ut multis exhibita enormiter obice abiecto purget. Partibus autem, in quibus maligna illa qualitas stabulatur, ad purgationem *Elulæ* proprium nihil faciens, digestionem & filtrationem per menstruum proprium segregatis, tutius longe & salubrius prodibit hydragogum, quam certe vestra ruditer efficta medicamenta a venenositate nunquam absoluenta. Retinent enim noxas partes, quibus non simul accisis secretisque, ut quæ ad essentiam rei neutiquam pertinent, non potest non noxa malefica vna superstes esse, quantumcumque labores, corrigentibus eam abolere.

Non

Non aboleri docet *ἰατρικὰ δάρασι* & effrenata purgandi libido etiam iusta dosi exhibitū.

II.

Diacydonium catharticum.

℞. Extract. mechoaca, ʒ 2.

diagrydii, ʒ ʒ.

Ol. macis

cinnamomi, ana gr. 6.

Succi rosar. Damascen.

cydoniorum, ana ℥ ʒ.

Sacchari fini, ʒ ʒ.

Coq. s. a. in formā diacython. pellucētis.

NOTÆ.

Nihil hoc remedii habet venenati, nisi diagyridium vobis sit tale. At vobis in vsu cotidiano diagyridium, non est electuar. non pilulæ, quæ non diagyridium nunc basis, nunc stimuli loco habeant. Vt cunque adhibeatur seu stimuli seu basis loco, venenatum erit, si venenatum. At correctum est, tragacanth. ptyllii mucilæq; succo & aqua rosar. maltreh. carne cydonior. myro-

balanis &c. Quomodo ergo venenū?
 Quid? Non modo vestra arte vulgari
 emendata est scammonia & ideo dia-
 grydium practicis dictum, sed & insup
 suo menstruo appropriato ita paratū,
 vt omnem noxam & virulentiam pla-
 ne deposuerit, tam clementer & tuto
 catharsin exercens suam, quam Man-
 nævel ex benignioribus quodlibet.
 Dubitatis? Periculum facite. Sed ca-
 nos pudet doceri, calumniari decet,
 senio proh dolor nō nisi liuorem pro-
 creante ex adynamia fors pullulantē.
 Infund. diagrydium in Aq. rosar. vel
 cydoniorum digerend. dum colore
 menstruum purpurascete inficiat,
 repetatur vsque dum id omni suo pri-
 uetur colore. Effectus administrati re-
 spondebit dictis.

III.

Extract. diacatholicon Rul.

Rx. *Agarici albifs.* ℥ 3.

rad. hellebori nigri correct. ℥ 4

Diagrydi recte prep. ℥ i β

trochiscor. alhandaal ℥ 1.

Species

Specier. diarrhod. Abbatis

Rheubarb. elect. ana $\frac{z}{5}$ 2.

Omnia debite infund. suo cuique affuso menstruo, digeranturque & extrahantur: Agarico, rad. hellebori nigri, Rheubarb. spiritus vini maluatici suffundatur colore specier. diarrhodon Abbatis perfusi: trochiscor. alhandaal vero hoc modo fiat extractio. *R. Trochiscor. alhandaal. q. s. digerantur in B. M. in Aquis appropriatis,* si spiritus vini tibi est suspectus, post aliquot dies filtrentur, repetatur digestio, & exacto digestionis tempore, filtratio: filtrata iungenda & in B. M. digerenda, dum appareat hypostasis in fundo vasis, aut tæcum a liquore puriore separatio: liquor purus putus per inclinationem a fæcibus separetur ac demum in B. M. tam diu digeratur, dum purissimus euadat rubini instar rubicundissim. & splendidissimus omnis nigrati amaroris & fastidiosa noxæ expers.

NOTÆ.

Radices hellebori nigri Hippocrati nostro frequētissimi vsus fuisse, monumenta eiusdem docent, tum effecta noxam omnem abesse etiam nobis vtentibus contestantur, etiam nullis corrigentibus additis. Nihil itaque venenati in se habebit, auctoris grauis-
simis, & effectis experientia demonstratiua exploratis, confirmantibus. Colocynthidi inerit. Quare non pilulis cochiar. electuar. &c. exigitur venenata? Correctam ingredi dixeritis. Correctio nulla exquisitior, quam quæ est in trochiscis alhandaal. Accedit altera correctio & spagyrica, qua digestionem & filtrationem id, quod nociuum, omne excutitur abiiciturque, vt pro amaritudine virulenta referat saporem subamarum, gratum tamē dulcedine quadam delibatum. Nullum itaq; venenum & hoc habet remedii. Cur ergo venenatum calumniamini? Bonorum virorum non est calumniari: sed errata, si qua sunt ostendere productis
argu-

argumentis evidentibus, quibus pateat, veritatem ipsis potius curæ esse propugnandam, quam proximum immerentem tam temere & nequiter conuitis & probris omnibus proscindere. Sitis ergo calumniatores, mendaces, dum probetis id esse, quod venenato rictu passim temere euomit. Telum unicum vibretis licet: Adstopharetram expediturus meam telis nondum vacuum suis.

IV.

Nepenthes Rul.

℞. Specier. diambra fidel. dispens. ℥ 15.

Extract. opii Thebaidei, ℥ 1.

Solutionis cornu ceruini, ℥ 10.

Cum spiritu pomorum citri arte Spagy. extrahantur;

Add. Essentia corallar.

magisterii succini albi

cranii humani

margaritar. ana ℥ 1.

Essentia croci, ℥ 1.

Lapidis Bezoard. orient. ℥ 5.

*Spiritus ambra grys. ꝯta
moschi
Ol. cinnam.
caryophyllor.
citr. ana ꝯ ʒ.*

F. l. a. Extractum Essatum.

NOTÆ.

Quid hoc spiret veneni, sane videre non possum. Opium si venenatum est, probari velim, nō nude affirmari. Et si venenatum eiusq; venenositas in theriaca, mithridatio, Philonio & reliquis opiatis infringi potest, vt innoxia & nō venenata haberi queant debeantq; felicius in hac compositione Nepentheos longe venenum amoliri poterimus, non modo venenosa qualitate contraria addita retusa, sed & omnino separata arte Spag. Quamquā opium Turcis edule est, & ad incitandas animos gratum & innoxium remedium. Si tamen suspectum esset & ex hætenus receptis opiatis exterminandum, commodissime sulphur vitrioli sub-

substituimus simplici paregorica eaq;
salubri τῆ παραύστη dotatum. Cuiusmodi
medicinam propediem in vsum pro-
ducemus, ipso sulphure vitrioli aliquot
experimentis certis tutissime opii vir-
tutem bonitate & excellentia parego-
rica superante satis perspecto.

V.

Tinctura Rheubarbari.

R. Rheubarb elect.

rosar. pallidar. recent.

Spiritus vini maluatici, ana q. s.

F. Spagyria Tinctura.

NOTÆ.

SPicam desideratis, qua actio Rheub.
lenta excitari putatur. Spiritus vini
maluatici stimuli satis indic Rheub. si
quo calcari habebit op^o. Mēstruū im-
p̄batur. Imp̄bentur vina medicata to-
tū Rheub. semp bibētia. Si incōueniēs
spiritus vini maluatici liquor, subdatur
alius. Mihi vsu innoxius spiritus. Nec
acrimonia eius pertimescēda, quæ spi-
ritui ex maluatico nulla: sique aliquid
adesset, tamen rosar. pallid. ecchylosi

Q²

retunderetur, vt in suauem plane abeat saporem eumque pergratum.

VI.

Extractio aloes specifica.

℞ Aloes succocitrinæ opt. & a sordibus repurgatæ (sordium enim tanta adhæret ei semper copia, vt libra vna Aloes, vix vncias quatuor substantiæ habeat integræ, residuo sordibus & alienitatibus quisquiliisque obsito & omnino reiiciendis) q. l. Aqua endiuia rite distillat. eliciatur, dum tincturâ rubini eximiam ebiberit totam, fæcibus sidentib. fiat separatio: separatum B. M. committatur, menstruum destill. separetur, mellea humi diffuente substantia. Huius exaltatæ ℞ ʒ 4. Add.

Succi essentif. violar.

persicor.

rosar. pallid.

cichorea

buglosse

borraginis

calendula

primule veris, ana ʒ 3.

Omnia

Omnia legitimo tempore collig. & digerantur, filtrentur; labor iteretur idem, aquæa humiditate balnei roris vapore lentif. ignis gradu difflante, dū in serapii ideam facescant: addendo insuper. *Extract. Rheubarb.*

folior. senæ, ana ℥ ii. ℞.

Essentia croci, ℥ s.

myrrha, ℥ i.

Ol. caryophyll.

cinnamomi, ana ℥ s.

magisterii tartari, ℥ i ℞.

F. massa.

NOTÆ.

Calumnientur & hoc liuentes medicastri, nullo examine indigum. Omnia benigna, & benignorū optima habet; adeo ut excellentius maleuoli nec viderint vnquam nec in vsum pduxerint. Et tamen sputis suis putidis & virulentis tam nobile remediū conspuere non erubescunt. Quid aloes rosatum extractum sibi quotidianū ad hoc nostrum aloes specificum? Vah, quot ἀμαξιαία τὰ ρήματα quæ phalerata

Q 3

verba pyrgopolinarum istorum, minimum tibi horum remediorum vsu cō-
 probatum si esset. Stercoribus superbiunt suis adeo, vt hæc nobilissima alto
 spernant supercilio. Venenata sunt; quia effectuum nobilitate salubritateq;
 euidentissima stercorea eorum conculcari experiuntur. Ad rem. Quod βοηθη-
 μαλικόν est, non potest esse φαρμακόν αυξ
 venenatum. Vt hoc remedium spagy-
 ricum ita &c. cuncta βοηθηματικά sunt.
 Ergo, &c. *Propositio axiomatis instat
 habet & hac ratione demonstranda;*
 Quod saluti est, contradicit ei, quod
 est veneno. τὸ βοηθηματικόν contrarium
 est τῷ φαρμακῷ. Illo affirmato hoc ne-
 gatur. φαρμακὰ ἴδ τῶν ἀλλοίων ἐρατρία. Assu-
 tum omnes meæ curæ abhinc multos
 annos concrediti vltro profitebuntur,
 & contestabuntur abunde exercitati-
 ones pragmaticæ curationum singu-
 larium. Quando itaque maledicere
 cessabitis? Quousque abutemini pati-
 entia nostra? quem ad finem effrenata
 sese iactabit arrogancia vestra? nul-
 lane

lane pietas, nullus amor in proximum
vos absterrebit a contumeliosis vo-
cibus?

VII.

Resina cathartica.

R. Terebinthina Cypria

Opoponacis

bdellii

masticis.

thuris

diagrydii, ana q. s.

Digerantur, sublimentur, circu-
lentur.

NOTÆ.

Ne hoc immune a morsu erit den-
tium caninorū vestrorum? In iterco-
ra impingite vestra, si nolitis fractos;
Solidiora hæc mea, quam ut vim per-
sentiscere rabidi canis mordentē va-
leant. Si retuleritis fætores obfitos, resi-
nam adite meam, ad sorditudinem
istam abstergendam admodum effi-
cacem.

Q+

IIX.

Spiritus catharticus Rul,
 ℞. Species diacarthami recent.

dispensat. ℥ 3.

Spiritus vini maluatici, q. s.

F. l. ar. spag. spiritus
 catharticus.

filtrationis & circulati. opera.

NOTÆ.

Parenti fuit spiritus vitæ aureus, sed ex trochiscis alhandaal effatus, magnarum virtutum earumq; tutarum. Non minorum virium est & hic, isque securus vsu, iam solus, iam commistus porrigendus. Species diacarthami in omnibus dispensatoriis sunt receptæ approbatæque, si quid veneni habent, id obtundens habebit simul. Nihil ergo venenum aut venenatum. Spiritusne vini maluatici? At is aquas vitæ, aureas aquas profitetur. Si venenatus, aquas mortis, non vitæ præbebit. Nocivus esto; quod morbo non sit cuncto conueniens. Hoc modo quodlibet etiam optimum medicamentum. *καλὰ τὶ*
 ergo

ergo noxius. Noxium relate, non esse potest simpliciter tale, multo minus venenatum. Quare ergo venenatum hoc extractum?

IX.

Rhodo stigma solutium.

℞. Extract. diagrydii

magisterii mastiches

succi rosar. pallid.

succi tragacanthæ, ana q. s.

Digerantur, filtrentur, circulentur

coagulentur q. s.

NOTÆ.

Succo rosarum vel aqua destillata rosata aut simplici ad tantam benignitatem Diagrydium reduci potest, ut omni ferocia exsutum effreni, omni benigna medicina purget clementius. Sed segregatione, digestionem, filtratione repetitis habebit opus.

X.

Aqua Antepileptica Rul.

℞. Hirundinum cum nidis suis lanuginosarum integr. q. s. coniiciantur in matrat. vel alemb. destill. & aq. inde

Q 5

effluentē relicto corpori super infund.
circuletur & destillatio reiteretur to-
ties, quoties opus erit: relictae faeces
spagyricae calcinentur, extrahatur sal
spirituale cum supra scripto appropri-
ato destillato: repetatur distillat. do-
nec tota qualitas per alembicum spe-
cifica sit exacta: in destillat. infund.

Essentia cranii humani, ℥ 3.

Extract. castorii, ℥ 5.

Essent. visci corylini

rad. & flor. paeoniae

certo tempore collector. ana ℥ 5.

Aq. flor. hyssopi

tiliae

lilior. conuallium cum proprio sale

spiritual. destillat. ana ℔ 1.

Aceti squillitici distillati, ℔ 5.

Digerantur omnia per bimestre,
circulentur & fiat l. art. Spagyric. Essen-
tificum antepilepticum.

XI.

Pulvis antepilepticus Rul.

R. Ef

Rx. Essentia cranii humani, ℥ 2.

corall. rub.

margaritar. ana ℥ 1.

magisterii succini ℥ 6.

Spiritus vitrioli dulcis. & in coagulum

reducti, ℥ 1.

Lapidis Bezoardici orientalis. ℥ 18.

Ambra grysea, ℥ 2.

Moschi ℥ 5.

F. Alcohol.

XII.

Pulvis diatartari Rul.

Rx. Crystalli tartari ℥ 1.

fol. senæ Alex. elect. ℥ 6.

sem. anisi

seniculi, ana ℥ 1.

sacchari ros. tabulati, ℥ 10.

Misc. F. pulvis subtiliss.

XIII.

Crystallinum tartarum hoc effi-

citur modo suaviss. iuxta

& utiliss.

*Tartarum eligatur opt. lauetur: solvatur
segregatione mediante: iterum coaguletur:
repetatur toties, quoties crystalli ideam re-
ferat artificii.*

A P P E N D I X

Aliorum medicamentorum cum plu-
rimorum ægotantium salute hæcte-
nus *εὐλόγως* vsurpatorum ;

quorum

DESCRIPTIONES IN LI-
bris artificum exstant

Passim obuiis.

*Oleum cinnamomi, succini, sulphuris acidū.
macis, mastiches, lisor. conuallium
terebinthina, myrrha,
lumbricorum terrestrium,
nucis muscata, tartari,
Oleum camphora, ruta,
vitrioli dulce, anisi
acidum. feniculi
stomachale, rorismarini,
colocynthidos, pneumato picron
dictum*

Balsa-

Balsamum sulphuris. de galbano.

pneumonicum

paregoricum

saturninum.

Aqua bezoardica, ophthalmica

rhizotica, melanophyga.

cardiaca seu cardialis.

vulneralis

antidysenterica

paregorica seu antipodagrica.

magisterium succini

cranii humani

tartari

corallorum

margaritarum.

Crocus Martis

sulphur vitrioli paregoricum.

Sal absinthii

hellebori nigri

iuniperini

rad. ononidis

cardui bene dicti

vitrioli

sibii

saturni.

154 Elenchus Remediorum Spagyricorum.

Meracrius Philosophicus,
Sulphur solare.

Extractum pilular. Ruffi,
aperit. M. cum Rheub.

calami aromatici

angelicæ

bellebori nigri.

asaræ

Tinctura corallor. rub.

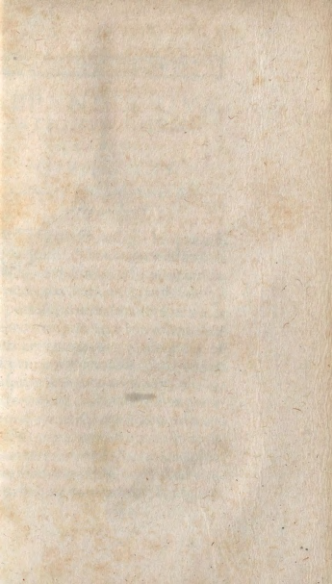
hematit.

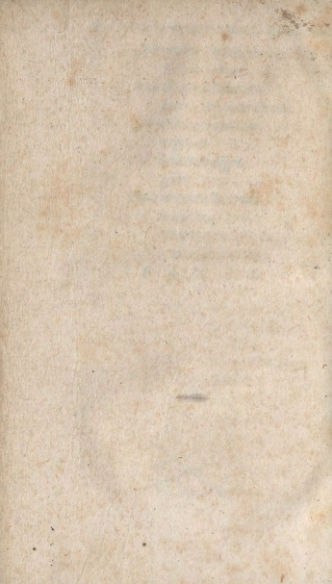
tartari, &c.

F I N I S.

APPENDIX QVÆ
STIONVM CHYMI-
CARYM.

QVÆSTIO LXV.

*An lapis Philosophorum ex Mer-
curio vulgari?*

Negant Philosophi Mercurium
cum sulphur vulgare ad arcanū
istud Philos. esse accipienda.
Quis n. tam demens sit, vt stabile qd
& perfectum metallū ausit sperare ex
Mercurio, principioque volatili? Au-
rum argentumque reducendum est
ad primam materiam, quæ vocatur
Sulphur & argentum viuum, non q-
dem vulgare, sed artis, arte ex perfe-
ctioribus metallis eliciendum. Id quod
& Auicenna in tractatu de minera-
libus vere scripsit. Debet enim argen-
tum viuum nostrum seu Philosopho-
rum habere naturam auri & argenti,

hoc est fixū esse, & in igni permane-
 re; caliditate quoque & siccitate sua
 argentum viuum vulgare vincere, &
 eius humiditatem frigidam abolere.
 Nullum autem metallum adeo est fi-
 xum calidumque & siccum, vt aurum
 argentumque. Ex his ergo eliciendus
 Mercurius artis. Rosar. mai. suadet, ne
 opereris nisi cum Mercurio & auro
 ad aurum, & cum Mercurio & Luna
 ad Lunam. Nam in his tantum confi-
 stit artis beneficium. Quiuis operari
 in solutione & sublimatione duorum
 luminarium primam labores, vt ex eis
 fiat Mercurius. Ros. Philos. Tres par-
 tes habet Philos. scil. Mercurium, So-
 lem & Lunam. Ex his coniunctis sci-
 uit Pater Hermes conficere tincturam.
 Sed tamen hydrargyrus vulgaris, non
 omittendus omnino, generatione,
 & mixtione ex contrariis existente
 sed terminandus, reducendusque per
 principium actiuum, calidum & siccum
 hoc est sulphur & Mercurium Philos.
 Negantes Mercurium vulgarem dicitur
 lapidum

lapide Philos. esse oportere, etiã quous modo præparatum, vtuntur argumento, quod ille nec pprietates nec effecta habeat Mercurii Philosophici. Est enim volaticus, frigidus, humidus, indigestus, & nec se nec alia potest transformare, quin omni caret natura aurifica argentificaque. At Mercurius Philoloph. non tantum fixus esse debet, verum etiam cum iũctus hydrargyro fuerit, id igni detinere: Debet etiam esse ex corpore perfecto extractus, calidus, siccus, digestus, habere conditionem hydrargyri vulgaris, quod attinet ad consistentiã & motum, ita vt tactu manus non inficiat, nec madore nec nigritie: iungitur vulgari inseparabiliter, ob naturæ conuenientiam, quomodo videmus aquam aquæ confundi, penetrãte totam tota & vndiquaque ingrediente: Insuper in vnione & amplexu vulgaris non est otiosus, sed eius humiditatem Phlegmaticam exsorbet siccaturq; frigiditatem tollit, inductaque nigri-

tie ex corpore postea in puluerem
 eum conuertit: quæ omnia vulgaris
 præstare non potest, cum sit patient
 subiectum, non agens. Itaque Mer-
 curius Philosophicus artis adminicu-
 lo elaboratus vulgarem Mercurium
 in aurum & argentum transmutat:
 quin ex Mercurio crudo vulgari me-
 dicinam efficit, quæ eodem modo
 transmutare imperfecta potest, nec id
 parua quantitate. Vt, licet Mercurius
 vulgaris effecta proprietatesq; Philo-
 sophici lapidis nõ habeat, affinitatem
 tamen sortitur cum eo tantam, vt in
 eius naturam transire, mutariq; ipse &
 vna imperfecta mutare queat, medi-
 um coniunctionis & pars sceminei se-
 minis, subiectumque transmutatio-
 nis. Tria itaque sunt, quæ constituunt
 artis materiam, aurum, argentum &
 Mercurius; seu Mercurius auri, Mer-
 curius argenti & vulgaris. Hæc red-
 cuntur ad duo, nempe ad Sulphur &
 Mercurium; fixum & volatile; & tan-
 dem in vnam aquam eiusdem naturæ
 propte

propter naturam homogeneam. Ut
sic in hac materia sint tria, quæ etiam
nominantur spiritus, anima, corpus:
Mas, fœmina, medium cõiunctionis,
scilicet semen & aqua: sint & duo: sit tan-
dem vnum.

QVÆSTIO LXVI.

*An lapis Philosophorum veterum Philo-
sophorum testimonio locupletari tan-
tarum virtutum?*

Si quid priscorum Philosophorum
monumentis fidei est adhibendũ:
eodem lapidem Philosophicum vir-
tutibus suis excellenter proficuis aliis
rebus omnibus naturalib. artificiali-
busque præeminere miraculose opi-
nandum est, dolendumque intime,
nulli felicissimi huius seculi & vni-
quaque sagacissimi, prius longis post
se, solertia, perspicacitate rerumque
naturalium euidentia explorata ex-
actus vsuque absoluto relinquētis pa-
rasangis, filiorum, aut certe paucissi-
mis tam celebratissimam medicinã,

in vsum generis humani deficientis, fenescantis magis magisque emotiētis, eoq; huiuscemodi nobilitata medicina indigentis, non æque esse exploratam. Morieni lapidis Philosophi præconia hæc sunt: lapis noster inq; est aqua extracta, & separata, a corpore nostro, quæ dicitur prima materia. Et illud elixir est, quod medicina perfecta dicitur, quæ habet virtutem ante omnes medicinas & potiones sanandi infirmitates omnes hominū. Iam vero, quantæ sit virtutis, quantumque in metallorum tum vegetabilium, tum animalium, tum & hominum restitutionem & conseruationem, audiamus. Ob id enim veteres eam vocarunt elixir, aurum potabile seu Philosophorū, aquam vitæ, tincturam, lapidem pretiosum, medicinam, quæ in tria rerum genera, animale, vegetabile & minerale, actiones mirandas producit, vnde etiam nomē retinet lapidis animalis, vegetabilis & mineralis. Siquidem ea medicina corpus humanum ægrū

sanitat

sanitati restituitur, metalla imperfecta in aurum vel argentum transmutantur, lapides pretiosi imperfecti perficiuntur, & vegetabilia hoc imbuta liquore, etsi prope arida & exsucca reviviscunt, ac a tæbe sua, quolibet etiam tempore, in virorem prorumpunt. Est itaque Philosophorum aurum seu lapis quædam medicina temperata, quæ tanquam forma, separata a suo corpore ad tantam subtilitatem redacta est, ut in quodvis sibi obiectum, instar formæ cœlestis in præparatam a natura sibi materiã operetur. Unde constat quotiescunque Philosophi de hoc lapide Physico aut Metaphysico sunt locuti, metalla transmutante, hoc intellexisse de metallis corporis humani, hoc est morbis, quæ per metalla Metaphysica, hoc est, longævum, essentiam quintam permutari possunt. Est enim fere incorruptibilis ac immortalis temperata, per elementa ipsa purificata, & secreta a facibus 4. elementorum, quæ sunt corrupti-

onis causa potissima, ut volunt Philosophi, quæ ideo corpus sanum & temperatum efficit, veluti spiritus vitæ, cuius vi & ope omne indigestum natura aut digerit, aut expellit superuacaneos ac peccantes humores, eorum qualitates retundit, spiritum viuificat, molle indurat, durum emollit, spissum rarefacit, rarum inspissat, macrum impinguat, pingue extenuat, calidum refrigerat, frigidum calefacit, siccum humectat, humidum exsiccat, denique calorem naturalem seu humidum substantificum corroborat ac confirmat. Estque veluti (ut scribunt prope modum omnes) medicinale corpus vniuersale, ad quod omnes medicinarum particularitates reductæ sunt ac infusæ, propterea, quod illa est quinta veluti natura quædam a Philosophis inducta, siue essentia, siue anima tenuissima, putrefactioni seu corruptioni diutissime plurimumque resistens, soluta omni concretionem mortali, cælestis simplexque elementorum substantia

ria, sublimatione illa chymica ad hanc spirituales naturam adducta, vt Platonici idæas a materia seiunctas, substantialisque existimauerint. Quam tamen medicinam nolumus prorsus incorruptibilem affirmare, cum ex reb^o naturalibus fiat & constet: Attamen ad eam subtilitatem & tenuitatem & simplicitatem spiritualē redacta est, vt heterogeneous nihil in se continere videatur, a quo corrūpi possit: quo fit, vt agrotis exhibita eos longo tempore in sanitate conseruet. Summus ille vir & Philosoph. Hermes trimegistus spag. exercitatissimus verissimā ac certissimam artem spagyricam affirmat sic scribens in sua tabula Smaragdina: verum sine mendacio certū verissimum id, quod est superius, est sicut id, quod est inferius, & quod est inferius, est sicut id, quod est superius, ad perpetrāda miracula rei vnius. Pater eius Sol est, Mater eius Luna. Portauit illum ventus in ventre suo, nutrix ei^a est terra, & vis eius est integra,

si versa fuerit in terram. Sic habebis
 gloriam claritatis totius mundi. Ideo
 fugiet a te omnis obscuritas. Ex hoc
 fonte omnes alii Philosophi suas ex-
 perientias hauserunt, non tantum in
 lapide Philosophico ad metalla transf-
 mutanda, sed etiam ad vniuersalem
 illam Medicinam seu quintam essen-
 tiam extrahendam, quæ omnibus in-
 firmitatibus mederetur, ad quam po-
 tissimum respexit Hermes. Ad eam
 spectarunt omnes omnium Poetarum
 Historiarum, quæ ideo dictæ sunt Fabulæ,
 quod fictis narrationibus, & multis ver-
 borum inuoluctis ac sub fabulis rem
 tam nobilem ac pretiosam tegerent
 ac vulgo occultarent. Qualis est pere-
 grinatio Iasonis in Colchos ad vellus
 aureum reportandum. Qualis etiam
 Fabula de hortis Hesperidum, aurife-
 ro nemore pretiosis, vbi Draco perui-
 gil custos atque obseruator, malis au-
 reis conseruandis inuigilabat, quem
 Hercules dicitur interfecisse, & aurea
 poma ad Euristheum retulisse. Quæ
 quidem

quidem figmenta Eustachyus & Suidas celeberrimi auctores Græci de arte Chymica interpretati sunt, cuius quædam artis tam nobilis virtutibus atque effectis multi leprosi, epileptici, hydropici, paralytici pristinae sanitati sunt restituti. Cuius rei fidem faciunt Albertus Magnus, Thomas de Aquina. Arnoldus de Villanoua insignis Medicus Neapolitanum quendam Regem leprosum, auro suo potabili restituit: de quo celeberrimus ille Iuriscoñsultus Ioannes Andreas scripsit in Com. in Speculatorẽ, titulo de falsis, se eum nempe Romæ vidisse antecedentes & aliquot annos aurum optimum & omni exanimis indicio probatissimum facientem. In Rosario Philos. scriptum exstat: Hominem & quodlibet animal præseruat in cõseruatione sanitatis. Lamina vero crystalina, quæ est elixir album, si detur in quantum granum sinapis febricitanti, curat ipsum. Etiam leprosus si per quatuor anni tempora de eadem

lamina purgatus fuerit cum puluere rubeo, vnde fit Sol, bis in anno, Martio & Septembri, curatur. Vterque puluis albus & rubeus sanat sciaticos in periculo mortis. Sanat etiam Paralyfin. Item, si puluis teneatur ad nares in partu laborantium, liberantur. Hoc dicit Hermes. Geber quoque dicit, quod Elyxir rubeum omnes infirmitates chronicas, de quibus Medici desperarunt, curet: & facit hominem iuuenescere vt Aquila, & per quingētos annos viuere & amplius, vt aliqui Philosophi fecerunt, qui vsi fuere eo tribus vicibus in hebdomade, quantum granū sinapis. Est herba, quæ vocatur Saturnus de canalibus, de qua fit talis medicina. Quæ e nota, quod omnes infirmitates, quæ a vertice capitis vsq; ad plantā pedis generantur, si fuerint vnus mensis, in die: si vnus anni in 12. diebus: si ex longo tempore, in mense curantur: quia sicut curat omnia Metalla infecta ab omni infirmitate, sic & humana corpora. Iterū
Her-

Hermes Rex Græcorū & Pater Philosophorum ait: si de Elyxir nostro omni die vsque ad septem dies sumseris pondus currobiarum, capilli tui cani de capite tuo cadent & renascentur nigri, & ita de sene fies iuuenis & fortis. Arnoldus ait: Hic lapis noster virtutem habet efficacem omnem sanandi infirmitatem super omnes alias medicinas Medicorum. Nam animam lætificat: virtutem augmētat, conseruat iuuentutem, & renouat inuentutem. Non n. permittit sanguinē putrefieri, nec Phlegma supra dominari, nec Choleram aduri, nec Melancholiam super exaltari. Imo sanguinem supra modum multiplicat & mundificat: contenta in spiritualibus purgat, & omnia corporea membra efficaciter restaurat & a læsione custodit: & generaliter, omnes tam calidas quā frigidas, tam siccas quā humidas infirmitates arctissime sanat p̄ omnibus aliis medicinis: quoniā si ægritudo fuerit vnius anni, sanat in 12.

diebus: si vero antiqua fuerit, ex multo tempore, sanabit in vno mense: & breuiter omnes malos expellit humores, bonosque inducit. Quid de præconiis medicinæ vniuersalis tot tantisque? Esto medicina, vt est, diuina; nõ tamen hyperbolicis encomiis videtur dedecoranda. Suum cuique tribuendum: nobiliter agens nobilitandum præclare; ignobiliter & tamẽ alicuius virtutis, nec hoc defraudandum suo honore. *Arte spagyrica Dei benignitate* eo progredi artifici licet, vt ex perfectioribus metallis ad suam primam materiam reductis & astralibus factis præstantissimam medicinam fabricare affabre queat. Num autem tantarum virtutum excellentia exsplendescat, experientia demonstratiua & exẽplis veris stabilita deficiente, fidei præcorum Philosophorum nil detrahendum putẽ; sed tamẽ ita habendũ, eos amore sui & medicinæ captos tantũ adscripsisse medicinæ illi, plurimis quidem eximie auxiliatæ, verũ haud cunctis,

cunâctis, quantum nostrates Medici & Græci suis Polycrestis Hermetica tamen medicina longe inferioribus, Mercurium, perfectissima aurum argentumque magni esse vltus eiusque efficacis quotidiana comprobatur experientia. Si cruda & indigesta multum humano generi ferunt auxilii, quid de essentiis eorum & ad cœlestem subtilitatem reductis sperandû? Hydropem, podagram, epilepsiam, apoplexiam, lepram lapide hoc Philosophico fugatos experimentis patet luculentis grauium vitorû. Quare, si grauiissimi morbi aliisq; medicamentis refractarii elyxire Philos. depelluntur; etiã leuiores *ppullabûntur affectus;* vt medicina omnib. aliis iure merito sit *pponēda & æstimāda maximi.* Excellens analepticû est, quo natura labefactata & iam pene intermoritura oppido & momēto citius refocillatur reuiuiscens, quę nullis nec medicinis nec nutrimentis ante erigebatur. In paucis in sup affectib. locus nutritioni

est, natura caussis morbificis occupata. Recreanda tamen, vt fortius aduersus hostem insistere queat. Cardiaca in promptu sunt, quorum quædam crassarum partiû naturæ ingrata, segniter agendo nil præstant: quædam expeditiora sunt, omnia ad lapidis Philosopher. principia & fabricam accidentia longe tamen & natura & opera illo inferiora. Quid enim auro bracteato, margaritis, corallis virium inerit cruditate, indigestiõe molestis naturæ? si hæc cruda cardiaca sunt & naturâ refocillantia, quid de auro in primâ materiâ suâ reducto & astrali facto expectandû efficacitatis? caussas morbihcas, cacochymiâ, recte administrata hæc medicina, corroborata natura rectius pharmacis catharticis educet. Nec deses erit in vulnerû, vicerû curatione, balsamo vitæ, sanationis auctore, suffulto. Tò vniuersale nõ accipiendum, quasi omnibus medeatur affectibus. Si plurimos sustulerit, satis est. Non omnis morbus curabilis est.

est. Si quis est incurabilis ita vt aliis remedijs non cesset, medicabilis medicinæ huic esse potest, ægro & externis consentientibus. Quidam morbi diuinitus ad puniendum impios imittuntur, vt nullum remedium, refragante Deo, saluti est possit. Sed satis. Certiora experientia vsuq; prudenti possessorum lapidis temporis tractu patebunt.

QVÆSTIO LXVII.

An aurum arte fieri queat, ex imperfectis metallis transmutatis?

A Cerrima est controuersia inter Chymicos & Philosophos Peripatericos: hos negâtes cōstanter, aurū argentumque ex hydra gyro & imperfectis metallis, adiuuante arte posse p naturam produci ad imitationem operis subterranei: illos & auloſia & experimenti certis fide dignorum artificum tum rationibus firmis asseretes, vt quæstionis veritas elucescat, negan-

bb

tium argumenta obiter delibabimus,
 responsionibus concisis additis.

*I. Argumentum ἑσθητικῶν
 oppugnantium.*

Species in speciem non mutatur.
 Ergo metallorū metamorphosis
 omnino impossibilis & arti & naturæ.
 Negatur connexum. Antecedens
 corruptione & generatione naturali
 cotidiana conuellitur. Quidquid n.
 fit, ex aliquo id fieri necesse est, aut ex
 nihilo simpliciter. Non hoc: ex nihilo
 enim nisi nihil fit: illud ergo. Illud
 si est aliquid, erit τὸ δὲ τι. Hoc nonne
 species? Ex specie igitur intereunte
 fit alia species. In natura enim corru-
 ptibili interitum esse specierum indi-
 viduarum suo modo, negare nemi-
 sanus potest: neque tamen ideo inte-
 rit genus. At corrupta specie, gener-
 ratio vna interibit? Negato genere
 negatur species, sed non contra. I-
 quus quia non es; ideo nec animi
 eris

eris? Verum quidem est, omni specie totaliter sublata, genus tolli; quia quod commune est omnibus simul tollitur. Sed impossibile est hoc fieri in natura ordinaria. Semper enim manet genus & subiectum seu materia, quæ tot marū pluriū est susceptiua. Specie autē constituit coniuncta materia forma sub suo genere, & potissimū nominatur illa ex forma quæ cum perit singulariter, manet tamē materia, quamq̄ non sola. Immediatē & continue forma formā sequitur, ita ut sola cogitari quidem possit, esse vero nequeat.

II. Argumentum.

A priuatione formæ metalli, non potest regressus fieri in habitum. Ergo nec potest transmutari in alteram speciem & consequenter nulla metaschematismus inferiorum metallorū in aurū. Prius patet axiomaticè recepto; a priuatione ad habitū non datur regressus; Quod morte deletū est, non

potest nec arte nec natura reduci in vitam. Resp. paralogismum esse, & rationem antecedentis imbecillā. Nihil enim prohibet, in aliquibus nō dari regressum a priuatione ad habitū, vt a mortua beſtia ad viuam. Satis esse species alias bene posse inter se transmutari, vt ex aere ignem fieri vel aq̄, & ex hac aerem vel terrā; ex stibio plumbū vel hydrargyrus, ex hydrargyro plumbum, ex plumbo hydrargyrus. Vt antecedentis probatio sit tantum particularis & lubrica. Non enim si in viuientium genere non datur regressus, (quamquam apes & vespe mortuæ, oleo & aceto reuiuiscere dicuntur, & muscæ aqua suffocata cinerib. restitui; pulices diuisi renasci:) a priuatione ad habitum non datur in inanimatis regressus. Quid notius est in Physica, quam in generatione & corruptione fieri motum a priuatione ad habitum, & ab habitu ad priuationem? Quid ni possit, quod aqua fit, in aerem abire, & hinc in aquam reueri?

III. Argumentum.

Non datur circularis generatio; daretur autē in natura, si ex metallo corrupto generaretur metallum. Nulla ergo est transmutatio. Negatur idem connexum. Dari circularem generationem demonstrat Aristotel. in Element. & quæ elementorum habent Symbolum; veluti halitibus & vaporibus qui ex aqua in aquam reuertuntur reciproce. Ita 1. Meteor. c. 9. Radii humorem terræ disgregatum in vaporē mutant, qui infrigidatus redit in aquā seu humorem, reciditque in terram, ubi denuo potest resolui & coire. Ita sunt circulares generationes lib. 3. de celo, lib. 3. posterior. 2. de ortu cap. ultimo. Circularis est generatio in insectis nōnullis, vt genere bombycū, ubi ex verniculato ouo fit eruca viuēs, ex hac Chrysalis, inde Nymphea, hinc nicedalus, qui ouo genito rursus incoat generationem. Ex terra factus homo in terram redit. Si itaque ex a-

nimali corrupto fieri potest animal aliud; etiam ex metallo vno destructo metallum aliud hocque longe facilius quo maior est & vicinior consensus & dispositiones magis congruētes. Sed illud. Ergo hoc. Item: si circularis generatio est naturæ maxime conueniens, non abhorret ea a metallis: sed est illa. Non itaque ab metallis abhorret. Verum etiā circulari reuersione negata, quam Aristotel. per formarum specierumq; mutationem fieri docuit 5. Histor. & lib. 3. de generat. animal. transmutatio metallorum in aurum locum haberet, veraq; foret *metabasis*. Chymicis non de circulo sollicitis, sed de progressu duntaxat a forma imperfecti ad perfectioris, a non ente ens, a potentia ad actum.

IV. Argumentum.

Metalla appetitu naturali ferunt ad optimum speciei suæ, in eoque acquisite conquiescunt conseruarique gaudent. Ergo nulla esse potest transmutatio

mutatio inferiorum metallorum in aurū. Nugationes sunt meræ, & principii petitiones. Ferantur ad optimū. Hoc aurum esse, dudum est euictum. Ad aurum ergo concupiscunt contēdere metalla imperfecta. Sed si de appetitu suo seu ὄρεξι naturali frustrētur, præpeditus appetitus ille naturalis arte promouendus, impedimētis remotis? Hoc si licitum erit, etiam possibile. Hoc per naturam, ὄρεξι duntaxat actione sua disturbata. Illud aduersarii vix dabunt. Dent necesse est, natura dante, conualescere finem vltimum adeptum largior. At metalla inferiora non sunt finem sui perfectū consecuta. Non ergo quiescent dum perficiantur? Quid obstat perfectioni? Non natura. Hac enim apta sunt & nata ad vltimū finē. Aliud & alienum obstabit ergo. Hoc tollendū aut natura, aut arte. Non illa, quia illaqueata non est virium expeditarum. Hac ergo. Hac remoram submouente & stimulante natura, quidni me-

talla naturæ motu iam expedito ad optimum tendent? Quin & optimum attecuta non cōquiescere queunt diu materiæ appetitus diuersi & priuationis ad varia & contraria naturæ nomine. Hinc corruptibilia naturalia. Appetitu hoc aduersariorum asserto, æternitatem naturalium simul asseuerari oportebit. Arist. 1. de anima 3. quidem αἰ, inquit ὁ κίνηται εἶσσι, καὶ ἡρεμεῖ ἐν τῷ εἶσι ὁμοίως ὅ καὶ εἰς καὶ εἶται βία, καὶ ἡρεμεῖ ἐν τῷ βία. Sed nullum inde confectarium extrui potest omnia in fine suo quiescere, nec alio motu principio a priore motus hinc repelli posse, in quodidem quiescere licet. Quiescunt nam & in eo fine & optimo, quod τῷ βία & per vim externam ipsis contigit ἡρεμεῖν. Sint ergo & metalla inferiora & imperfecta de naturali sua forma deiecta & in aliam mutata arte, procurante & intus agente natura: Quare non ibidem placide refrenata & contenta requiescent?

V. Argumentum.

Perfecto nihil potest addi. Inferiora metalla, plumbum, æs, ferrum, stannum sunt perfecta. Ergo eis nihil potest addi. Assumptum probatur. I. quia illa species sunt: quælibet autem species, perfecta. II. optimus fecit optimum: non autem fecisset optimum, si imperfectum fecisset. III. Si species non esset perfecta, continue ea aspiraret ad speciem perfectiorem, nec quiesceret in vili. Siquæ tenderet semper ulterius, esset tandem una species. Propositionem probant. I. Quia si posset perfecto addi, non foret in summo suo essendi. Sed respondetur, connexum falsum esse, & syllogistiam. Vtraque pars antecedentis vacillat dubia. Perfecta enim *οχι* habent quandam ad alia, ut perfecta in se esse queant, ad alia tamen respiciendo priuationis insitæ ratione, imperfecta sunt. Ut ouum in se quidem perfectum est, & in sua forma quiescere potest; at quia priua-

tum est & aptitudinem habet in se ad animal, huius relationis ergo imperfectum est, & promotionem, aliunde accepto motu ad nobiliorem formam sui non substantiæ adci amētum exigit. Species enim perfecta in se est, nec quidquā ei ad speciem, qua definitur, deficit, sed generis imperfectiōne describitur duntaxat. Ita inferiora metalla, stannum, plumbum in forma sua perfecta esse possunt, & in ea forma quiescere, nisi accepto vltioris motus principio patiantur ad aliud, passibilia videlicet propter talem materiam, & ferantur ad nobiliorem, formam determinatam, siue natura id fiat, siue arte, vique; in genere autem metallico imperfecta omnino sunt, quiescentiaque in imperfectiōnis forma manent relate ad aurum, quod equidem perfectius & perfectissimum est.

Argument. probat. I. Non arguit consequens, etiam dato hoc; speciem quamlibet esse perfectam. Quamquam

quam non omnis perfecta esse dici potest, relate considerata ad aliud perfectius, ad quod moueri natum est natura. Vt ouum perfectum respectu tamen animalis ad quod moueri aptum est, accedente motus principio, imperfectum sit necesse est.

II. Ignorat elenchum. Optimum quid esse potest in sua specie, & tamen imperfectum genere. Essentiarum enim analogia quædam est, ut aliæ sint nobiliores aliis. Ignis ære, aqua terra nobilior, quia formalior, hæc vero materialior. Optimus optimum quidem facit: sed quare non & bonum, & melius faciet? Si hoc, ut hoc asinus docto imperfectior demonstrat, etiam imperfectum fabricabitur; optimum si tibi duntaxat perfectum a natura; Hyponemium ouum optimum sit, at melius potest fieri perficiq; ut vere optimum sit, dum transit in ouum uniuocum, seipso; Arist. 3. de generat. anim. cap. 4. 3. Ineptum est, turpeque petit principium. Species variare, excellentiaque

alias aliis præstare manifestum est, ut quæ species perfecta, respectu alius perfectior esse fierique queat, nulla necessitate coacta tamen, ut ad perfectiorem tendat, in sua quiescere satagēs. Sic exemplo ouum, quod respectu animalis imperfectum est, at perfici potest fierique animal, principio motus suscitato & adaptato; hoc negato quiescere potest in sua specie imperfecta. Sic triticum, nisi seratur, nõ tendit ad perfectiorem speciem, quiescēs in sua vili. Falsum itaque, fore vnã speciem tandem rerum, ad quam omnes aliæ species aspirarent semper. Non enim est vnitas motus, non ergo vnitas speciei, motu interrupto, speciebus sæpius in imperfectionis genericæ formis quiescentibus.

VI. Argumentum.

Naturam vel arte adiutam non posse facere permutationes in substantiis rerum, sed tantummodo in accidentibus quibusdam. Ergo nec metallo-
rum

rum μεταβολῇ arte astrui potest. Nullę ergo mutationes substantiarum; aut si quę sunt, alterationes erunt? Itaque vna duntaxat substantia erit, in vniuersa elementari regione, in qua omnia generabuntur solummodo alterata. Sed quid Arist. 1. de ortu text. 20. alterius generationem semper in substantiis esse alterius corruptionem asserenti?

VII. Argumentum.

Species non miscentur. Ergo non potest ex inferiorib. metallis fieri aurum arte. Antecedens probatur, quia Arist. teste 1. Metaphys. cap. vltimo, species vna ex multis speciebus fieri nequit; ἐκ πολλῶν ἀρισμῶν εἰς ἀρισμὸς γίνεται; ἐξ εἰδῶν ἢ ἐν εἰδῶσι πῶς; sed neganda cōsecutio. Quamquam enim datur, species non misceri, consequens non erit protinus, transmutationem propterea nō dari; quod transmutatio sit absque mistione, vt si hoc transmutatur in hoc, ex aere aqua, manente subie-

cta, absque vlla mixtione, textus citatus *ἐπιπορευτικός* est, affirmans species se habere vt numeros. At ex duobus & plurib. numeris fit vnus. Ergo ex pluribus speciebus potest fieri vna; ex elementis numero discretis inter se mixtis corpus vnum mixtum. Neget tamen Arist. specierum mixtionem inter se hoc loco. Quas species intelligit? Nonne Logicas? Vtique. Ibi enim differit de ideis Platonicis, quibus affirmatis, etiam specierum inter se coalitionem, complexionemque logicam affirmari necesse erit, eamque non nisi vniuersalem separatamque.

III. Argumentum.

Ex duobus entibus per se, non potest vnum ens per se fieri. Transmutatione metallorum asserta, exque tinctura & plumbo auto facto, fieret compositio ex duobus entibus per se, &c. Respond. axioma dari posse, de manentibus actu intellectum. At in generatione pereunt formæ præexistentes materia priuatæ; in mixtione manent

nent potentia, in vnum totius homogenei actum conspirando, qui iam est vna forma vnius misti. Ex plumbo auro facto, tincturæ & plumbi formæ nõ coalescunt in vnum, nisi generationis modo, altera deperdita; & sic ex duobus entibus actu per se non factum est ens vnum.

IX. Argumentum.

Speciei in speciem aliam transmutationem confirmantib. Chymicis Eruca in bombycem; bombycis in papilionem permutatione, negant michymici substantiæ mutationẽ esse, sed duntaxat accidentium, exq; eruca fieri papilionem non permutationẽ speciei in speciem, sed per pfectionẽ. Sed Respond. hanc ipsam progressionem ab imperfectione ad perfectionem arguere permutationem speciei in speciem. Eruca siquidẽ in pfectior censetur bombycis respectu, & formæ ultimæ, cui subordinata illa: vtraque tamen perfectio quædam formarum gradibus distincta.

Species ergo, & speciei in speciem aliam transmutatio. Si accidentiū duntaxat permutatio, idem maneret subiectum, tam bombyx esset ante bombycē & membra substantialia bombycis antequam ex potentia prodiret.

X. Argumentum.

Ex ovo per erucam, bombycemq; tandem exstat papilio: quia in viuis subordinatio quædam succedentium: at in metallis hæc subordinatio inuicemque transmutatio neganda; quod metalla iam consistunt & ad finem puenierunt propositum. Respon. argumentum posterioris falsum est. Pat. n. utrobique ratio est, & successio formarum subordinatarum ultimæ: tam in metallis est alterenda, quam in viuentibus. Successionem hanc comprobat mineralis ætologia, & experientia artificum, tum demonstratum supra satis.

XI. Argumentum.

Si metallorum forent metamorphoses,

phoses, ordinaria essent naturæ opera, tam extra quam intra venas, progna-
scentia ordinariæ. At hoc falsum. Er-
go & illud. Negatur antecedens.
Quandoquidem artificibus explorati-
tū est, ex ferro natura factum est æs in
minetis terræ & extra, ex plumbo ar-
gentum &c. Ideo imitando naturam
expeditius moliri id operis naturæ at-
tentant Chymici. Nec vnquam me-
tamorphosis ista fieret arte, si nulla
naturarum in hæc esset propensio.
Ordinaria autem sunt ea, quæ iuxta
ordinem naturæ vi causæ internæ ex
hoc fiunt hoc, & determinata ex de-
terminatis.

XII. Argumentum.

Cuius primi auctores fabulosi, id i-
psum fabulosum. Chrysopeæ primi
auctores fabulosi sunt. Ergo & ipsa fa-
bulosa. Minor probatur: quia si Her-
mes Moses fuit, & Hermeti Chryso-
peæ adscribitur, nõ oportuit Mosẽ
migrare in terram sanctam. Atqui in

hanc migravit. Ergo. Sed antecedens damnatur falsitatis. Ex nullo siquidem auctore historico liquide constat, Mosē Hermetem fuisse; nec sciri potest, Mosē artem Chymicam vel docuisse vel exercuisse. In actis 7. Mosēs eruditus omni sapientia Ægyptiorum perhibetur fuisse. Chrysopeia tum ibi locorum vigebat. Nouerit fors eandem; non propterea ipsum manere in Ægypto oportuit, sed iussu diuino terram sanctam adire. Num autem primi auctores Chrysopeia fabulosi & vani fuerint, theatrum Chymicum vos docebit abunde ut & Hermetem tum Mosē discrepantes personas. Et si Mosēs Chrysopeiam est edoctus, eamque exercuit (edoctum fuisse exactis demonstratum iam est; omnes enim artes Ægyptias calluit, inter quas Chrysopeia non postrema floruit) Mosēs non fabulosus erit auctor, doctorque.

XIII. Argumentum præstigiatorum.

Chrysolopœiæ experimenta fiunt per magiam præstigiaticam, fraudesque alias. Fallax igitur & præstigiatrix. Respon. Quod ab impostoribus & Pseudochrysolopœiis fit, per dolum fraudemque, id artificibus non est calumniose tribuendum. Si præstigiatrix ars esset, non comprehenderetur præceptis istis, quæ ex natura traduxerunt artifices, & operi suo accommodarunt: non astipularetur eis affirmatio transmutationum veritas; non potentia nature; non tot sincerissima facti auri exempla, historiæque summorum virorum fide certa indubitataque exstarent. Et factum aurum ab iis nullis præstigiis, nullis circumscriptionibus, vel segregationibus, sed factum est artificiose ex hydrargyro, plumbo, &c. Per transmutationem veram, qua Symbolica destructis

formis prioribus, conuertuntur in determinatum nobilius, quod est generis eiusdem, operante artifice per instrumenta naturalia & accommodantur agentia definita & ad patendum disposita.

XIV. Argumentum.

Chrysopeia non facit verum & vniuocum aurum, sed æquiuocum & sophisticum. Ergo cum suis artificibus ableganda extra fines Reipubl. Impostoribus recte & me consule exilium & patibulum. At arti artificibusque fucos & imposturas istas adiudicare, cõuitium est dignum cruce. Nam ars adhibitis naturalibus agentibus & patientibus procurat aurum, nihil per se conferens, nisi ministram operam, qua verum aurum, naturalis auri proprietatibus vitibusque instructum, id eoque vniuocũ, natura per se & principaliter agente, absolventeque id, elaboratur.

XV. Argumentum.

Si Chrysoptæia est vera, aurum esset ceterorum metallorum finis: & sic nõ essent tot fines, quot formæ metallorum. Atqui aurum non est finis metallorum. Ergo. Resp. Elencho amphibologiæ peccari, Tñ finis esse. Reliqua metalla & formam & finem suũ habere possunt, negato vltimo fine, q̄ est potentia transmutationis vltimæ in auro absolutæ, in quod transire & illa nata sunt, principio intus exsuscitato, & indispositionib. minerarum, materiæ & agentium sublatis. Interim aurum non ita est finis reliquorũ metallorum, vt necessitate naturæ per intermedias metallorum species progressus semper fieri in aurum oporteat: sed ex disposita materia, agente calore & natura sese promouente, statim primo fine aurum fieri potest.

XVI. Argumentum.

Si Chrysoptæia ex hydrargyro & imperfectis facere posset aurum, ea ad

perfectius aspirarent. At non hoc. Ergo nec illud. Minor probatur, quia vnumquodque, illarum est totum: ergo & perfectum & finitum. Si finitum non habet potentiam motus ad aliquid vltterius & perfectius, &c. Propositio est falsa & probatio de potentia materię nouę formę subinde susceptiue intelligenda. Imperfecta promouente principio destituta aspirare ad perfectius nequeunt, in ea forma, quo alieno principio cōtigit pmanere coacta. Eis tamē tantū potentia inest, qua, motu nouo instituto in melius pducī possunt: Lithargyros & molybdæna principio quodam corruptiuo huc perducta sunt, vt sint id, quod fiūt: & permanerēt in ea formā nullo principio subsequente. At artificis opere reducuntur in plumbum. Hoc autifitico principio coloreque tactum & natura & arte fit aurum. Sic de ceteris.

Ferrum aspirat ad perfectius natura ad cuprum scil. testante
id Saxonia.

XVII. Argumentum.

Si vna species metallorum in alterā mutaretur, mundus non esset pfectus. At est perfectus. Ergo. Minor probatur, quia cum tot sint species metallorum, quot metalla, desinerent ceteræ species, auri sola superstite. Resp. non totalem esse mutationem totorū, sed per partes & ex circulari mutatione reuocari. Labitur itaq; principiū pro syllogis. & neganda connexio.

XIIX. Argumentum.

Natura absoluto auro subsistit: & materiæ plumbi tam bene est sub sua forma, q̄ auro sub sua: q̄ vtraq; habet materiā suo modo temperatā, & actionib. ppriis obeundis conuenientē. Aurum ergo non est finis metallorū ceterorum, & ex consequente, impossibilis est Chrysopeia. Antecedēs declaratur dissimilitudine chyli, quē dicit esse substantiam incompletā, q̄a finis eius erat sanguis, non ita est in plumbo, &cet. Respon. elenchum

esse non sequentis. Subsistat plumbo genito natura; consequens tamen non est, potentiam transmutationis in eo propterea esse abolitam. Non esse abolitam, arguit natura impedimentis suis & defectibus. expedita & restaurata, quæ *χρυσοποιικῆ τῆ δυνάμει* instructa ex plumbo fabricatur aurum. Tam bene porro esse plumbo, quam auro sub forma sua utrique, duratio ostendit & longior breuiorue. Aurum corruptibile licet, incorruptibile tamen relate ad plumbum; quod nullo hoste abit sponte in cinerem, lapidē, cerusam, &c. Pro syllogismus nihil probat. Sit utrique sua crasis, non uniusmodi, alterius enim erit melior altera, & quod durabilius, huic melior crasis, eidemque melius erit sub sua forma alii minus durabiliori, quod est plumbum. Ad chylum quod attinet, is tam perfectus est sua forma, quam sanguis, nec semper destinatus per se & natura sua ad sanguinem, dispositus ad naturalia & præter naturalia.

XIX. Argumentum.

Natura non potest ex plumbo aurum facere. Ergo nec ars. Resp. Negari connexum. Natura enim fecit quandoque per se ex plumbo aurum: si arte fit ex plumbo aurum, non fit id repugnante natura. Natura tamen nõ potis sit id fabricare, an arti idem erit impossibile. Neg. Natura non potest laxata reponere, ars potest. Ergo.

QVÆSTIO LXIIX.

An essentia Chymica, quia calidiores, fugienda?

Sint calidiores, non propterea ex agro Asclepiadæo fugandæ. Sunt Pharmaceuticæ calidissima & plantarum & mineralium, non tamen ob exsuperantem eorum caliditatẽ exfulant medicina? Medici est probi, nõ tam crasin virtutemque medicamẽti nouisse exacte, quam exploratum habere, vt κατὰ λόγον omnia administrare sciat. Si nocet calidorum administratione, non hæc incusanda veniunt, sed

ineptus vsurpator, qui calorem ita adhibendum sciat, vt effectū fuerit optimus. Omnes autem essentias calidiores esse, quam vt in vsū venire queant medicum, mendacium est. Multę sunt aquę destillatę essentialē, quę vix brodii calorem superant, nec earum empyreuma accusandum, cum per balneum vel roris vel vaporis destillentur, circulenturque.

QVÆSTIO LXIX.

An Chymicus, quia mistorum destructor, puniendus exterminandusque.

COnuitiū est in Chymicos Alchemiamque artem nobiliss. mistorum destructores esse Chymicos naturalium, qui ob id claustra naturalium aperiunt, vt misturas interiores, & quę sunt in mysterio, abditissimisque corporum recessibus latitantes essentia, rimarentur, generique humano ad fruendum producta sisterent.

Sunt

Sunto tamen naturalium destructores, quid ideo vituperii vel supplitii merentur?

An non & Galenici naturalium destructores cadauera humana, bruta dissecando, alimenta sanis & ægris præparando, Electuaria, Pilulas, Serapia, decocta fabricando, olea item, Ungenta, Emplastra: In compositione Theriacæ, Mithridatii, &cet. Quot simplicia destruuntur, ad unius missi formam artificialis emergendam?

Quot pereunt in aliis compositionibus Galenicis simplicia, ad novam formam exsculpendam? Puniantur, si punibiles, Rustici mixturam lactis destruentes, butyrum, serum, caseum, &cet. facientes. Damnetur natura per anni vicissitudines plurima mixta destruens, hyemem præsertim æstate & vere in salutem hominum animaliumque nata.

Quamquam permulta sunt, quæ nisi destruantur corrumpanturque

natura, vsui esse nequeunt, corruptibilia propterea & natura & DEI voluntati atque sapientia; hoc naturæ & DEI factum decretum que si imitetur Chymicus sequaturque extorrisne sit vobis misochymicis? DEVS ergo prius & natura in usum hominum plurima naturalium destruenda culpanda castigandaque.

QVÆSTIO LXX.

*An Chymica remedia vituperabilia,
quod elementari crassitie
exsuta?*

Delirant abnormiter asserentes. Quid enim elementaris crassities, nisi velamentum virtutis intimæ, & remora actus secundi? Vituperiumne amoliri id quod obstat & efficacitatem retundit? Culinam adite coquos coquasque percunctamini vestras, vtrum suavius consultiusque sit, defœcatis, puris, sordibus cunctis abstergis victitare, rogantes. Fors Bauari estis, & Bauaricis cibis alendi; si similia confer-

conseruantur similibus. At Bauari
nauseant suum alimoniam. Depura-
tione ergo & Chymia opus. Si elemē-
tari crassitie sublatio artificiosa adeo
reprehensibilis, cur, ex Pharmacopœ-
ia nō proscribitis infusa, iulapia, olea,
serapia, & instrumenta ad depuratio-
nem hanc vestram culinariam, mani-
cam Hip. colum & c. facientia? Hæc
opera sunt rudia vestra, Chymicorum
elaboratiora, exquisitiora. Si illa pro-
bantur, & hæc probentur necesse est;
nisi rudi elaborato sit præferendum,
& sordidum defæcato, impurum pu-
ro. Et si hoc; digni qui stercoribus co-
tidie saginemini, si merdæ sunt nu-
trititiæ.

QVÆSTIO LXXI.

*An Chymicorum remediorum vsu plu-
res pereant, Galenicorum?*

ATrox est hæc in Alchymiam &
huius professores calumnia, vir-
gis contundenda, si nō gladio. Marte

enim & arte Thraſones iſti medica ſtri
reſpondere cupiunt.

Sed metus eſt, ne vtrobique ani-
mus deficiat. Si Chymicorum reme-
diorum vſu plures pereunt, quam
ſeruantur, aut in ipſa remedia culpa
conferenda, aut in vſum. Non illud
ſiue enim optima ſint, ſiue peſſima,
per ſe nociua eſſe nequeunt. Vſus
incuſandus, qui ſi dexter eſt & me-
dicus, etiam venena vtiliter adhibe-
ri poſſunt.

Si ſiniſter & improbus, ſaluberti-
ma ſiunt nocentiſſima. Remedia ex-
tra culpam omnem. Gladius & ignis
commodat & incommodat, prout
tractatur vterque.

Elencho *κατὰ τὴν* peccant & acci-
dentis, qui Chymica prauo vſu no-
centia accuſant & diris deuouent, i-
pſa per ſe nobiliſſima vtiliſſimaque,
modo adminiſtratorē ſortiantur in-
duſtrium atque peritum.

Medici incuſandi Chymicarum
vſur

vsurpatores minus sagaces atque periti, si quid præter virtutem medicamentorum Chymicorum in vsu contigerit sinistri noxæque.

Idem de Galenicis & benignissimisque censendum pharmacis, quæ prauo vsu non raro mortem inferunt ægris. Num propterea Medicina & Galenus vester damnandus? Plures autem perire vsu Chymicorum tum dextro, tum sinistro nondum constat. Hoc in propatulo est, plures a Galenicis medicis desertos & ad sceleton redactos vsu digestiuorum imprudenti, & purgantium frequentia, agyrtarum & Paracelsicorum tenebrionum temeraria cura conualuisse quam periisse, qui in eiusmodi nebulorum manus non incidentes, haud dubie, vitam cum morte commutassent misere. Empiricorum horum curas vt nequiquam probo nulla ratione nec lege probabiles, ita nec medicorum quorundum ineptissimas curationes per semestrem

trimestrē digestionem, præparationem, purgationem, ad ægri interne-
 cionem, verius carnificinam laudare
 possum, satius ducentium esse si plau-
 stris & haustris pharmacorum imple-
 antur, distendanturque patientes,
 quam vno & altero Chymico reme-
 dio cito, tuto & iucunde restituantur.
 Calculum autē ponant nobiscum, nū
 plures perierint Chymiatria an Ga-
 leniatria. Meū pono. Si a Galeniatri-
 cis deserti, & morti prauo medicinę v-
 su apparatus, a temerariis nugiuendulis
 p̄ fortuitū Chymicorum remediorū
 vsum restituantur; plures seruari ne-
 cesse est spagyricis remediis etiā qua-
 ltercunque vsurpatis, quam Galeni-
 cis. Prius verum experientia conte-
 statur, tam thermarum Chymicis re-
 mediis accensendarum, frequentati-
 ones ab ægrotis remediorum Galen-
 tum pertæsis, tum non curatis. Poste-
 rius Ergo. Quare tanta utilitate ex
 temerario eoque fortuito Chymico-
 rum remediorum vsum proueniente,
 quan-

quantum emolumenti ex dextra pe-
ritaque eorum administratione ad
mortalium genus redundaturum pu-
tabis?

QVÆSTIO LXXII.

An Chrysopeia sit pars Alchemie.

NEgant misochymici & hoc nisi
argumento. Si Chrysopeia foret
pars Alchemie, eundem nec diuer-
sum sortiretur finem. At Chrysopeia
fine discrepat Alchemie fine. Ergo
non pars Alchemie. Finis Chrysope-
ie est facere aurum ad ditescendū: Al-
chemie, inservire commodis homi-
num variis, sanitati quā maxime. Ne-
gatur connexum, & ratio negationis
est hæc. Sicut vnus rei plures esse pos-
sunt fines, & tamen eadem non pro-
pterea diuersarum artium: ita discre-
pantes fines habentia, vnus artis esse
possunt generali fine consentientia.
Si species oppositę sub vno eodemq;
genere esse possunt, etiam diuersę ar-
tū partes. At illud verū. Ergo & hoc.

Generales artes complectuntur speciales artes finibus valde a se inuicem differētes. Finis alius est therapeuticæ alius chirurgiæ, alius diæteticæ, omnes artes speciales finibus discrepantes, medicinæ tamen artis complexu generali coniunctæ. Falso deinde Chrysopeiæ solus diuitiarum finis tribuitur. An auri finis duntaxat dicere? Quid non auro comparatur? Nonne auro & vita nostra conseruatur & producitur? Et qui sunt fines auri natiui, iidem erūt & auri arte facti. Aurum si sit potabile, idq; bibitum rite fugat lepram, impetiginem, restaurat balsamū naturale, prolongat vitam, cauet morborum impetus, nonne consentaneum cum Alchemia finem consequitur? Si finis est consentaneus, nō potest dissentaneus esse, quamquam etiam discrepante fine dato Chrysopeiæ, nihilo secius Alchemiæ partem eam esse iam cuius est scilicet.

QVÆSTIO LXXIII.

*An detur quinta essentia**Chymicorum.*

NEgantes misochymici hisce vtū-
tur argumentis syllogistice ppo-
nendis, & pro virili confutandis.

I.

Si in mundo sublunari nulla est sub-
stantia ab elementaribus quatuor di-
stincta, nulla est quinta essentia extra-
henda. Prius verum. Ergo & post.

II.

Si esset aliqua quinta essentia citra
controuersiam materiæ inseparabili-
ter cohereret. At Chymici volūt eam
separari. Nō ergo est. Maior declara-
tur, q̄ omnes formę Physicę a suo sub-
iecto sint, inseparabiles, 2. q̄ certamē
sit, num cogitatione possint separari
formæ Physicę, nedum essentia q̄nta.

III.

Si omnia hic a cœlo fiunt ex elemē-
tis quatuor, cœlumq; concurrat ad ge-
nerationē mixtorū, vt efficiens, quæ
est causa externa, non vt materia :

quinta essentia in mixtis esse non potest. Sed illud est. Hoc ergo.

IV.

ἀσύμμελλον elementis immisceri non potest, nec cum eis coire ad corpus misti: cœlum est ἀσύμμελλον elementis: ergo cœlum eis immisceri nō potest, &c. Et per consequens quinta essentia non est in mixtis, nec ex eis potest extrahi.

V.

Cœlorum materia est loco mobilis, non mutabilis, habet potentiam non ad esse, sed ad ubi esse, nec principium maleficum, cuius causa mutantur, quæcunque ex elementorū mixtione sunt orta. Ergo non concurrit ad mixtionem, ut immisceatur, sed ut generationes efficiat.

VI.

Si in mixtis esset quinta essentia p̄ter quatuor elemēta, in homine quoque essent. Atqui in homine non est. Neque ergo in mixtis. Probaturnon: si enim esset, aut in solidis partibus
esset,

esset, aut humoribus aut spiritibus. Sed nullum horum. Nō est ergo omnino.

VII.

Quod elementare est, non est quinta essentia: extracta Chymicorū sunt elementaria. Extracta ergo eorum non sunt quinta essentia, & ex consequente nulla est quinta essentia Alchemiæ.

VIII.

Si Sol naturaque non secernit meteora, nec potest quintas essentias extrahere, nec Chymici poterunt. Atque Sol naturaque id non potest. Ergo nec Chymici.

IX.

Forma mixti est vel temperies, vel temperiem proxime sequens essentia: Atqui temperies dissolvitur secretionem. Ergo forma Physica est inseparabilis a materia, ut desinant posthac spagyrici moliri secretionem quintæ, id est, cœlestis substantiæ.

Respons. ad I.

PRimo misochymici ignorant elenchum, nec probant vllam esse in sublunari mundo substantiam ab elementaribus differentem. Equidem Aristotel. inferiora a superioribus regi affirmabat; gubernatio ista non sine actione erit.

Patientur igitur inferiora a superioribus, quibus subiecto conueniunt. Necessario itaque participabunt quidpiam præter elementare: inprimis eandem materiam cum superioribus sortita. Cœleste huiusmodi spirant cotidie animantia, noctu gliscentia, & cœleste lumen ignemque nullo igneo effectu elementari insequente, eiaculantia. Talis igniculus & cœleste lumen oculis insitum esse videtur, & spiritus animalis splendendo ab elementari natura plane recedere. Riolanus commentar. in Physiolog. Fernelii ipsemet de spiritu & calido innato duplicem in viuentibus

bus agnoscit calorem: vnum agentem & formalem qui elementarem varie permiscet: non tantum analogia propter diuinos effectus, sed origine & essentia cœlestem, qui tamen in elementari mundo quodammodo fiat elementaris: vt enim astris elementa, vt calor Soli & Marti, frigus Saturno cœlesti modo ipsunt; & in Deo omnia sunt eminenter, sic cœlestia sunt in elementis modo elementari. Astipulatur Arist. 3. de gener. animal. cap. vlt. ζῷοντα δ' ἐστὶν καὶ ὑγρὰ τὰ ζῷα καὶ τὰ φοτὰ, διὰ τὸ ἕσθ' αὐτῶν ὑπερχειν ὑγρὸν, ἐστ' ὕδατι πνεῦμα, ἐστ' δὲ τῶν κατὰ διημιότητα ψυχικῶν. Et 2. de generat. animal. cap. 3. πάντα μὲν γὰρ ἐστὶ τῶν σπέρματι ἐνυπάρχον, ἔπιρ κινῆ γένεσιν, ἢ τὰ σπέρματα, γὰρ ἐστ' ἡ πῦρ ἀδύσπικτὸ δὲ ὑπάρχει ἐστὶ ἀπὸ τῶν ἐμπειριλαμβανόμενον ἐστὶ τῶν σπέρματι, καὶ ἐστὶ τῶν ἀφραδὴ πνεῦμα, καὶ ἡ ἐστὶ τῶν πνευματικῶν φύσει, ἀλόγῳ ὅτι ἔστι τῶν τῶν ἀπὸ τῶν τυχόν. τὸ πνεῦμα elementare esse nequit, quia proprietatū elemen. expers, & opera eius diuiniora sunt, quam vt elementare quid arguant. Cœleste itaque & quintum a quatuor element. ab actione cœlestium in misto & elementari passore relictum.

Licet enim cœlestia sui similitudinem non gignant in inferioribus naturam, si tamen finis naturaliter agentis sit similitudo passiva, eorumque actio frustranea non possit esse, cognatam producet in sublunaribus, quæ causæ merito nobilioris quanta nūcupari potest. Hæcque sententia Aristotel. 2. de generatione animal. Sed enim omnis animæ siue virtus siue potentia corpore aliud participare videtur, idque magis diuinum, quam ea, quæ elementa appellantur. Et mox: Quamobrè ignis nullum animal generat, neque constitui quidemque densis vel humidis vel siccis videtur. At vero solis calor & animalium principium habent vitale. Id confirmatur Chymicis extractis & resolutionibus. Si enim aliquid digestionis & putrefactionis committitur, separatis exhibet nobis quatuor substantias elementis analogas, & vnam nobilissimam quintam, in nobiliori mixti parte subsistens.

Respons. ad II.

Secundo argum. produnt misochymici inscitiam suā circa res chymicas puerilem, non intelligentes, quidnā Chymicis sit quinta essentia, qd itē hanc separare. Corpus est qnta essentia, sed formale & nobilius elementari, separabile tamen arte, misti tamen elementaris purissimæ parti coherens.

Respons. ad III.

Negatur connexum. Agat cœlum in hæc inferiora, vt ex elementis quatuor procreet mistum. Sed quia agens naturale agendo repatitur, non nudā qualitate erit in mistis, sed substantia aliqua siue corporali siue virtuali, enitens naturaliter quo mixta generando suæ naturæ similem substantiam procreet simul, quæ quinta essentia nuncupari potest. Interim nec omnia a cœlo ex quatuor elemētis facta sunt, nec cœlum ad generationem mixtorum concurrere oportet: considerētur generationes animalium, planta-

rum &c. quæ nec a cælo fiunt, nec ex elementis, sed quodlibet ex seminario suo principio. Vbi fuere cælestia, terra creata iam germinante, virefcēteque? Potente verbo a Deo omnia procreata, & singulis terra nascentibus nondum perfecto cælo, infinita quanta essentia & cælestis quædam natura cælestibus analoga, ex cæli materia tamen in principio desumpta, viribus & facultatibus longe excellentior, quæ ut ex elementorum mistura huiusmodi natura expectari possit, quod ipsi lapides ex modo concursu elementorum compacti aliaque ex rudiori elementorum coitu conflata contestantur.

Respons. ad LV.

Cælum *αἰθέριον* esse elementis negare non possumus, ideoque elementis nec commisceri; cum ea Aristol. teste i. de ortu, misceantur inuicem, quæ agant patianturque mutuo, vimque habent in materia eadem. At quæ agunt, non vero patiuntur, ut cælestia

lestia eandem materiam cum element. non habentia negat misceri posse idem. Non misceantur cœlestia cum elementis aut elementaribus, an consequens protinus, ob negatam hanc mixtionem, quia tam essentiam rebus naturalibus non inesse? Neutiquam sequitur.

Nam nec ignis mixta ingreditur *excitandi*, siquidem maxime est formæ etiam Arist. teste 2. de ortu 3. de generat. animal. text. 50. 2. meteor. nec æter; potentias tamen suas in mixtis absconditas habent, nō corpora ipsa. Ita cœlum secundum substantiã non est concurrere ad elementarium generationem; virtutem & potentiam suam satis est contribuisset & agentibus cœlo & sole qualitatibusque activis effectum esse diuinius, quid in naturalibus quam sunt ipsa elementa materialia, extra quæ & sine quibus tamen nec eam ipsam existere concedimus. Plantæ huius &

illius ratio non a nudis exstat vel efficitur elementis, quia potior & alia est quam elementaris, nec calido, humido, frigido aut sicco definienda, sed a motu proficiscente ab eo, quod actu est id, quod potentia est id, ex quo gignitur, efficitur, recumbente in materia seminea, qua comprehenditur principium illud cœleste, quod calor & spiritus dicitur. Arist. 2. de generat. isque cœlestis non ex elementorum confluxu natus. Quamquam ex sacra cōstat scriptura, DEVM in mundi creatione, Spiritu aquis incubante Sancto, portionem cœlestem mixtis inseuisse, siue creando, siue ex communi cœli materia accipiendo, siue ex elementis.

Respons. ad V.

Hoc priori est vanitate par; ideoque dato responso anticyras ablegandum. Sit cœlorum materia loco duntaxat mobilis, non mutabilis &c. omnibus his datis, nondum tamen cōsequens est, quintam non esse præter cle-

elementares, essentiam quampiam. Data non sunt concedenda. Cœlorû materiam non esse mutabilem, sacra confutat scriptura, quæ cœlum inueterascere & interiturum tandem dicit. Et Astrologi quidam mutationes quasdam cœlestium obseruantes; tû diluuium ruptis cœli claustris mutabilem materiam demonstrant. Et quis immensi inaccessibleis illius cœli materiam atque officinam penetraliaq; omnia intime perspecta habet, vt omnem mutationem cœlo abesse affirmare ausit? Potentiam non ad esse habere cœlum insuper dicitur. At habet semper actum suum, perfectioneque sua fruitur actuque cum loco est suo. Si concurrat ad mixtiones rerum, non vt immisceatur, sed vt generationes efficiat, quæ effectiois eius ratio? Aut tribuit aliquid generando, aut nihil. Si hoc, non est generationum efficiens. Si illud, erit aut corporale aut spirituale, vtrunque cœlestibus affine & a confluxu elemento-

rum disparatum, quid quintam essentiam vocare licebit. Omnino necess est ita fieri, si agentium naturaliter finis est similitudo passii.

Respons. ad VI.

Huius assumptum negatur, cum prosyllogismo principium petente. Non fit in spiritibus, non fit in humoribus; erit tamen in solidis aut aliqua solidarum partium, quæ a Chymicis ad oculos demonstratur & naturali & artificiali resolutione, tum sapientum auctoritate locupletu. Quid? Si nihil rebus naturalibus, hominiue inesset, præter quatuor dicta elementa & nihil quintum foret statuendum, quid nisi lapidum arenariorum & ceterorum ex puro puro elementorum cōfluxu compactorum vulgarem elementaremque naturam referrent cuncta. Nobilius quidpiam exsplendescit ex plerisque rerum naturalium, potiusque, non ex coitu elementorum

torum prognatum, sed ex semineo principio calore spirituoso fecundo natum, ex concretionem spirituali in cœlesti corpore suo hærens. Repono igitur misochymicis hoc argumentum.

Si nihil ad rerum naturalium generationem constitutionemque concurrat aliud & quintum, quam quatuor elementa: omnia nata procreataque viribus elementis paribus nec potioribus erunt dotata. At pleraque naturalium eis virtutibus exsplendescunt, quæ naturam elementorum longe exluperant. Quintum itaque dandum præter quatuor elementa, quod auctor nobilissimarum virium in magnifico naturæ theatro editarum existat, quodque non tam vi principiorum generationis, quam Chymicorum segregatione, elementis 4. suo quolibet subiecto seorsum subsistentibus nihilosecius, euidenter comprobatur.

Respons. ad VII.

Quod elementare est, non est quanta essentia, homonymia laborat. Proprie & uniuoce cœleste non est elementare; at nihil obstat, quin analogum cœleste haberi possit. Calidum natuum *τὸ πρῶτον*. 2. de generat. Arist. cœleste vocat, non tam propter analogiam, quandam, sed & ob essentiam talem. Quidni quinta essentia cœlesti naturæ analogæ eiusmodi nomine indigitanda. Dicentes quintam essentiam non simplicissimam; illam cœli substantiam intellectam volumus: sed misti nobilissimam partem cœlestis naturæ æmulam, siue operante cœlo, elementis inter se commistis, siue infusa natura agente cum calore & spiritu per semen cuiusque ex primæ procreationis propagationisque virtute enatam. Minor secundum quid vera est. Extractiones Chymicorum quædam sunt elementares magis, quædam minus, & ad cœlestem naturam proximè

xime accedentes. Probatio minoris imperitiam Alchemiæ & modorum extrahendi puerilem arguit, & misochymici ad artifices ablegandi, quo erudiatur prius exactius in artificiorum Chymicorum modis enchirilibusq; quam adeo temere obganniant artificibus sapientissimis.

Respons. ad II X.

Minoris probatio est hæc: Quia Sol non secernit Cometas, sed si potentia inerant in misto: Secretio actu insistentia educit. Tota connexio neganda cum Prosyllogismo aperitiam miserabilem sapiente, Solem & naturam non secernere meteora, falsum est. Dum enim *ἀτμός* ad mediam aeris regionem euhitur operante sole, & *καπνός* seu exhalatio in supremam regionem euolat, nonne segregatio quædam tum a sole tum natura instituitur? Actum secernenda segregati oportere, non tam Chymici quam Aristoteles ex mistis elementa 3. de cælo & ceteris.

Potentia non actu inhærentia, secer-
nens confutat. Falsum & hoc, si natu-
ra nõ potest quintam educere essen-
tiam, nec Chymiam posse. Ars excel-
lit in medicina tum Chymia natu-
ræ plerisque suæ operationis modis.
Solis tamen calore arte directo olea
& aquas destillant artifices, nec vnquã
sine natura, naturalibusque instru-
menti operantur.

Respons. ad IX.

Ineptire videntur misochymici hæc
asyllogistia. Forma mixti est vel tem-
peries vel temperiem proxime sequens
essentia. Si temperies forma mixti est,
non essentia erit; opponuntur enim
& hoc negato, affirmetur illud. Tem-
periem autem *τὸ δῆλον* constituere &
formæ fungi officio, viderint affir-
mantes, ne ex accidentibus substanti-
as, & ex his illa effingant.

Formam Physicam inseparabilem
esse a materia, falsum esse docet ani-

mal hominis, quæ forma Physica est, e corpore secessio. Insuper & separabilis si mixti forma temperies est. Siquidem crasin crasi commutari atque hominum sibi succedentes liquido contestantur, tum plantarum & aliarum rerum naturalium iam benigne iam maligne, nunc calide nunc frigide affectarum vicissitudines.

Quod autem commutatur id separabile est. Crasis eiusmodi est. Ergo. Et si forma etiam hæc separabilis erit. Separabilis quinetiam Chymico modo, dum elementari impuritate, liberata proprio & astrali suo subiecto intimoque insidens circumfertur.

QVÆSTIO LXXIV.

An Medicina possit carere Chymia Chymicis que remediis?

Innouationis notam inurendam mihi censuerunt iam olim miso-

chymici, Chymica remedia operose & rite in usum ducēti, & turbata pacis Reipublicæ stigma vulgata non semper pharmaca vsurpanti apponendum. Artium nobilissimarum ignari, & cōtemtores male feriatu stigmati sunt; iniurias vero atrocissimas & arti & artificibus nequiter illatas Deo & magistratui vindicandas relinquentes, argumenta eorum quibus & Chymiam & Chymica alto supercilio præ suis culinariis remediis despiciunt, despectisque careri posse stolide & luidissime asserere audent, pensiculabimus.

Argument. primum. Medicina caruit olim tempore Hippocrat. & Galen. præparatione Chymica medicamentorum, sine vlla iactura sanitatis. Ergo & hodie carere potest. Antecedens declaratur: nec minus bene, imo ausim dicere meli⁹ fiebat medicina. Item in specie dicitur de distillatione, & olim caruisse, & iam ea carere posse medicinam.

Argu.

Argumen. alterum. Medendi perfectio non consistit in varia preparatione remediorum, aut per destillat. preparatis, sed in dignotione morbi, quod qui potest, bene mederi potest. Respond. negandam esse consequentiam. Non enim si olim caruit Alchemia, etiam nunc carere ea potest. Similiter argumentari licebit. Hippocratis tempore tum Galeni iis omnibus medicamentis hactenus tum a Grecis tum Arabibus tum hos insequentibus medicis in usu receptis carere poterat Medicina. Ergo etiam nunc. Exigantur igitur benigniora præsertim, Rheubarb. mechoacanna, manna, folia senæ, & plastrum simplicium, antiquo seculo nunquam cognitorum, nedum in usum ductorum medicamentorum. a ciuitate Asclepiadea. Reuocentur in usum istis abolitis cunctis, peplium, heileborismus Hip. lathyris, &c. Damnetur medicina tota Hippocratica eodem fundamento. Nam ea carebat mundus aliquot cen-

tenis annis. Et tamen optime tum valebant homines longævi, & ægrotantes facilius, feliciusque restituebantur, quam nunc. Hippocrat. Medicina cum Hippocrate cœpit, non absoluta.

Nihil enim semel cœpisse & absolutum esse potest. Et Galenus, negaret Hippocrat. medicinam absolutam. Carerene additione Galenica medicinæ Hippocrat. ut olim, ita etiamnum hodie poterimus? Sanus si es, haut dixeris. Percurrite omnes Medicinæ partes Hippocrat. tempore enascentes, nulla occurret tum perfecte enata. Si que earum quædam perfectionem sunt consecutæ, tamen non omnes. Pharmaceutice quam manca, quam iciuna, quam frigida Perfectione itaque opus. Hinc tot Antidotaria a Græcis, ab Arabibus & nostro seculo.

Exsulent vestra dispensatoria, quibus carere poterat olim mundus ætas Hippocrat. & Galenica, & frui

mit

mini Helleboro Hippocrat. Misochymici? Conculcentur vestri heriti tot peregrinis, Indicis, Hispanicis, Calocuticis simplicibus, quorum ne Diabolus ipse notitiam habet, ad superbiam duntaxat & vanam ostentationem excultis, quibus merito carere priscum seculum poterat, quia nullius usus incognita, nec ad perfectionem Botanices quidquam facientia, quia superflua. At Chymia pars est Pharmaceutices medicinæ partis, Mesue teste.

Non igitur perfecta esse potest medicina, sed manca, non addita parte integrante. Sed & hæc mutila foret, non Chymia exornata.

Quare Medicina, perfecta & absoluta si est definienda, omnibus suis partibus perfecta esse nequit, Chymia deficiente, quam ad sui integrationem & complexum essentialem omnino complendum receptam cupit.

Nōm autem Hip. tempore melius curati sint ægroti, quam nostris. patet monumentis Hippocrat. cunctis. Testimonium feliciores curæ perhibent libri Epidemici. Quot potuissent seruari, pristinæque sanitati restitui, Hippocrate nostris medicinis instructo? Parentem meum p. m. duo milia hominum lethaliter decumbentium restituisse centuriarum medicinalium millenarius geminus contestabitur. Tot ne curavit Hippocrates? Quot Galenus sanavit? Et si melius sunt curati ægrotantes Hip. tempore, quam nostro, accidentis vitio contingit. Ante Hippocratem melius curati sunt homines, nondum Hippocratica medicina exstante, quam post: & carere nihilominus poterimus medicina Hippoc. curentur Germani in Germania felicius meliusque quam in Italia. Meliorne propterea nostra medicina, aut carere medicina Italia potest sua? Vulnerum pleraque curatu Italix sunt difficilima, Germanix
facili-

facilima. Carerene Chirurgia propterea Italia poterit. Regiones discrepant salubritate, infalubritate. differunt & ætates, mores. Alii aliis sunt imbecilliores, obedientioresq; , multaque alia quæ felicitatem curæ vel promouent vel remorâtur. Omnino falsum est, nos carere posse Chymia Chymicisque remediis, inprimis si respexerimus, ad facilius, tutius iucundiusque medicandum. In acutis morbis, quando festinatum indicatur præsidium, quid celerius exsequitur indicationem Chymicis remediis? Quid ferunt opis in syncope aquæ cordiales, essentia corallorum margaritarû, &c. Quid in Apoplexia, apoplecticæ essentiæ, quid in Epilepsia antepilepticæ? Morbi ii, qui antiquitati Hipp. & Galenicæ venerandæ *ἀρίστοι* fuere, fugantur, restitutis ægris empeiria logica administratis Chymicis. Apoplexia, Epilepsia, elephâtiasis, hydrops, podagra. (Nodosam incurabilem esse improprie dicitur: cum tophis articulos

occupantibus iam Podagra censeri nequeat, sed iam organicus habendus morbus, Podagra symptomate & pro articulorum dolore habendo) quartana opprobria haecenus medicorum sunt iudicata & immedicabilia. At Chymicis remediis isti hostes omnes profligantur.

Dubitantes centurias Rulandi, Quercetanus, Balthasarum Brunnerum, & alios nostræ ætatis Chymiatros excellentes excutiant, & felicitatem curationum eorum, in morbis desperatis cum stupore intelligent. Et carere potest adhuc medicina Chymia Chymicisque remediis? Patet inde nos longe, melius, tutiusque curare, Hippocrate & Galeno, feliciusque quod eos morbos, qui illis incurabiles fuere, prospere curemus & iis remediis, Chymia paratis, quorum olim fuere indigentes. Neutiquam itaque carere possumus Chymia, Chymicisque remediis. Ut futilitas tum impietas
in

in DEVM bonarum artium benignū largitorem Miso-chymicorum adeo ingrata DEI dona, quorum eminentiss. Chymia est, æstimantium, constituatur hic Syllogismus,

Quidquid eiusmodi est, sine quo Medicus finem consequi suum nequit; eo tantum abest, carere posse, ut impietatis crimen admittat, imperfectionisque notam incurrat, qui omni studio illud non persequatur. Huiusmodi sunt Chymica remedia. Ergo contemtores bonorum DEI natali & perditum impietatis crimine nunquam se liberabunt, nec officio suo rite pieque perfunctur, ista remedia, incurabiles morbos sibi depellentia, malitiose & perfide negligentes.

Quis enim officio suo satisfacisse habebitur, qui medicorum non solū media tutius, facilius & iucundius curandi ducit despiciatui, iisque carere posse medicum suo officio perfuncturū: sed & ἀνάτα τὰ γυμνάσια, pharmaca

Chymica præceptis artis Medicæ æque ac vulgaria & Galenica dicta subiecta, ideoque æque methodice adhibenda, per sanantia vilipendere, prescribereque sibi præsumit arroganter, maualtque se cordiæ anilis, pertinaciæ Judaicæ, inscitia puerilis stigmate notari & calumniandi libidine accusari, quam morbos per se curabiles, antiquitati vero ob ignorantiam tum defectum remedium efficacium apte elaborandorum, immedicabiles Chymiatra amplectenda *ἰατρικαὶ καλῶς καὶ ἐυλόγηται*. Profyllogismus alter, quo negat perfectionem medicinæ consistere in præparatione medicamentorum, sed agnitione morbi, falsissimus est, & elencho æquiuocationis, a dicto secundum quid & accidentis vitiosissimus. Hic singulares medicationes, quibus hydrophobia conflictatus in aquam præcipitatur, febricitantes *κευσοῦδες* haustu frigida per sanantur, alique *τοῖς ἐυπορίστοις*, gangrenolum membrum ferro abscinditur, obtendendo, dari potest

test medicationem huiuscemodi non consistere in operosa remedium preparatione Chymicisque. At hisce nihil proficientibus in curis singularib. nonne artis præcepta therapeuticæ pharmaceuticam adire iubent, & efficaciora depromere remedia? Obuiis Chymicis, quæ usu iam felici explorata tenes, qua religione impeditus ea dubitabis in usum vocare? Abiectis his, tamen doceberis composita ex penu producere, non sine artis præceptis facta. Luditur ergo tam ambibolia, quam fallacia καλὰ τὴν.

Falsissimus, pharmaceuticem intelligendo, cuius pars Chymia eaque non postrema. Sine qua medicina tam imperfecta est, quam sine pathologia, in cuius notitia perfectionem Misochymici ponunt. Sis pathologiæ gnarus, cognitos habeas omnes morbos, an propterea perfectus medicus? & perfectam medicinam te callere gloriaberis? Catholicum itaque hoc enunciatum; gnarus pathologiæ, est

totius medicinæ gnarus. En lapsum
Misochymici? Perfectio artis non
consistit in vna parte artis distributæ,
sed eis perfectio exporrigit sese in o-
mnes partes tam integrales quam
partiales cum fine perfecto coniun-
ctas, arguitque substantiam rei & at-
tem reciproce. Vt, quam falsum est,
perfectionem medendi consistere in
cognitione morbi, tam erroneum e-
andem in præparatione remedio-
rum positam esse. Perfectio actus est
totius, non partis. Vt etiam si excel-
las in vna parte medicinæ, non ta-
men propterea excellens Dominus
Doctor indigetandus. Copula o-
mnes partes corporis mederi, easque
perdisce, perscrutare, fors excellen-
tia medicinæ excoquetur decoran-
da. Summam laudem in noticia mor-
borum & symptomatum consistere
perabsurdum est. Sic enim summa
medicinæ laus in plebe indocta resi-
deret, ægrotantibusque, qui morbos
suos vobis expeditus norunt explica-
re, quam

re, quam vestra speculatione vos e-
ruere, omni studio licet contendentes,
potestis. Concludatur itaque iterum
contra misochymicos: Quo ignorato
deficienteque: ignoratur deficit-
que medicinę perfectio, id tantum ab-
est negligi contemni debere, ut sum-
mo studio sit potius excolendum. At
ignoratis deficientibusque Chymicis
preparationibus, remediisque ignoratur
deficitque medicinę perfectio. Ergo.
Assumptum satis est iam confirmatum,
discussis nugis misochymicorum.

QVÆSTIO LXXV.

*An antiqua remedia, quia explorati vsus,
sint praeferenda Chymicis no-
uis inexploratis?*

Misochymici Galenica antiq, vul-
gatiq; & explorari vsus esse opi-
nantur, adeo, ut etiam aniculæ medici-
nā facere possint tuto. Astipulatur his
Damascenus, sint tibi pauca remedia,
eaeque longo vsu probata, inquit.
Vana misochymicorum opinio est. Va-
nissimum Chymica remedia noua esse:

Dudum est demonstratum, Chymica & ante Galenum & post Galenū floruisse; quomodo ergo de nouitate accusanda, aut ob nouitatem Galenicis postponenda. Sunt tamen noua, erunt talia compositione. At eodem argumento omnia Arabum medicamenta Galeno posteriora ideoq; noua abiicienda, tum medicamenta Misochymicorum, quæ cotidie præscriptione mutata fiunt noua, tum compositione, dum ignoratis cognita substituuntur, & veterum ingredientibus basin compositi constituentibus τὰ ἀρτιβαλλόμενα dubia. Nonne hoc est noua antiquis præponere. Theriacam excutite antiquarii. Si vetus est, cur non veteris encomia asportat, effectisque suis diuinis testatur, se non esse immutatam innouatamque. Mittite plantas vestras & reliqua simplicia noua ex India, Calabria magno sumtu allata & tuba inflata pro Catholicis remediis decantanda; stercorea tamen. Quo præconico Sassafras superioribus annis fuit

fuit celebratum. Pauci fuere medicorum, qui non pro panacæa id habuerint stolide. En vos nouationum studiosos? De vulgato & explorato vsu medicinarum Chymicarum loquuntur libri Chymiatorum, & artifices infiniti, tam literati quam illiterati, supremæ & infimæ sortis homines. Si medicamenta veterum, Galenica vobis dicta, explorati vsus sunt, etiã Chymica erunt. Nam hæc simplicibus nõ variant ab illis, nisi præparatione, quæ vsum neutiquã peruertit, nisi quodãmodo. Si quæ erunt ex metallis & mineralibus, vsus patet luculenter eorũ, monumētis antiquorum sapientum, isque tam certus est, quam illorũ vobis vsus libris veterum commendatus. Et vnde vsus exploratus medicamentorum, nisi ratione & experientia acquisitus. Atqui & ratione & experientia certa munitissima est Chymiatria. Ergo Chymicorum remediorum tam perspectus vsus, quam vulgarium medicaminum. Imperitis

nullorum medicaminum vsus exquisitus; ideo enim imperiti, illo licet in monumentis peritissimorum annotato. Omnium, per singulatum obseruationem crebram & eandem, demum est comparandus medicinam inuito, nec ratio cōparationis in Galenicis diuersa ab ea quæ in Chymicis. Imo quia Chymica efficaciora & non tam tuto quam cito suas expediunt actiones, Galenicis admodum segniter agentibus: vsus ibi consecutio breuiori obueniet tempore, quam hic. Rogandi tamen sunt misochymici, q̄ fiat, Hip. & Galenū in p̄ceptis Catholicis adeo obsequiose & merito sequentes, q̄ non & medicamenta eorū longo vsu iā cōprobata in vsum reuocent medicū, sed ea poti⁹ aboleri & ad anticyras ire permittant, Helleborismū imprimis Hip. celebratissimū fastidiant? Si misochymicis antiquissimorū sapientū antiquissima & expertissima remedia abrogare fas est, nouis & incōptis subuectis, q̄s nobis vertet vitio, si

antiqua priscorū sapientū Chymica,
desidia & ignorātia posteritatis Ascle-
piadeæ exoleta in lucē iterū ꝑducere
interpolata, non nouā, studeamus?

QVÆSTIO LXXVI.

*An Galenica anteferenda Chymicis, quod
illa & primis & secundis & tertiis quali-
tatibus, purgando & alterando
sint potiora?*

PRimis actiuis & formalibus calida
Chymicis fiunt opere Chymico
calidiora, vt nullus in acutis eorū esse
possit vsus. Frigida efficiunt calida ad-
ducto igniculo. Materialia & passiuia
plane nullū inueniunt locum in Chy-
mia, quia Chymicis sunt meræ forma-
les essentia, ideoq; nec secundæ eis sunt
qualitates, materiis abiectis. Nec
Chymicis sunt tertiæ, quia hæ sunt a
temperie. Hanc destruunt. Ergo. Re-
spon. Nugas esse nugacissimas in artis
Alchemiæ ignominiam effutitas, ea
ꝑpter ridēdas. Calidiora ꝑ iusto fieri
calida destillatiōes refellūt acetosellæ

portulacæ, endiuix, &cet. Si horum nullus in acutis vñus, cur in febribus ardentibus a Galenicis ea præscribuntur in refrigerium. Frigida si calida fiunt ob subiectum igniculum, qui calefiunt illa, nulla igniculo subdito, digestionem & solutionem tum filtrationem elaborata? Si igniculus adductus frigida calida facit, Galenici suo semet iugulant gladio, dum decocta alterantia, brodia, ob crassitiem simplicium, ignis feruentissimi actione diuturna, impressionem ignis validiorem sustinentia, & hoc modo calidiora reddita, ante natura frigida, acute ægrotantibus porrigunt. Imperite & contumeliose gartunt, nec secundas qualitates, nec primas passivas esse Chymicis, quod abiectis materiis iis sint plane essentiæ, formales qualit. Incōstantia misochymicorum apparet, supra negabant essentias Chymicorum, iam affirmant. Non abiiciunt omnem materiam, sed eius duntaxat feculentum. Falsum, solas essentias & formalia

lia Chymicis esse, nisi respectiue dicatur. Quæ calidiora sunt plus iusto Chymix, ea & sunt sicciora. At prius verum, assertorib. misochymicis. Ergo Chymicis etiam passiuę qualitates. Secundas esse Chymicis qualitates, affirmabant extractiones astringentium, tormentillæ, serpentariæ, pyrorum Syluest. prunor. Syluest. & his affinium. Sale Saturnino, extracto chalybis, ol. vitrioli, croco Martis quid astringentius. At hæc secundarū qualitatum & nonnulla ex illis id astrictiōnis a forma totius obtinent. Formale & essentialē igitur ex qualitātib. secundis, si hæc de crasi rei simplicis. At sunt de crasi rei. Formale ergo. Formam enim misochymici temperiem rei supra definiere. Hæc de arte & artificibus. Peccant elencho accidentis & secundum quid, si male operātium imperiteque σοφάματα arti impingit. Operis errantibus in arte est crimen. Et pharmacopœi vulgares hallucinātur cotidie turpiter, nequiter. Damnan-

da propterea ars pharmaceutica? Delirant tertius & occultis qualitatibus Chymicos priuantes. Obtinuimus iam essentias esse Chymicis. Hæc tertius & occultis maxima ex parte constant. Ergo. Formalia, essentialia concesserunt misochymici, & hæc crasis rerum, tormaque ipsa mistorū. Quomodo ergo destruent crasin rerum? Helleborum misochymicis.

QVÆSTIO LXXVII.

An Galenica, quia salubriora, & natura familiariora præferenda Chymicis?

Galenicorum remedia confutati-
one misochymicorum nugarum
nolumus contempta, multo minus ar-
tem Galenicam odio habendam cē-
semus, ipsimet Galeni Hippocratisq;
Diuorum alumni iurati, sed veritatis
iuratissimi. Dicendum est quod res
est. Misochymici Galenica defendē-
tes, veritatem oppugnant, neutiquā
Galenici. Nam nec Hippoc. nec Ga-
lenus vnquā adeo iniuriōse contra ar-
tem Chymicæ scripserunt, sed eam in
essen-

essentialem complexum medicinæ
receperunt chymix studiosissimi. Si
itaq; misochymicis quiduis blatera-
re licet, aduersus nobilem Chymix
artem; etiam nobis defendendæ ve-
ritatis ius non erit denegatum. Perga-
mus itaque. Decocta infusa, expressa,
tabulæ Galenicorū sunt familiariora
naturæ humanæ. Ergo anteponenda
antimonio & precipitato Chymicorū.
Negatur antecedens & accidentis &
& καλὰ τὴν σοφισμᾶτε conspurcatum.
Decoctū epithymi, infusū hieræ Me-
sue, tabulę elect. diaturbith cū Rheub.
rusticis Bauaricis, familiariora forlā
erūt delicatulis Bauaris, Principib. in-
fantib. pueris, virginib. nobilib. Multi
sunt principes, Barones, nobiles, q̄bus
familiarius est antimoniū, quā prædi-
cta medicamina. Et cur vestra culinaria
anteponenda antimonio & precipi-
tato inuiso? An quia hæc venena & fu-
riose operationis? Mendaciū est, talis
operationis inculcare hæc. Et accidētis
vitio contingit, operariorūq; imperi-

tia, tum administrantium inconfide-
 rātia, furiosius ista si peragunt sua mu-
 nia. Ab artificibus tractata anti-
 monium tum præcipitatum tam be-
 nigna reddūtur, quam Manna, tama-
 rindi, cassia. Expertis & artificibus fi-
 des habenda. Calumniatoribus men-
 tionibus os contundendum, & anti-
 monio agyrtarum Paracelsistarum
 obtutandum, ne deinceps adeo te-
 mere & nequiter artifices peritos ro-
 dant. Si vero tabulæ, infusa, pulveres,
 electuaria &c. diagrydiata sunt, colo-
 cynthide, turbiti, hermodactylis, ela-
 terio infarta, anteponebantur anti-
 monio præcipitatoque? Itane? Quo
 argumento? Quia benignius mitius-
 que operantur Chymicorū antimo-
 nio. Mendax est hæc probatio. Testis
 est Rulardus pater, D. Mermannus,
 Mentzelius, Brunnerus & alii viri ut
 doctissimi, ita experientia præclariss.
 antimonio recte præparato benigni-
 orem esse energieam, omnibus dia-
 grydiatis, & colocynthidem, elateriū
 turbiti

turbith, helleborum pro basi continentibus. Sed quot sunt in Dispensatoriis approbatis, electuariorum, pilularum, tabularum formulæ, quæ, diagrydio, colocynth. de hermodactylis non sint exsaturatæ? At sunt in usu ea creberrimo, ut vix centeni curentur, quibus non promiscue extractum sine quibus, extractum vel pilulæ cochiar. exhibeantur. Et tamē familiariora naturæ sunt, Chymicis remediis, & ita familiaria, ut, licet, vehementiori eorū operatione ægri in sanguineum præcipitentur fluxum & *ἰσχυρὰ δαΐσειν*, imo orco demittantur, tamen longe sunt naturæ familiariora ipsis Chymicis remediis, antimonio præcipitato. Hæc omni Republica sunt proscribenda, illa recipienda. Macti veritatis & salutis humani generis studio viri. Quod naturam prosternit, naturæq; familiaria exturbat corpore, id neutiquam naturæ familiare esse potest. Electuaria, pilulæ, pulveres Galenicorū, diagrydiū, colocynthidem, hermodactylos, lapi-

dem lazulum, helleborum possidentia non modo naturam grauiter prosternt, sed & sanguinē naturæ thesaurū pretiosissimū exturbāt. Ergo naturæ familiariora esse nō possūt, naturā minime affligētib. multo minus sanguinē ducētib. Nullus mortaliū sanguinem vnq̄ excreuit, animāq; exhibitioe dextra antimonii precipitatiq; artificiose elaborati. At quot mortaliū sanguinē cū anima excreuerunt diagydiatis, pilulis de lapide lazuli, helleboro, de colocythide, & vsitatissimis cochiatū pilulis etiā secundū indicationes administratis? Desideratis testes effata mea comprobantes? Producam & definiam, si conscientia vestra adhuc sopita iacet, & cōuitari diuinæ arti Chymicæ prexeritis misochymici? Tacemus, contrariis curationē fieri oportere, axiome peruulgato medicorū ita docente, non naturæ familiaribus, quæ similia habentur, qualia sunt alimenta, cibi &c. quibus, fatemur, satius esse,

esse indicationib. ita iubentib. curati-
onē perfici, Hippocr. ita perdocte
etiam accurate, quam ingratis & ini-
micis naturæ pharmacis. At quæ mor-
borū multi adeo pertinaces sunt ma-
gniq; ut non solū omnem diætā me-
dicinalē, sed & blandiora remedia, re-
sistant, iure ad mochlicā & hostilia de-
ueniendum.

QVÆSTIO LXXIIX.

*An Chymica remedia, quod virtutem su-
am destillatione, extractione, perdant, post-
ponenda Galenicis illam integram
seruantibus?*

Chymica remedia virtutē suā per-
dere labore Chymico, mendaciū
est, & superius cuictū, etiam si nō ma-
neant illa integra, quoad sensus, tamē
virtutē contineri integrā, ἀνασχημάσει
veto deintegrari, ut vis nocitura tol-
latur, redintegrarique virtute vnita &
nil eius deperdito. Quid ergo admi-
tere peccati Chymica, misochymici,
ut sint postponenda vestris stercorib.
Deglutite hunc bolum Chymicum

misochymici: Quorum medicamina
 manent integra, ea non solum post-
 ponenda Chymicis, sed & plane re-
 pudianda. Galenicorum sunt eiusmodi.
 Ergo. Assumptum probatur cum p-
 positionis declaratione. Integra mi-
 sochymicorū medicamenta sunt, ra-
 tione simplicium, nihil quidque neq;
 boni neque mali amittentia. At Chy-
 micorū medicamenta quoad virtutē
 integra sunt manentque etiam ante
 & post laborem integra, sed si quid p-
 dunt de simplicis integritate, id omne
 heterogeneum est, & accidendū tan-
 q̄ alienū ad integritatem rei nihil qd-
 quā faciens. Misochymicorū integra
 sunt quidem, id est, venenū cura me-
 dicamine porrigunt, malū cum bono,
 commodū cum nocituro, vt apparet
 in Diagrydiatis & pilulis de euphor-
 bio, de colocynthide, elaterio, de la-
 pide lazuli, quæ omnia integra deuor-
 rantur, & tamen sputa sunt pretiosa &
 sancte habenda. Heus sistite gressum:
 Quicunque integra medicamenta,
id est,

id est, nociua cum proficuis porrigūt, si venefici sunt & venenatorum medicaminū administratores. Misochymici noxia cum vtilibus exhibent. Ergo venenorum porrectores & fabri. Quid? Ne integram quidem virtutē aduersariorum medicamenta decocta infusa, &c. retinent, id quod ad oculos demonstrati potest Chymicorum & vulgarium medicamentorum comparatione instituta. Vulgaria decocta vase quæ sunt aperto, tantū perdunt virium, vt minimum in decoctis supersit. Exhalet namque quidquid inest subtile & essenziale, tam vehemēti ignis gradu exactum. Fiant in diplomate, ne sic quidem sine virium iactura decoctio peragitur. Expirat n. per hiantia optimum, vt si decoctio fiat in infima ædium contignatione, decoctorū virtus in media vel suprema contignatione percipiatur euidenter. Effectus id comprobatur euidenter vulgarium & Chymicorum remediorum, quorum hic maior, illic minor,

sæpeque nullus. Integeerrima igitur
 Chymicorum remedia & propterea
 anteferenda vulgaribus genuinâ vim
 suam nequaquã retinentib. Tacebimus
 composita tot simplicibus conflata, ut
 inter se mista, alterum alteri repugna-
 re & sic perdere vires & crasin suam
 necessarium omnino sit. Quomodo
 ergo integra misochymicorum re-
 media.

QVÆSTIO LXXIX.

*An Chymica remedia, quia laboriosa &
 non nisi longo tempore parabilia, re-
 pudianda?*

Ridendi sunt n̄ misochymici, adeo
 ineptientes aduersus Chymiam.
 Sunt operosa Chymica. Hoc argu-
 mentū nobilitatis & excellentiæ me-
 dicaminum. Quod enina eiusmodi
 est, quod non nisi longo tempore la-
 boriose fabricari potest, id curam, ar-
 tificium operæ arguit, & quod diligē-
 tia artificioque fit, id & artificiosum sit
 necesse est, si non simpliciter at respec-
 tu

tu habito ad tumultuarias operas
nulla diligentia efficitas. Chymica re-
media sunt eiusmodi. Ergo. Quam-
quam & Chymica remedia plurima
extemporalia sint, & ~~tam~~ expedite ef-
ficienda, quam aduersariorum reme-
dia. Nonne pari argumento expun-
gere ex dispensatoriis receptis possem
Electuaria pleraque & analeptica &
purgantia, Hæc quam operosa? Qui-
bus sumtibus, quantoq; labore Theri-
aca & Mithridatium conficitur? Quã-
tum temporis exigit eorum tum di-
spensatio, tum compositionis finis?
Quo anno sunt vsui istæ confectiones
celebratissimæ? Et tamen vera anti-
dotus non est Antiquitatis par. Non
dubitamus tamen operosissimas hæc
confectiones in vsum reuocare,
perperam tamen paratas, & antefe-
rendas minus operosis Chymi-
cis pharmacis sci-
licet?

QVÆSTIO LXXX.

*An Hippocratica & Galenica ordinaria
& potiora remedia, secus
Chymica?*

AIunt misochymici, quo argumēto? Mendaci. Si Hippocratica & Galenica sunt ordinaria, cur helleborismus Hippocr. est abolitus. Cur peplium, cur reliqua mochlica medicamenta Hippoc. vsitatissima & ordinaria. Antidotaria Rerumpublicarum quot habent Hippocratica medicamenta? Nulla proflus. Quomodo ergo ordinaria. Tota sunt plena Arabicorum & Græcorum, tum aliorum peritorum, medicamentorum. Galenica si quæ in sunt, mutila inesse, ἀντιβαλλόμενα demonstrāt, & pauca sunt ea. Qui ergo antiquarum ordinaria remedia? Qui potiora? Qualia & quænam sunt illa Hippocratica. Quid sulphium, quid peplum album, quid Bacharium? Quid est potio ex cnestro? Quid cneorum? Quid Hippophaes?

Vbi

Vbi nitrum Ægyptium rubrum? quid Neropum? Dubia pleraque & de quibus auctorum graues contentiones? Ordinaria ergo? Si hæc, cur non referantur in Antidotaria recepta ceteris & nouis deletis? Quæ in apoplexia, epilepsia, syncope & acutiss. morbis velox, iucunda & tutum præstant adiumentum conuenienter quæque *ἰατρικὰ* magis sunt *καὶ ταχυπρόσθετα*, sine omni nausea capienda, potiora sunt habenda & præstabiliora secus habentibus. Chymica remedia sunt eiusmodi, analepticiis essentiis, aquis cordialibus, tum intus tum foris. Ergo Chymica anteferenda misochymicorum remediis vulgaribus.

QVÆSTIO LXXXI.

*An Chymica remedia præceptis, artium
medicina aduersa ideoque
proscribenda?*

Herculeæ videntur misochymici claua prostrauisse Chymica, obsterpeantes regulæ medicæ, contrariâ

eontrariorum remedia Galenica asti-
 pulari; Chymica vero, aduersari, q̄ di-
 cuntur similia similib. curare. Supra e-
 uictū est, & Chymiatros contraria cu-
 rare cōtrariis, curare & similib. similia,
 Galenicos imitando. Regrebāt supe-
 rius naturæ familiariora remedia. At
 q̄ naturæ familiare est, nonne & simi-
 le. Contrarium n. nunq̄ familiare esse
 naturæ potest. Similia itaq; & miio-
 chymici curant similib. Si morbus est
 affectus præter naturā actiones lædēs,
 balsamo nostro utiq; erit contrarius.
 Chymiatri morbo contrarium oppo-
 nentes remedium, naturæ tamen fa-
 miliare, nonne explent Galenicorum
 axioma. Natura operatur per se semp,
 & vno remedio contrarium profliga-
 re, & simile roborare potest. Axio-
 mata non sunt catholica similia conser-
 uantur similibus, contraria curantur
 contrariis. Calor cordis inspiratione
 frigidi seruatur, calidioris iugularetur.
 Per nutritionem conseruatio non fit
 per similia, sed dissimilia prius, q̄ post
 euadunt

evadunt similia. Perpendatur locus evidentiss. Hippoerat. lib. de locis in homine, misochymicis Galenicis, & desinant nobis conuitiari, nostrorum Chymicorum remediorum administratione nos evertere Galenicam & Hippocraticam artē, ex diametroq; repugnare præceptis vtriusq;, empiriæ propterea erroneæ nos accusandos. Verba Hip. liquidiss. hæc sunt: Cum n. cuiusq; natura immutatur & corrumpitur, dolores fiunt, & sanantur cōtra-riis, idq; propriū est cuiq; morbo. Velut in natura calidis, ob ipsam frigiditatem male habentibus calefiunt dolores & curantur, reliquaque eadem ratione se habent.

Alio modo per similia morbus oritur, & per similia oblata ex morbis sanantur. Veluti strangurium, cum non adest, idem facit, & si adsit, sedat. Tussisque eodem modo, ut urinæ stillicidiū, ab iisdem fit & sedatur. Alius hic modus est, febris ex tumefactione orta, interdum quidem ab iisdem fit

& sedatur, interdum vero a contrariis. Etenim, si quis interdum calida lauret, & copiosum potum exhibeat, sanus euadit, & propter tumefactionē exorta febris, oblati tumorem inducentibus sanescit. Ac si quis medicamentum aluum subducens aut vomitum mouens, propinare velit, ad eundem modum ab iis, quæ excitant, sedatur, & a sedantibus excitatur. Etenim si quis vomenti copiosam aquam potui exhibeat, vna cum vomitu eluetur ea, quæ vomitus causa sunt. Huic quidem per vomitum vomitus sedatur, illi vero per ea, quæ sedant, quoniam ipsi per inferiora demittunt, quod intus vomitum facit. Sicque vtrisque contrariis modis homo conualescit. Ac si quidem in omnibus hoc modo se habeat, constitutum sic fuerit, hæc quidem contrariis curari, quæcunque sint, & quæcunque de causa fiant: illa vero similibus, quæcunque tandem sint, & a quæcunque causa fiant. En Hippocratem similibus & contrariis

tratis medicantem. Aut igitur vos nõ Hippocraticos, non Galenicos esse oportebit, aut malitiosos & nefarios calumniatores, plagis digniores, quam vltiori refutatione.

QVÆSTIO LXXXII.

An Chymica remedia, quia magno venduntur pretio noxia Reipubl. ideoq; exterminanda?

Quid non fingunt misochymici in contumeliam nobiliff. artis Chymicæ? Pretiosa sunt Chymica. Ergo noxia Reipublicæ. Falsum est & ignominiosum connexum. Pretiosa sunt & cara Chymica κατὰ τὴν, non ἀπλῶς noxia Reip. vni & alteri noxium non potest toti Reipub. detrimentosum esse. Sunt preciosa, sed preciosior sanitas, quæ plurius habenda, quam iactura pecuniæ, medicina opitulans præsertim si fuerit plurimum, si non omnium sanitati. Comparentur autem misochymicorum integra cum Chymicis.

Moschus, Ambra, gemmæ, lapis Bezoar &c. q̄ pretiosiora equidē sunt vllis Chymicis. Detur dosis extracti cuiuslibet, ad scrupulum vnum & alterum, ad drachmam detur & dosis Sympliciorum Fernelianis, magistralis, vtriusque dosis carior, plurisque veniet? Sed nihil ad Chymicæ laudem vel vituperium, emtiones & venditiones; ad Magistratus taxationum leges iure spectant, cuius est, si modo suo velit satisfacere officio, omnem *arabiar* & Iudaicum amoliri. Quamquam mercatoribus, institoribusq; impune licet aestimare sua diuendereque maximo quiduis, suo arbitratu, nec pœnitet quemuis magnam vim auri in vestimenta pretiosa bombycina impendisse, sanitate omni cariora. Quidquid expenditur pro sanitatis restitutione, nimirum est ingratis. Deuorent ergo stercorea, ac iis curentur.

QVÆSTIO LXXXIII.

*An Chymica remedia periculosa vitamq;
demoliantur, ut antimonium præ-
cipitatum.*

Respondimus superius abunde.
Chymica remedia sua natura &
per se tuta sunt innoxiaque. Si pericu-
lo non vacant, ex accidentis elencho
id cōtingit, & quod vsu imperito im-
prudēterq; administrētur. Cuiusmodi
sunt omnes medicinæ etiā Galenicæ,
cassia a denicis exhibita fit nocentissi-
ma, per se tamē salubris innoxiaq;. De
reliquis benignioribus par iudicium.
Si vsus adest sapiens, absque omni de-
trimento omnis est medicina. An-
timonium, præcipitatum vitam de-
moliuntur. Per sene? Mentimini
assertores. Et Manna & Syrupi ma-
gistrales vitam auferunt, vinum, bal-
nea, Venus, &cet. Malo vsu id e-
uenit sinistroque. Periculosa omnia
medicamina in manu stultorum &
imperitorum. Et pleraque Chy-

micorum a Galeno, Arabib. Græcis sunt profecta, rudia olim iam elaboratiora. Si nunc periculosa, apud Galenicis periculosiora erunt, quod eadem materia utrobique, discrepans tamen præparatione, bonitate, malignitateque.

In omnibus Hipp. libris legimus, veratrū, scammonium, granū gnidium, pepium, hipophanes & similia: apud Galenicis Electuaria, pilulas, pulveres diagydio, colocynthide, lapide lazuli, veratro, turpetho saturata. Si venenata sunt & periculosa hæc cuncta Chymicis, venenosiora erunt misochymicis Galenicis. Hoc; quia integra porrigunt malignitate & venenositate neutiquam sublata. Illud falsum, venenositate omni & heterogenia per separatoriam, filtrationem & c. auerunt cuncta, correctione Galenicorū misochym. ad anticyras ableganda, ut quæ foris tantum adiicitur, nec appositioe vlla vllius in se mutuo fit actio, passioque, ideoque nihil effecti

Ati sperandum. Venenata ergo Galenicorum & periculosa remedia. Et tamē amica naturæ ausint definire misochymici præ odio in Chymiam. Id ne naturæ amicum, quod eam in statum abripit præternaturalem. Omne tale inimicū naturæ & aduersum. Atqui huiusmodi sunt Galenica remedia. Ergo minime omnium amica naturæ. De parua dosi superius est disputatum & assertum paruitatem dosis neutiquam arguere malignitatē rei, aut periculum eiusdem. Elenchum accidentis committunt turpe, excedentes dosin creare periculum ægris. Culpa hoc fit præbentium medicamenta. Idem & misochymicis accidit nullam certam dosin medicamentorum obseruantibus, & definita adeo commodare ægrotantib. ait præscripta dosi exhibita medicina multos in *ἰσχυράτασσι* præcipiēt. Quorum medicamentorum doses cautissime & religiosissime sunt usurpandæ, ea periculosiora sint necesse est. Atqui mi-

sochymicorum Galen. medicamen-
 ta non nisi summa religione definiū-
 tur. Ergo. Propositio patet euidenter
 ex opposito. Neglecta namque deter-
 minata dosi, sulq; deq; habita medi-
 camentorū Galenic. nihil certius nisi
 mortis periculum impendet, aut *στα-
 θρα* lethaliū symptomatum. Rursus:
 quorū medicamentorum effecta pe-
 riculosa lethaliaque etiam arte admi-
 nistrata, ea necessario periculosa sunt
neceſſe eſt & maligna. Huiuscemodi
 sunt Galenica Hippocr. Ergo. Assum-
 tum demonstratur non tam quotidi-
 ana practantium & talibus pharma-
 cis vtentium etiam caute & circum-
 specte, experientia, quam aphorismis
 tot Hippocrat. lib. in primis 4. aphor.
 hellebori vsu meriam dextrum, Ipa-
 mos singultum *ὑπερκάδαριος* que alia cō-
 comitantia symptomata inferre solit
 edocentibus. Chymicane talia? Anti-
 monium, præcipitatum solerter casti-
 gatum nunquam visa sunt vel mini-
 mum horum symptomatū induxisse

Vtra igitur vtris præferenda, vtraue periculosiora?

QVÆSTIO LXXXIV.

An antimonium promiscue omnes humores exturbet nec similitudine trahat, more aliorum purgantium?

SVperius explosa est similitudo purgantium omnino explodenda. Alia itaque ratione purgabunt pharmaca, similitudine negata. Si ea virtute antimonium operatur, qua Galenica remedia purgantia, non promiscue omnes exturbabit humores. Hoc verum. Ergo & illud. Malos bonosque indiscrete humores eiicere antimonium experientia redarguit falsitatis, mendacique. Nec violentius exturbat aliis vſitatis vomitariis, helleborifino, asarino puluere. Ausim asserere sancte exhibito puluere vel decocto rad. asari omnes, quibus exhibebatur violentius longe molestiusque vomuisse vlllo antimonio qualitercunque parato.

Exturbet malos humores. Num bonos? Quibus sanguinem exegit stibiū vel antimonium? At Galenica non modo promiscue omnes eiiciunt humores, sed & bonos, & sanguinem. Antimonium igitur nobilius, nec promiscuorum humorum exactioe infamandum. Quamq̄ etiam promiscue omnes si eiiceret humores, tamen aliis Galenicis remediis foret par, ideoq; nulla ratione proscribendum, sed & in Antidotaria reponendum, tutius medicamē colocynthide elaterio, lapide lazuli, helleboto, diagrydio, &c.

QVÆSTIO LXXXV.

An Chymicis nulla qualitates primæ alterantes.

Negant misochymici eo, quod temperamentū mixti destruant Chymici, meraq; formalia & essentialia fabricent. Formalib. affirmatis a Chymicis effectis, temperamentum ipsum affirmari oportet. Hoc enim nihil aliud est quam forma mixti, qua mixtū.

Mixtio

Mixtio n. est vnio contemperatorū, quæ crasis est & forma mixti, ab interiore licet dependeat forma. Concessis formalib. & essentiis, ipsas qualitates concedi oportet. Crasis n. est qualitatum elementarium harmonia. At formalia dantur apud Chymicos. Qualitates ergo necessario & vegetiores, utpote ab inquinamentis & carceribus corporum liberatae. Quid? Ταράδην Chymicorum remediorum demonstrant mixtionem elementaribus conuenientem. Qualitates ergo Chymicis. Sapores, odores essentialium & magisteriorum Chymicorum deprehenduntur sensibus liquidis; at illa sunt mixtorum: mixta qualitatibus conflata: qualitates ergo Chymicis & primæ & secundæ & tertiæ. Destruatur tamen temperamentum naturalium Chymia, id aut erit mixtum aut simplex. Si mixtum, conuincuntur falsitatis misochymici, non erit sine qualitatibus, quarum societate harmonica fit crasis. Si simplex, aut cœlesti aut elementari. Illud

misochymici superius negarunt. Hoc ergo. Si hoc, qualitatibus erit affectu, quarum merito dicitur elementare. Sunt igitur Chymici qualitates, quia crasis integra & nobilior integris Galenicis. Sunt & qualitates iisdem, frigiditas & humiditas, destructione temperiei asserta & data. Nam destructa crasi, res corrumpitur. Destructio Chymicis fit per digestionem & putredinem, quum natiuū calidum cum humore calor insitus educitur, dominante peregrina humiditate & frigiditate. Qualitates ergo Chymicis.

QVÆSTIO LXXXVI.

An Sal Chymicorum principium, negetur principium esse, quod innati calidi temperamento non sit analogum?

SAL quidem Chymicorum principium non respondet temperamento calidi natiui & humidum ante mitionē, at cum miscetur cum sociis suis ad unam temperiē redactus, mutuis actionibus

nibus & passionib. ex non analogo fit analog. Deinde principiū se aliter habet in potētia, aliter in actu. Ibi analogū esse potest, hic nō. Sal q̄ est in ossē, debet esse proportionatus ossi: at hoc nec erat ante nec post miltionem: & tamen non est consequens sal nō esse principiū ossis, carnis &c. Eodē argumento negare possumus neque elementa neq; humores principia nostra esse, iisque nos constare. Omne enim eiusmodi ab initio, & in resolutione p̄ mortem fuit dissimile & non analogum, sed æquiucum. Sal siccissimum est principium adductionē retinens. Ergo non potest esse principium. Respond. Hoc modo etiam negare nos posse ignem & terram siccissima elementa principia nostra esse. Nec adustio obstat salis, vt quæ ab arte aliter affectus post resolutionem, quam erat in miltione, nec negat substantiam principii, sed tantum qualitatem. Pergūt misochymici. Si sal esset principium Chymicorū,

eo nutrimur; (quia nutrimur his, ex quibus constamus 2. gener. anim. 4. 2. de ortu. Omnia nutriuntur ex iisdem ex quibus sunt.) Sed nō nutrimur. Ergo? Nutrimur sanguine. Sanguisne expers principii salis? Quod probandum misochymicis. Contra nos, iis non constamus, quibus nō nutrimur. Non nutrimur igne, neque aqua, neque terra, neque aere; multo minus nutrimur materia prima, forma & privatione quæ sunt entia rationis, non sensus. Ergo ex iis non constamus nec nostra haberi possunt principia.

QVÆSTIO LXXXVI.

An Alchemia falsa principia?

AIunt misochymici. Et quia falsa, nulla doctrinā veram ars ista habere potest. Ex falsis enim principiis non nisi conclusiones falsæ. Resp. At Logica vi dispositionis syllogisticę docet ex falsis colligere vera. At nō sunt falsa principia, sed vera, utilia. Effectus verus causam falsam habere non potest

test *καὶ ἀπὸ αὐτῶν*. Alchemia habet opera vera & utilia. Cuius artis opera talia, impossibile est principia falsa esse: Opera Chymica vera esse misochymici coguntur fateri, aquas apoplecticas, epilepticas, analepticas, olea distillata, aquas distillatas, &cet. considerando. Sunt tamen principia vera, sed, inquit, artis sunt non naturæ, principia compositionis, non generationis. Illius; quia Chymici ex tribus actu principii constituunt omnia, quod est componere: huius; quia mutatione potentia in actum per varias alterationes facit, ut materia sit actu id, quod esse poterat, id quod est gignere. Resp. Principia compositionis secundum substantiam esse eadem, quæ generationis; Arist. 1. de ortu tex. 83. & 84. docet, generatio licet ratione a mixtione differat, si mixtio anteit generationem, & mixtio compositione fit exiis, quæ separata fuerunt, hæcque elementa, eadem sane erunt principia utriusque simul. Omnia n. generantur ex elementis 2. de ortu

tex. 46. elementa ex cōpositione materię & qualitatum. Arist. 4. meteor. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τούτων διαίρεται, καὶ ἕκαστοι λήγουσι τὴν ἀρχὴν ἢ ἴσως ἢ ἴων ἄλλως ἰμμομετρῶν. ἴχθυος γὰρ ἢ ἄν ἐτὶ ἰμμομετρῶν φύσει συντίσσει τὰ γίνα ἀυλῶν, τίς ἔκαστος γίνεσθαι, διὰ τῆς γενέσεως. ἐκ μὲν γὰρ συχρίων τὰ ἰμμομετρῶν, ἐκ τῶν τῶν ἢ ὡς ὕλης τὰ ἄλλα ἔργα τῆς φύσεως.

Quid dilucidius a Philosopho dici potest, qū ex elemētis constitui, componi similiaria, ex his cetera naturæ opera &c. Negātes componi similiaria, misceri reponant, quod tamen non nisi componi est, miscendo enim componit natura. Pergūt inferētes misochymici. Si principia Chymicorum separati possunt arte, mista non sunt mista proprie, sed cramata, confusa. Respon. mistum reuera & naturaliter mistum esse tale, & nō crama, etiam si principia arte separentur. Ars enim lac in butyrum, serum, & caseum discernit, ex principiis compositum. Separat & alia mista naturalia, adminiculistamen naturæ vsa. Mistum a natura soluitur in principia, cur desinet mistum verum esse ab arte segregatum

oretum, in principia? Ars quandoque sola per se agit, quandoque cum naturæ societate. Sed & hoc concessio non tamen sunt principia vera Chymicorum, quod misceri nequeant, ob negatam actionem passionemque mutuam, quæ contrariorum sunt. At principia contraria non sunt, quia substantiæ. Ergo. At materia, forma, priuatio principia Aristotelica sunt & substantiæ.

Ergo nec hæc principia esse possunt, quia misceri nequeunt, quia substantiæ, cui non competit contrarietas. Verum enimvero Chymicorum principia, sal, mercurius, sulphur, sunt contrariæ substantiæ, potestatibus scilicet seu qualitatibus. Mercurius frigidus & humidus est respondens elemento aquæ: Sal calidus & siccus terrenus: Sulphur calidum & siccum igneum. Misceri itaque possunt mutuo agendo patiendoque, cū præsertim sulphuri ignis auctiuitas, Mercurio passibilitas aquæ, & salu tec-

minabilitas terræ insit atque facultas
 ἰσχυρὰ.

QVÆSTIO LXXXVII.

*An Chymica remedia intemperata al-
 terius accessione demum temperanda, Gal-
 enica vero temperata, ideoq, illis an-
 teponenda?*

PVngunt hic loci misochymici Chy-
 miatros spiritu vitrioli. Quid de
 hoc sit iudicandum, quia abunde su-
 pra est disputatū, superuacaneum erit
 iam repetere. Spiritus vitrioli nunquā
 corrosius in corpus immittitur, nisi
 retusus. Nec acetum, nec succus limo-
 num merus corporibus ingerendus
 semp. Si exhibendus merus succus &
 temperatus sat natura, acetum item
 temperatum nec temperatione opus,
 quare Serapii forma exhibetur utrū-
 que? Temperata nec Chymica nec
 Galenica sunt remedia relata ad cra-
 sin corporis humani. Satis est, si tem-
 perētur ad vsum. Si nefas est intempe-
 rata facere, & temperata intempera-
 tis

tis anteferenda, quare Theriacã, Mithridatum & theriacalia alia fabricamini? Temperata intemperatis præferenda. Quæ nam sunt vestra remedia temperata misochymici? Nulla sunt vestra temperata, ideoque nullis ea anteponenda. Euphorbium, opiũ, scammonium, elaterium & reliqua infinita medicamenta apud misochymicos in frequenti sunt usu, nulla tamen temperata. Ad Anticyras igitur misochymici?

QVÆSTIO LXXXIIX.

An thermæ & aquæ minerales præstent artificiosis medicaminibus?

ASierunt misochymici, quia natura præstat arti. Ergo & a natura orta præstabiliora artificialibus. Argumento sunt thermæ, aquæ minerales &c. Fallunt elencho *καλὰ τὴ* misochymici. Natura suo modo præstat arti, non autem in mistionib. istis imperfectis, non ad scopum artis; vbi ars ita antecellit naturæ, vt longe effectus

naturæ superet, quia id præstat, quod natura ipsa nec poterat præstare, vel sola. Abiiciantur ergo & Antidotiaria recepta passim, tum compositiones medicorum quotidie in pharmacopoliis nouiter nascentes ab arte artificibusque. Thermas miscet natura, miscet & acidulas aquas minerales, at inæqualiter & imperfecte.

Præcipitentur in aquas Auernales & in antrum intrudantur Puteolanum, misochymici experturi præstantiam artis & naturæ. Adeo præstat mixtura naturæ artificialibus, vt artis correctione quam maxime indigeat, & hinc nata sint præcepta pharmaceutices artis. Multa etiam sunt aquæ acidulæ & minerales, quæ omnino non sunt salutiferæ & potabiles. Vana igitur obiecta.

QVÆSTIO LXXXIX.

Ad Chymici destruam vitam viuentium & mixta sua natura priuent?

A Nile obiectum misochymicorū, quod coq & lanii & cetera turba refutabit. Quis viuas plantas vorabit? Si in pharmacopœia cōponuntur, coquuntur, infunduntur, exprimuntur & reliqua vulgaria munia peraguntur a pharmacopœis, relinquitarne viuarū rerum forma? Mixta sua natura priuate Chymicos mēdaciū est. Integra destruimus, capsulis contractis & nihil ad rei naturā per se facientib. vt p̄manus essentias rerum seruandæ naturæ humanæ idoneū efficaciq;. Si naturæ mixta destructe nefariū est, tota pharmaceutica, chyrurgica, dietetica medicina exsulet. Nō est itaq; p̄brū, si aliqd bonifacimus, mixta destruēdo, vt seruetur humana. In vsum generis humani cūcta p̄creata a Deo. In vsum autē venire nequeunt ea, nisi destruantur.

vitaq; priuentur. Sed dici nihil potest
 velanuis. Multa temere corrumpun-
 tur putredine discessu solis, frigore &
 aliis de causis, num propterea vel DE-
 VS vel natura vituperanda?

QVÆSTIO XC.

*An fixa Galenica purgant, & spiritus
 Chymici purgantes ob subtilitatem
 mobilitatemq; suam repre-
 hendendi?*

INscitiam suam produnt puerilem,
 de fixis Galenicis & spiritibus ca-
 tharticis Chymicotū blaterantes ad-
 eo imperite. Confunduntur extractis
 Chymiatrorum Rheub. cochiar. me-
 choacannæ. Illis sane non meri insunt
 spiritus, sed subiecto suo natiuo sufful-
 ti, non tamen fixi. Tales n. non pur-
 garent, docente imperitia Chymico-
 rum, qui si vehementiorem ignē ad-
 hibuerint in extractionum laboribus
 spiritus catharticos dissipantem, ex-
 tracta effæta & sterilia pdeūt. Quod
 etiam Galenicorū decoctionib. com-
 probati

probari poterit. Quoniam, validiori subdito igni longius cathartica decoxerint, eo reddentur inefficaciora. Ut spiritus neutiquam oporteat fixos esse, sed plane volatiles, mox suas vires expediētes. Multis pilularum devoratarum post purgationem vehementem excernuntur; quid nam tum purgationem produxit. Equidem fixitas medicamenti id prestare non poterat. Nec fixum totum preceptare corpus potest, & secum aduehere ad locum excetionis succos excrementitios. Spiritibus id fuit prestitum vltro citroque volitantibus, aut succorum contagione cathartici affectorum distributione. Fixa Chymicorum vere talia tam non purgant, ut omnem catharsin deposuerint, docentibus essentia antimonii fixa, floribus antimonii fixis, & reliquis, &c.

QVÆSTIO XCI.

An empiria aloga indicium & amethodica cura, pharmaco purganti non premittere digestivum.

A Methodice videntur Chymiatri

hh 5

purgare corpora purgationis indigentia, non administrantes primo digestivum. Misochymicis medicis calumniatoribus videtur quidem cura eiusmodi amethodica, videtur & empirica aloga cura. At, magni medici, contradictorie nugamini, empiricam curam & amethodicam curam deblaterantes? Empiricis tam methodus est, quam methodicis & dogmaticis. Nec iam de bonitate methodi lis. Methodica ergo cura: Non ergo amethodica. Cur ergo nugamini misochymici? An amethodica cura non vera administratur cura? Methodus est methodus, siue bona, siue improba. Nec vestrae methodi bonitas est a vobis demonstrata. Sit tamen vituperium & contumeliosum, non praemisso digestivo purgare corpus. Quo precepto iussi Chymiatri digestivo excarnificare purgantem? Si methodicum est digerere primo & post purgare, praecipuum erit praesto & catholicum, alias negatur methodus vera & laudabilis.

bilis. Vbi nam istud præceptū. Produ-
cite ex Galeno? Ex Hippocrate? Si
præsto est præceptum, catholicum es-
se nequit, ergo nec præceptum me-
thodi. Hippocrat. 2. & 3. aphorif. in-
euntibus morbis purgandum corpus
docet. Et purgavit ipsemet cum Gale-
no, vt infra patebit. Præceptū hoc se-
stantes & legislatores hos imitantes
amethodice faciunt? At præceptum hoc
artis est methodicæ. Non ergo ame-
thodice medicina peragitur misochy-
mici. At hi sunt Galenici sunt Hippoc.
Hipp. 2. de fracturis: melius, inquit, autē
est, vt veratri potionē aut eodē aut po-
stero die exhibeam⁹, ac tertio die post
soluamus & rursus deligemus. Ame-
thodicusne Hipp. veratrū vehemen-
tissimū pharmacum, etiam in in flammatione
febri a cura socia, exhibens?
At vosmet iactatis Hippocraticos pu-
tidi & stolidi medicastris? Non esse vos
Hippocraticos ideoque amethodicæ
curæ & empiriæ falsæ arguendos pa-
lam est.

Prius, quam descendam ad alia testimonia Hip. & Gal. argumentari licet hoc pacto. Si Hipp. artis nostræ antistiti methodicū & rationale fuit, veratro in febre acuta, inflammatione purgare (medicamēto vehemētissimo & venenoso Galenicis scilicet, & testibus aphorismis lib. Aphor. tum Coacer. tum symptomatibus superuenientib. eius purgationi) utiq; & Chymiatro fas erit clementiori lenienti fluidum facere corpus & purgare aluinam fæditatē. Prius iam est assertū. Ergo & posterū. Hic rhodus, hic saltate misochymid & exultim saltate in sequentib. audistestimoniis, quibus ego tamen parum do loci, vt homo in nullius magistri verba iurare addictus. At vos munire auctoritatibus Gal. potestis egregie, & titulo tenus vos Galenicos venditare, asini licet sordidissimi & infames habendi. In libro de vlcerib. idē Hipp. In omni vlcere, cui erysipelas superuenit, purgari corp^o oportet, qua parte maxime vlceri conducit, siue id
pet

per superna, siue per inferna. Quid manifestius quam in principio mali corpus esse expurgandum & quidem electiue. Si enim vlceri parti inflicto conueniens remediũ primo est desti-
nandum, vtiq; electiuum debet, volẽ-
tesic Hipp. Quid Galenus Galenici, quem degustastis nunq̃, & tamen Ga-
lenici? Scilicet meretrices bonarum matronarum titulo & specie sese ven-
ditare cupiunt, dolo malo superbien-
tes. Corpus autem in Angina euacua-
re oportet excrementis, &c. Corpus igitur secta vena euacuare oportet se-
cta vena & purgatione & clysterib. 6.
de medic. compositiõẽ, his verbis re-
petit. Etenim venæ sectione vtimur &
purgatione & clysterib. & inedia, vbi
totũ corpus apparuerit aut multitudi-
ne humorum refertũ, aut eorundem
malitia vitiatum. Si vero neutrum eo-
rũ adlit, statim ad curationẽ preme-
dia localia perueniemus. Vbi hoc lo-
co digestiua ante purgationem miso-
chymici? medicatri? calumniatores?

methodici asini? 2. eiusdem libri Hemicranie curationem ante localium administrationem aut purgationem, aut sanguinis missionem tentare videtur euidenter: quapropter, inquit, ubi quis hemicraniam curare aggreditur, prius quali purgatione, aut sanguinis missione æger opus habeat, cõsideret, priusquam scilicet localia remedia capiti applicet. Idem voluisse

4. eiusdem libri in curandis fluxionibus, quæ oculos infestant, Galenum, & 6. Archigenis remedia ad inflammatos gurguliones referens ait: eis vero, qui suffocantur, picem & nitrũ cum aqua & potu præbe: non possum mihi persuadere, qua ratione sit dictũ. At vero venam secare his, qui suffocantur, & eluere forti clystere & purgatoria exhibere, gratia euacuãdi vniuersum corpus & transferendi infra humorũ momentũ, qui ad affectas partes feruntur, rationabile est, & multa experientia iudicatũ & cognitũ. Iam sic obratiocinor misochymicis. Si
Galeno

Galeno & ratione & experientia constitit, suffocatos primo purgare, aut clystere acti sollicitare (vtrunque enim probat, prout reuulsionis momentum maius ab alterutro expectandum. At reuulsoria vis in pharmaco est penetrantior & actiuior. Ergo) consultum esse & methodicum; utiq; & nobis alūnis. Prius verū. Ergo & posterius. Ne autē ἰσχυροὺς nobis obganniant miseri misochymici, ad auertendum effugium adduco locum ex abundantia lib. de atra bile: ceterum, ait, de atra bile, quæ longa experientia mihi certe cognita copertaque sunt, nunc addam: sane profutura iis, qui medicæ arti non Sophisticis sermonibus, sed operibus student. Omnes n. quotquot ex melancholico humore fiunt affectus, statim inter initia strenue purgante crescere prohibebis, vel usque ad cancerum. Obratio cinor misochymicis & sciolis audaculis. Si Gal. in affectibus melancholicis statim in euntibus morbis melancholico & vectorio medicamento cum Hip. 4. aphor. secundum

methodum nobis præscriptam & ad imitationem datam est vsus, & secus facientem Sophisticationū damnat; huiusmodi præceptore confectati & misso digestiuo in humore contumaci & pepalini experti abundante, purgans melanogogum non mochlicum exhibendo, non modo Sophisticationum crimē euitat, sed & plus quā Galenice & methodice curat. Prius tā verum, quā vera auctoritas Gal. Ergo & posterius. Quare ergo inculcandi Chymiatri, primā corporis regionē duntaxat euacuaturi, purgans euoprolicū exhibentes? Amplius. Si in contumacissimo morbo in eunte, mochlico remedio suadente Galeno, ratione & experientia veris confirmato, nullo digestiuo præmisso uti fas est; in faciliotibus morbis, humoribus minus refractariis enatis, leuiotib. & benignis uti licebit Chymiatri. Prius verū. Ergo & posterius. Quid? Gal. 13. method. medendi, in inflammationib. quæ adhuc fiunt aperte purgationē mandat.

Siqui-

Siquidem, ait, iam febricitet æget, nec exercitatione, euacuatione euacuare exsuperantiam licet, nec vnctione, quæ exsalfaciat, sed nec multa frictione, nec balneo: sed sanguinis missione vna cum inedia, vel purgatione aliqua. Idem in oculorum inflammationib. paulo inferius se obseruasse itidē scribit. Siquidē ex his, quib. oculi tentati inflammatione cœperant: nonnullos sola purgatione per aluum vna die sanatos fuisse. 14. eiusdem in Erysipelatis curatione purgationē primo est molitus his verbis. Tanq̄ igitur in illa post totius corporis euacuationē repellentib. auxiliis vsi sumus, ita nunc quoq; faciemus. Sed p̄ sanguinis missione medicamēto, quod bilē trahat purgantes. Quid multis Gal. Hip. Auicēnæ & reliquorū & Latinorū & Græcorum medicorū principū testimoniorū allegationib. opus? Omnes ab initio corpus purgandū iudicarunt, non digerendum. At πένονα φαρμακόντι χαλκίον, καὶ ὄμα. Medicastrorum rugitus

est hic quotidianus, non intelligentiū
mentē Hip. & aphorismi vini. Probāt
omnes Chymiatri etiā hunc aphorif.
eumq; exacte sequuntur. Sit aliqua re-
gio cacochymia obfessa. Hæc erit aut
cocta, aut cruda. Si cruda, pepasmo e-
mendanda. Emēdabitur aut tota, aut
pars eius. Si tota abibit in massam lan-
guineam. Hic n. pepasmi finis. Non
ergo digestiuo nec purgatione opus.
De parte eius cocta idem sentiendū.
Sequestrata altera itaq; erit ad locum
excretioni destinatum. Is non est vni-
usmodi. Aluina receptaculum cōmu-
ne. Esto eo depositum sequestratione
naturali. Expurgandumne? Quidni?
Digestiuo vexandumne nouo? Quid
opus? lam n. & pepasum & segrega-
tionem est passum naturę. Expurgan-
dum igitur. Esto tamen digerendum.
Digestiuone? At omnis pepasus fit
natura eum procurante licet arte ad-
iuta. Digestiuo tali non adiuuatur. Sy-
natriſimo n. primitus est impedita &
obtuta, vt potis nō sit quidquā moliri.
Ideo

Ideo Hip. incuntib. morbis 3. aphor. medicandū iubet, vigentib. quiescendū; natura n. tum pepasmū adit. Præeat tamē digestiuū purgationi. Quid digerēdum? Aut stercora, aut humores in prima corporis regione stabulātes. Tertium non datur. Stercora digestionē sui neutiquam indicant, sed duntaxat sui educationem, aut si scyballa fuerint, emollitionem. Hæc negant igitur digestiuum. Humores in ventriculo & partibus vicinis constituti, aut digerendi sunt, aut non. Digerendi, aut crassi erunt, aut tennes, viscidi vel lenti. Tennes in crassationem ad sui educationem contemnunt, aptiores tenuitate & fluxibilitate sua, quam remorante crassitie affecti. Crassi itaque lenti, viscidi, incidendi, attenuandi, abstergendi. At non in omnium aluo eiusmodi humores stabulantur. Non ergo omnes digestiui indigentes. Sunt tamen viscidi, crassi. Attenuentur, abstergantur. Vt utraque sit, ut facilius educantur. Hic enim finis

istorum humorum digestionis. Quis credit vna digestiua exhibito digestionem effectam? Esto tamen facta digestio. Attenuatione humorum absoluta, amplior eorundem contingit effusio, dilatatio, & ad proxima loca distributio. Hinc dolores ventriculi, intestinorum, & distentio inflatioque hypochondriorum, eaq; mala, quorū Rondeletius in praxi sua ex intempestiuo & inconsulto digestiuorum vſu euenientium facit mentionem. Mirū tamen humores istos crudos ad excretionem ineptos digestionem indigos esse, sunt in prima corporis regione locati, in loco excretioni destinato stabulantes amplo, & inepti ad expurgationem. Humores si sunt, proprium humorum habebunt, alioquin excidēt definitione & natura humoris. Omnis humoris est ἀόριστος esse. Si huiusmodi non est, humor non est habendus. Quod fluxile est, id omne ad expurgandum habile. Humores isti in prima corporis regione stabulantes

lantes sunt sua natura per se fluxiles. Ergo. Nullo itaq; digestiuo opus. Obganniunt. Fluida tamen reddenda sunt corpora Hippocr. At prima corporis regione adeo tenaciter occupata stercoribus & colluie varia infarta purgatione meabilis aluus reddi sine turbis nequit, at digestiuo. Alterutro adhibito turbas & camerinam ciebis. Et eiusmodi aluinæ regionis status minime indicat digestiuum, sed lenitiuum, quod Chymiatri in crebro habent vsu, aut clysteres emollientes, aut digestiuum vel lenitiuum ecco-protico iunctum. Hippocrates victus ratione & balneis fluidum reddidit corpus, cur misochymici eū non consecramini. Digestiuis vestris nunquā nec Gal. nec Hippo. vsus. Nos diorta. Idem molientes instituto Hipp. edocti, quid criminis admisimus. Verum misochymicis cornicum oculos configere cupientibus, examinemus methodicam scilicet eorum curam cotidianam. Nobili melancholico decre-

tum fuit omnium primo Syrupus de pomis digesti in loco, insecutus Syrupus magist. ros. solut. &c. Sit digerendus humor melancholicus, Syrupus de pomis. Vbi stabulatur is? In ventriculo? Nonne in mesaræo? Vtique? At obstructione id laborat, qui ergo Syrupus de pomis ad succum melancholicum alterandum pertinet, obstructione aluina præ sente. Obstructio indicat sui expeditionem & de obstructione. Eiusmodi non est Syrupus de pomis. At hoc est methodice curare scilicet Galenice, Hippocratice. Quid pectoris affectibus vexati potare primitus coguntur decocta pectoralia, Syrupi pectorales, post deum purgandi. Attendite misochymici methodicam vestram curam. Pectorale medicamentum pectus respicit, id eoque pectorale dicitur. Digerendus humor ante expurgationem. Vbi restagnat? In pectore ais. At quod in pectore hæret vitiosum purgatione tolli nequit, negatis viis. Digeris ergo humorem

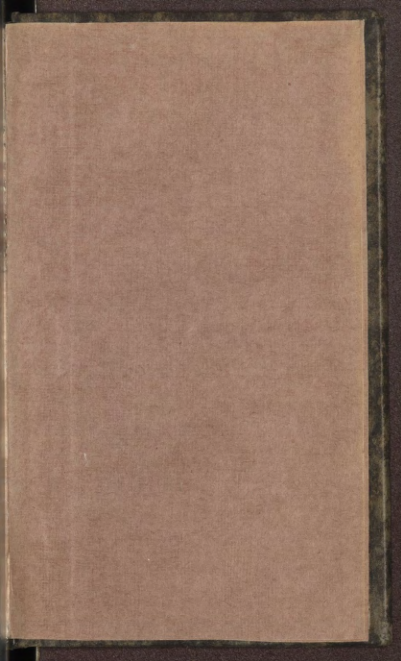
morem in aluina regione restagnan-
tem & pectoralibus, humore tamen
digestionis indigo in pectore haren-
te. Decocta aperitiua lenitiua pari
staltitia eccoprotico & pharmaco
purganti præmittitur. Quid enim di-
gerent ea, aperientque aluo stercori-
bus oblecta & cacochymia obstructi-
onis auctore non diminuta pharma-
co. Si tamen digestiuum anteire de-
bet purgationi omni, amethodiceq;
curant secus facientes, desinant calu-
mniatores isti aloes pilular. syrupos
catharticos, extract. cochliarum pri-
mo ægris offerre. Quod vt neutiquã
improbo, q̃a & Galen. noster creber-
rime, primo hiera picra sua est vsus,
non tam ad educationem aluinæ fædi-
tatis, quam attenuationem absterfi-
onem viscidorum crassorumque hu-
morum; ita nec medicastrosum sug-
gillandi facilitatem & recte facta im-
probandi procliuatatem superbam
laudare possum, & κατὰ λόγον omnino
curatum, scientium, etiam affirmata
crudi-

cruditate aluina digerenda præparandaque, digestiuum purgante si Chymiatri copulauerint, aut illo misso eiusmodi catharticum exhibuerint, quod non tam educendi, quam præparandi virtute polleat; quemadmodum.

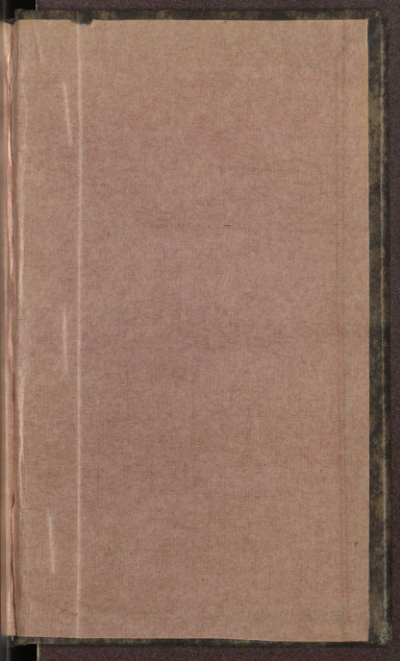
Galenii Hierapicra celebratur fuisse.

SOLI DEO HONOS.

Biblioteka
Uniwersytecka
w Toruniu

STARODRUKI

Obf 3621